

Avrupa'da Okullarda Sanat ve Kùltür Eğitimi

Avrupa'da Okullarda Sanat ve Kùltür Eğitimi

Bu kitap Avrupa Komisyonu'nun (Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü) mali desteğiyle Eurydice Türkiye Birimi tarafından yayınlanmıştır (EACEA P9 Eurydice).

Kitap İngilizcede (*Arts and Cultural Education at School in Europe*), adıyla, Fransızca'da (*L'ducation artistique et culturelle à l'cole en Europe*) ve Almanca'da ise (*Kunst- und Kulturerziehung an den Schulen in Europa*) adıyla yayınlanmıştır.

ISBN 978-92-9201-232-8

doi:10.2797/75644

Bu belgeye Internet üzerinden de erişilebilir. (<http://www.eurydice.org>).

Metin 2009 yılı Eylül ayında tamamlanmıştır.

 Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2009.

Bu yayının içeriği ticari amaçlar için kullanılmamak şartıyla kısmen çoğaltılabilir; ancak kullanılan kısımlarda "Eurydice, Avrupa Eğitim Bilgi Ağı'na" referans verilmeli ve belgenin yayım tarihi belirtilmelidir.

Tüm belgenin çoğaltılmasına ilişkin izin talepleri Eurydice Türkiye Birimi'ne yapılmalıdır.

Eurydice Türkiye Birimi
Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Bakanlıklar / ANKARA
Internet: <http://sgb.meb.gov.tr>

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
P9 Eurydice
Avenue du Bourget 1 (BOU2)
B-1140 Brussels
Tel. +32 2 299 50 58
Fax +32 2 292 19 71
E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu
Website: <http://www.eurydice.org>

ÖNSÖZ

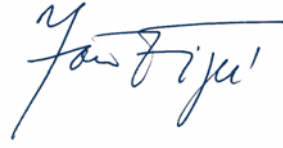

21. yüzyılın gereksinimleri paralelinde genç insanların yeterliliklerini biçimlendirmede sanatın rolü Avrupa seviyesinde geniş ölçüde kabul görmektedir. Avrupa Komisyonu, 2007 yılında Avrupa Birliği tarafından desteklenen bir Avrupa kültür ajandası önermiştir. Bu ajanda yaratıcılığın geliştirilmesi için sanat eğitiminin önemini bildirmektedir. Buna ek olarak, eğitim ve öğretimde Avrupa işbirliği çerçeve programı temel yeterlilikler arasında kültürel farkındalığa ve yaratıcılığa vurgu yapmaktadır.

2009 yılı Avrupa Yaratıcılık ve Yenilik Yılı'dır ve bu yıl dahilinde kültürel farkındalık ve yaratıcılık ilişkilendirilmektedir. Bu yılda eğitimin her biçimi ve aşamasında sanatsal ve diğer türde yaratıcılığın geliştirilmesi gibi temel temalara gönderme yapmaktadır. Aynı zamanda Avrupa Parlamentosu, *Avrupa Birliğinde Sanatsal Çalışmalar önergesi* sanatsal eğitimde temel önerileri sunmakta ve Avrupa seviyesinde sanat ve eğitim işbirliğinin artırılmasını hedeflemektedir.

Genç insanların yaratıcılıklarını pekiştirmesi için sanat eğitiminin potansiyeli üzerinde duran araştırmalar, bu eğitimin kalitesinin sürekli bir biçimde artırılmasını ön görmektedir. Bu ihtiyaca cevap verebilmek ve en etkin uygulamaları tespit edebilmek için, Eurydice Avrupa'da sanat ve kültür eğitiminin kapsamlı bir araştırma raporunu 30 Avrupa ülkesi müfredatını tarayarak hazırlamıştır. Bu çalışma müfredatların amaç ve hedeflerini, organizasyon yapısını, ek-müfredat etkinlikleriyle sanat ve kültür eğitimini destekleyen oluşumları kapsamaktadır. Ek olarak sanatta öğrenci ve öğretmen değerlendirmesine dair önemli bilgiler içermektedir. Örnek olarak, bu çalışma müzik ve görsel sanatların ilköğretim ve orta öğretimde en yaygın öğretim konuları olduğunu tespit etmekte ve sanat eğitimine sanatçıların katılımının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Çalışma profesyonel sanatçıların sanat eğitimi çalışmalarında işbirliği yapmalarının önemine işaret etmektedir.

İnanıyorum ki Eurydice'nin sunduğu bu kıymetli çalışma ilgili kurum ve kişilere Avrupa'da sanat ve kültür eğitiminin nasıl gerçekleştirildiğine dair değerli bilgiler sunmaktadır. Aynı zamanda bu kaynak oğretmenler ve karar mercileri için de kıymetli bir eserdir.

Ján Figel'

Eğitim, Oğretim, Kültür ve Genlikten
Sorumlu Komisyon yesi

İÇİNDEKİLER

Önsöz	3
Giriş	7
Ana Bulgular	15
1. Bölüm: Sanat ve Kültür Müfredatı: Gelişim ve Sorumluluk için Hedefler	17
1.1. Sanat ve kültür müfredatı için sorumluluk seviyeleri	17
1.2. Sanat eğitiminin amaçları	18
2. Bölüm: Sanat Müfredatının Organizasyonu	23
2.1. Bütünleşik ve ayrı sanat müfredatları	23
2.2. Zorunlu ve seçmeli sanat konuları	26
2.3. Sanat ders saatleri	29
2.4. Sanat ve diğer konular arasındaki müfredat	31
2.5. Sanat eğitiminde BIT kullanımı	32
3. Bölüm: Sanatsal ve Kültürel Eğitim için Öneri ve Girişimler	35
3.1. Sanat ve kültür eğitimini desteklemek için kurulan ulusal örgütler ve ağlar	35
3.2. Sanat ve kültür dünyası ile okul işbirliği	37
3.3. Sanat ve kültür eğitiminde BIT kullanımı	41
3.4. Sanat ve kültürel etkinlikler için ek-müfredatın organizasyonu	43
3.5. Sanat temalı festivaller, kutlama ve yarışmalar	47
3.6. Sanat eğitimini destekleyen diğer girişimler	49
4. Bölüm: Öğrenci Değerlendirmesi ve Öğretim Kalitesinin Gözlemlenmesi	51
4.1. Öğrenci Değerlendirmesi	51
4.2. Öğretim Kalitesinin Gözlemlenmesi	61
Sonuçlar	64

5. Bölüm: Sanat ğretmenleri: Eğitim ve ğretim	65
5.1. Zorunlu genel eğitiminde sanat ğretmenleri	65
5.2. Sanat ğretmenlerinin beceri ve yeterlilikleri	68
5.3. Öğretmen eğitimi ve öğretimine profesyonel sanatçıların katılımı	75
Sonuçlar	77
Terimler Sözlüğü	83
Ŗekiller Tablosu	85
Kaynakça	87
Ekler	89
2007 yılından sonra sanat eğitiminde planlanan veya uygulanan deđiŖiklikler	89
TeŖekkrler	99

GİRİŞ

Avrupa ülkelerinden artan talep, sanat eğitiminin içeriğini ve biçimini etkilemektedir. Artan küreselleşme beraberinde faydalar ve zorluklar getirmekte, uluslar arası rekabetin fazlaşması, göç ve çok kültürlülük, teknoloji ve bilgi ekonomisinin gelişmesi sanat eğitimindeki değişimi körüklemektedir. Eğitimin rolü, bu anlamda, çocukların geleceğini gitgide belirsizleşen bir dünyaya hazırlamakta olan bir sistem olarak görülebilir. Okullar çocuklara güven duyabilecekleri bir benlik oluşturma noktasında sadece bir etmen olarak rol almakta, hem bir birey hem de toplumun çeşitli gruplarının bir üyesi olarak yetişmelerinde yardımcı olmaktadır. Buna ek olarak gençlerin yaratıcılıklarını geliştirmek ve potansiyellerini arttırmak için gözle görülür bir ihtiyaç bulunmaktadır.

Bahsedilen tüm bu gelişmeler sanat eğitimi için bir takım soru ve sorunları beraberinde getirmekte ve bunlar araştırma ve politikalarda kendini göstermektedir.

Araştırmanın gerekliliği: Politika ve araştırma bağlamı

Uluslar arası organizasyonlar son yıllarda sanat eğitimine, bu çalışmada ele alınan ana politika çalışmalarının sonucu olan bir ilgi duymaktadırlar. UNESCO son on yıl içinde eğitim ve kültür çalışmalarında politika geliştirme konusunda ana güç olarak çalışmaktadır. 1999 yılında UNESCO Genel Direktör'ü paydaşlara ve eğitimle ilgili tüm kurum ve kuruluşlara kültür ve sanat eğitimi konusunda yapılması gereken her ne ise ivedilikle eyleme dökülmesini bildirdi (UNESCO, 1999). Bu çalışmayı Lizbon Dünya Konferansı takip etti ve bu konferansta UNESCO ve paydaşları beş yıllık uluslar arası işbirliğinin çıktılarını ele aldı. Bu konferansta sanat eğitiminin tüm toplumlarda bir gereksinim olduğu sonucuna varıldı ve bu tetikleyici konferans *Wow faktörü: Sanatın eğitimdeki etkisi üzerine küresel araştırma raporu* (Bamford, 2006) ve *UNESCO sanat eğitimi için yol haritası* (UNESCO, 2006) gibi çalışma ve girişimleri doğurdu. *Yol Haritası* sanat eğitimi güçlendirmek için rehberlik ve danışmanlık yapmayı hedeflemekteydi. Bu döküman sanat eğitiminin insan hakları bilincini eğitime taşıdığını, kültürel katılımı desteklediğini, bireysel kapasiteyi arttırdığını, eğitimin kalitesini pekiştirdiğini ve kültürel çeşitliliğin kendini ifade etmesine destek olduğunu vurgulamaktadır.

Benzer politika gelişmeleri Avrupa'da görülmektedir. 2005 yılında, Avrupa Konseyi "Kültür, Yaratıcılık ve Gençlik" temalı ana bir proje başlatmıştır. Bu projede üye ülkelerdeki okullarda sanat eğitiminin nasıl yürütüldüğüyle beraber profesyonel sanatçıların eğitime katılımını ve ek-müfredat etkinliklerini incelemiştir. Bu proje Avrupa'da sanat eğitimi üzerine bir araştırma üretmiştir (Bkz. NACCCE, 1999). 2005 yılında, Avrupa Konseyi toplumun kültürel mirasının değeri üzerine bir Çerçeve Çalıştay'ı başlatmıştır (Avrupa Konseyi, 2005). Bu çalışma, Avrupa ülkelerinin kültürel kaynaklarını korumaya, kültürel kimliği desteklemeye, çeşitliliğe saygı duymaya ve kültürler arası diyalogu arttırmaya dair bir gereksinimi tespit etmiştir. Çerçeve'nin 13. Maddesinde sanat eğitiminin kültürel mirasın korunmasındaki önemli rolü üzerinde durulmuş ve aynı zamanda farklı bilimsel alanlarda birbiriyle ilişkili derslerin geliştirilmesini önermiştir. 2008 yılında, Konsey kültürler arası iletişim üzerine bir "Beyaz Yazı" hazırlamıştır (Avrupa Konseyi, 2008). Bu yazı kültürel çeşitliliğin ele alınmasında kültürler arası bir yaklaşımın benimsenmesini ön görmektedir. Yazı, sanat ve kültür eğitimi kanalıyla diyalogun, öğrenmenin, kültürler arası etkileşimin desteklenmesinde belirgin bir potansiyele sahip olduğu bilinen eğitim kurumlarını (Müzeler, kreşler ve okullar) belirlemiştir.

Avrupa Birliği bağlamında da çeşitli gelişmeler meydana gelmiştir. 2006 yılında, Avrupa Birliği Konseyi'nin Avusturya dönem başkanlığında, *Avrupa'da Kültürel Eğitimin Desteklenmesi* başlıklı bir konferans düzenlemiştir (AB Avusturya Başkanlığı, 2006). Bu konferans öncesinde Avrupa Kültür ve Sanat Eğitimi Sosyal Hizmetler Uzmanları Toplantısı yapılmıştır ve bu toplantı kitabın sözlükçesinde belirtilen *Kültür Eğitimi* ve diğer ilgili terimlerin ⁽¹⁾ ortak temelinin oluşturulması amaçlanmıştır.

Mayıs 2007 yılında, Komisyon küreselleşen dünyada kültür için bir Avrupa Ajandası isimli İletişim üretti (Avrupa Komisyonu, 2007). Bu iletişim Kasım 2007 yılında Kültür için Avrupa Ajandası çözümüyle Konsey tarafından yanıtlanmıştır (Avrupa Birliği Konseyi, 2007a). Bu çalışma 'yaratıcılık ve yeniliği geliştirme anlayışıyla sanat eğitimine ve kültürel etkinliklere aktif katılımı destekler'. Çözüm Kültür için Çalışma Planı 2008-10 (Avrupa Birliği Konseyi, 2008) ile devam etmiştir. Komisyon 2008 yılını Avrupa Kültürler Arası Diyalog Yılı ve 2009 yılını ise Yaratıcılık ve Yenilik Yılı olarak ilan etmekle kültür ve yaratıcılığın önemini fark ettiğini göstermiştir.

2007 Konsey Çözümü kültür alanında yeni bir açık koordinasyon yöntemini de (AKY) tanıtmıştır. AKY çerçevesinde, kültür ve eğitim arasındaki sinerji üzerine yoğunlaşan bir çalışma grubu 'kültürel farkındalık ve ifade' ana yeterliliklerini desteklemek üzere kuruldu ⁽²⁾. Çalışma grubu üye ülkelerdeki kültür ve eğitim arasındaki işbirliğini destekleyen yeni girişimlere önerilerde bulunmak ve en iyi uygulamaları pekiştirmek üzere görevlendirilmiştir.

Mart 2009'da, Avrupa Parlamentosu Avrupa Birliği'nde Sanatsal Çalışmalar başlıklı bir çözümü onayladı (Avrupa Parlamentosu, 2009). Ana öneriler şunlardır: sanat eğitimi tüm eğitim seviyelerinde zorunlu olmalıdır; sanat eğitimi en son bilgi ve teknolojileri kullanmalıdır; sanat tarihi öğretimi ilgili sanatçılarla iletişimi ve kültürel yerlerin gezilmesini kapsamalıdır. Bu konularda gelişme gösterebilmek için, çözüm Avrupa seviyesinde sanat eğitiminin büyük bir öngörü ve işbirliği içinde yapılması hususunun altını çizdi ve özellikle sanat eğitiminin öğrenci yeterlilikleri üzerindeki etkisinin Avrupa Birliği dahilinde gözlenmesini önerdi.

Bu uluslar arası ve Avrupa işbirliğinin ana gelişmelerinin yanı sıra, bazı konferans ve girişimlerde de bulunulmuş, bu çalışmalar sanat ve kültür eğitimi politikalarında bazı değişiklikler olmasına sebep olmuştur. Bu tür konferanslar içinde bir tanesi Hollanda Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı tarafından 2001 yılında organize edilmiştir. Konferansın teması Avrupa orta dereceli okullarında sanat ve kültür eğitiminin yeri olarak ele alınmıştır (Cultuurnetwerk Nederland, 2002) ve adı Avrupa ve Uluslar Arası Sanat Eğitimi Sempozyumu olarak belirlenmiştir ⁽³⁾. Ayrıca Flaman ve Alman Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlıkları tarafından Avrupa Yaratıcılık ve Yenilik Yılı ⁽⁴⁾ ile aynı seneye denk gelen bir Uluslar Arası Gençlik, Kültür, Eğitim, Vatandaşlık ve Öğretmen Eğitimi başlıklı bir konferans düzenlenmiştir.

⁽¹⁾ Terimler sözlüğüne <http://www.cultuurnetwerk.nl/glossary/> adresinden bakınız.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc1573_en.htm adresine bakınız.

⁽³⁾ Sempozyum adresine bakınız.
<http://www.centrepompidou.fr/Pompidou/Pedagogie.nsf/0/D9E5FC50E-AF95536C12570D7004A1A24?OpenDocument&L=2>

⁽⁴⁾ Konferans sitesi için <http://www.cicy.eu/> adresine bakınız.

Aynı zamanda, müzik, görsel sanatlar ve tiyatro eğitmenlerini temsil eden üç uluslar arası kuruluş bir araya geldi ve dünya müttefikliğini oluşturdu (Uluslar Arası Sanat ile Eğitim Kurumu, 2006). Bu oluşum UNESCO'dan sosyal dönüşümü pekiştirmek ve sürdürülebilir insan gelişimi için sanat eğitimi tüm dünya genelinde uygulanması için girişimlerde bulunulmasını istediler.

Bir diğer girişim *The Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen* (AEC) tarafından yapılmıştır. İnternet adresleri ⁽⁵⁾ esasta 'Polifonia' ve 'Mundus Musicalis' projelerinin bir sonucudur.

Sorular: Araştırmalardan öğren(me)diklerimiz

Uluslar arası ve Avrupa dahilinde az sayıda araştırma çalışması bu çalışmanın sorularını yanıtlar mahiyettedir. Ana temaları aşağıda tartışılmıştır.

- **Müfredatta tüm alanlar eşit dağılıma sahip midir? Ulusal müfredatta sanatın yeri nedir?**

Hali hazırdaki araştırmalar okuma, yazma ve cebir gibi konuların müfredatta diğer ders konularına göre hiyerarşik anlamda bir önceliğe sahip olduğunu göstermektedir. Üstelik, sanat içinde, özellikle sanat biçimleri anlamında (özellikle görsel sanatlar ve müzik) diğer türlere göre (drama ve dans gibi) önceliğe sahip olduğu görülmektedir. Avrupa'da sanat eğitimi üzerine yapılan bir tarama çalışması (Robinson, 1999) Avrupa Konseyi'nin *Kültür, Yaratıcılık ve Gençlik* girişiminin bir parçası olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma eğitim üzerine tüm ulusal politika bildirelerinin kültür boyutunun öneminden bahsettiğini ve gençlerde yaratıcı ve sanatsal becerilerin desteklenmesinin önemine işaret ettiğini bulmuştur. Pratikte sanat eğitiminin gerçekleştirilmesi daha az dikkat çekmektedir. Öğretilen ana disiplinler sanat ve müziktir. Ulusal sistemlerin büyük bir çoğunluğunda, sanat ilköğretimde zorunlu ve orta dereceli eğitimin iki veya üçüncü yıllarında zorunlu olarak görünmektedir. Bu noktanın ötesinde, neredeyse evrensel anlamda, tüm sanat dersleri seçmelidir. Ele alınan tüm vakalarda, sanat matematik veya bilim derslerinden daha düşük bir statüye sahiptir. Bazı ülkelerde akademik veya ekonomik başarıyla direkt ilgili olan derslerin sayısını arttırmak amacıyla müfredatta var olan sanat derslerinin sayısının azaltılmaya çalışıldığı görülmüştür.

Benzer bulgular uluslar arası çalışmalarda da rapor edilmiştir (Sharp ve Le Métais, 2000; Taggart et al., 2004). Ulusal belgelerde sanatın bir çerçeveye oturtulması çalışmalarında iki temel yaklaşım belirlenmiştir: bunlar tümleşik bir sanat alanı (aynı zamanda 'bütünleşik alan' denir.) veya ayrı alanlar olarak tanımlanabilir. Konu temelli yaklaşımla ilgili sıkıntılardan bir tanesi çoğunlukla diğer alanların altında ele alına gelen dans ve drama derslerinin yeridir. Özellikle, fiziksel egzersiz ve spora odaklı bir konu alanı içinde dansın yaratıcı etkinliğini destekleyebilmenin çok da mümkün olmayacağı kanısı yaygındır. Taggart et al. (2004) araştırma yaptığı 21 ülkede görsel sanatlar ve müziğin zorunlu derslerin bir parçası olarak öğretildiği bulgusuna ulaşmıştır. Bu araştırmaya katılan ülkelerin neredeyse yarısına yakın bir oranında 16 yaşına kadar öğrencilere bir veya birden fazla sanat disiplini üzerine ders almaları zorunludur. Geri kalan ülkelerde ise öğrenciler sanat derslerini 14 yaşına kadar almakta veya daha ileri sınıflarda bu dersleri seçmeli olarak alabilmektedirler.

⁽⁵⁾ <http://www.bologna-and-music.org/countryoverviews>

Sanat derslerinin göreceli olarak daha düşük seviyede ele alındığı bu derslerin gözlem ve değerlendirme süreçlerine verilen az ilgiyle yansıtıldığı ifade edilmektedir (Bamford, 2006; Taggart et al., 2004). Araştırmalar aynı zamanda sanat eğitimine ayrılan resmi süreyle okullarda gerçekte ayrılan zamanın aynı olmadığını ve bu durumun dengeli ve geniş çaplı bir müfredat geliştirme konusunda endişeler doğurduğunu ortaya koymaktadır (Robinson, 1999; Sharp and Le Métais, 2000; Taggart et al., 2004). Vakit darlığı, mekan ve kaynak eksikliği sanat eğitiminde başarılı sonuçlar elde etme hedefinin önündeki ana sorunlar olarak ifade edilmektedir (Bamford, 2006).

- **Sanat eğitiminin amaçları nelerdir? Tüm hedeflerin ağırlığı aynı mıdır?**

Sanat hakkında ders vermenin yanı sıra, sanat eğitiminin üzerinde çeşitli amaçları gerçekleştirmek anlamında gitgide artmakta olan çokça baskı vardır. Eğitim sistemleri çocukların yaratıcılığını geliştirmenin ne denli önemli olduğunu ve kültürel eğitime katkı sağlamanın önemini her geçen gün daha fazla hissetmektedir, fakat ne var ki sanatın müstakil bir ders olarak mı yoksa diğer derslerin içinde ele alınan bir konu olarak mı müfredata dahil edilmesi noktasında uzmanlar net ve kararlı olmaktan uzaktırlar. Taggart ve arkadaşları (2004) uluslar arası çalışmalarında üzerinde araştırma yaptığı 21 ülkede sanat müfredatlarının benzer hedefler belirlediğini ortaya koymuşlardır. Bu hedefler şöyle sıralanabilir: sanatsal becerileri, bilgi ve anlamayı geliştirmek, çeşitli sanatsal biçimlerle meşgul olmak; kültürel anlayışı arttırmak; sanat deneyimlerini paylaşmak ve etkin sanat tüketicisi ve üreticisi olabilmek. Fakat bu sanatsal hedeflerin yanı sıra, kişisel ve toplumsal/kültürel hedefler de (örn. Özgüven ve özsaygı, bireysel ifade, takım çalışması, kültürler arası anlayış ve kültürel katılım gibi) bir çok ülkede sanat eğitiminden beklenilmektedir. Özellikle yaratıcılık üzerine gelişen yeni odak (yenilikle ilişkisi anlamında) ve kültür eğitimine duyulan ilgiyle (hem bireysel hem de kültürler arası anlayış olarak) birlikte sanat eğitiminin temel hedefleri dahiline yerleştirilmiştir. Bu hedef ve beklentiler sanat eğitimi müfredatının böylesi farklı bilgi ve becerileri geliştirebilen geniş çaplı hedefleri kapsayan bir yapıda tasarlanması noktasında sorular gündeme getirmektedir.

- **Öğretmenler sanat öğretimi için nasıl hazırlanıyor ve becerilerini güncellemek için ne tür olanaklar bulunmaktadır? Eğitim sistemleri sanat eğitiminin standartlarını nasıl gözlemliyor?**

Bamford'un (2006) vurguladığı üzere, bir çok eğitim sistemi, özellikle küçük çocuklara sanat eğitiminde genelci bir tutum izlemektedirler. Sanat eğitimini yüksek bir kaliteye çıkarmak oldukça zordur, o halde özellikle ilkökul öğretmenlerinin sanat eğitimi konusunda özgüvenli hissetmemeleri şaşırtıcı bir bulgu olmamaktadır (Taggart ve arkadaşları, 2004). Bu noktada sanat eğitimi veren öğretmenlerin bilgi ve becerilerini güncellemek ve öğretimleri boyunca daha güvende hissetmelerini sağlamak için hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitim çalışmalarında bu noktayı göz ardı etmemek gerekmektedir.

Sanat eğitiminde öğretmen kalitesini artırma çalışmalarının araştırma alanında az ilgi gördüğü bilinmektedir, yine de okullarda verilen sanat eğitiminin kalitesini arttırmak için çeşitli standartlar geliştirme çabalarını bazı çalışmalarda görmekteyiz (Bamford, 2006; Robinson, 1999; Sharp and Le Métais, 2000; Taggart et al., 2004).

Robinson (1999) okullarda bütün bir sanat eğitimini engellemekte olan yapısal bir meseleye işaret etmektedir. Sanat eğitiminden sorumlu olan devlet yetkilileri eğitim ve kültür bakanlıkları ve gençlik ve spor bakanlıkları gibi farklı çatılar altında bulunmakta ve bu ayırık durum sanat eğitiminin pekiştirilmesi

için gerekli olan sürekli ve güçlü iletişimi zedelemektedir. Robinson bunlara ek olarak, ilgili bakanlıkların tek çatı altında sanat eğitimi güçlendirmek için çalıştıkları durumlarda daha etkin ve verimli sonuçlar elde edilebildiğini belirtmektedir.

- **Öğretmenler öğrencilerin sanat derslerindeki gelişimlerini ölçmekte midir? Ölçüyorlarsa, nasıl?**

Öğrencilerin gelişimlerinin müfredat boyunca ölçülüyor olması kaçınılmaz ve önemlidir, fakat konu sanat eğitiminde ölçme olunca, bu oldukça zor bir iştir. Bamford (2009) tarafından yapılan bir çalışma sanat ve kültür eğitiminin değerlendirilme çalışmalarının Avrupa bağlamında nasıl gerçekleştiğini ele almaktadır. Bamford'a göre sanat eğitiminde ölçme ve değerlendirmenin ana amacı öğrenciler için ders hedeflerini daha net, anlaşılır ve somut yapmaktır. Ölçme hem süreç hem de sonuç odaklı olabilir. Sanat eğitiminde ölçme çalışmalarını zorlaştıran çeşitli etmenlerden bir tanesi de sanat ve kültür eğitiminde daha tümleşik bir yaklaşımın benimsenmiş olması sebebiyle ölçme sürecine katılan çeşitli kurum ve bireylerin beraber plan yapıp çalışma yapmaları zorunluluğudur. Bamford ayrıca ölçmenin kendinin de bir yaratıcı sanat olarak ele alınması gerektiğini ve ölçme yöntemlerinin öğrencilerin yaratan, üreten ve öğrenen gibi farklı öğrenme deneyimlerini ve rollerini kapsayacak nitelikte geliştirilmesinin önemine değinmektedir.

Önceki araştırmalar sanat eğitiminde ölçmenin, gerektiği durumlarda, bu konuda yeterli eğitim almış veya almamış öğretmenlerce yürütüldüğünü göstermektedir (Taggart ve ark, 2004). Taggart ve arkadaşları (2004) öğretmenlerin sanat eğitimi ölçme yöntemi olarak öğrencilere ağırlıklı bir tema veya konu üzerine bir sanat ürünü veya performans hazırlamalarını benimsemekte ve öğrencilerden bu süreci tasarımlarını, kayıt edip portfolyolarına koymalarını istemektedirler. Ölçme noktasında üç temel yaklaşım belirlenmiştir. Birincisi öğretmenlerden hedefler ve amaçlar doğrultusunda profesyonel yorumlar yapmasını ön görür. İkinci yöntem ise öğretmenden öğrencileri ilgili yaş ve seviyede müfredat hedeflerini kıstas olarak alarak öğrencilerin performansını değerlendirilmesi bekler. Üçüncüsü ise öğretmenden öğrencinin yaşı ve seviyesini ele almadan her öğrencinin gelişimini değerlendirmesini hedefler. Bir çok ülkede ilk iki yaklaşım benimsenmektedir. Bu tür sistemlerde öğrencilerin sanatsal çalışmalarda da başarılı veya başarısız olup olmadıkları belirlenir fakat geçerlilik ve güvenilirlik meseleleri ile farklı öğretme ve öğrenme sistemleri tamamen araştırılmamıştır.

- **Okulların ek olarak sanat ve kültür dersleri önermeleri konusunda bir beklenti vardır, fakat tüm gençlerin bu fırsatlardan eşit olarak yararlanma şansları var mıdır?**

Öğrencilerin sanat ve kültürel deneyimlere katılımları (müze ziyaretleri gibi) konusunda araştırma alanında büyük bir ilgi vardır, özellikle bunun sebebi geçmiş ve köken anlamında dezavantajlı çocukların bu tür olanaklardan yararlanma noktasında okullardan eşit ilgi görememeleridir (bakınız Robinson, 1999; Sharp and Le Métails, 2000).

- **Profesyonel sanatçılar sanat eğitimine katılıyor mu? Öyleyse, nasıl?**

Profesyonel sanatçıların sanat eğitiminde görev almaları bir çok çalışmada önerilmiştir (Bamford, 2006; Robinson, 1999; Sharp and Le Métails, 2000). Bu önerinin ana sebepleri: sanat eğitimine kalite katmak, yaratıcılığı geliştirmek, öğretmenin becerisi ve özgüvenini arttırmak ve daha geniş kültürel kaynaklara ulaşmaktır. Bamford (2006) sanatçıların sanat eğitimine katılması ile sanat eğitiminin

kalitesi arasında bir ilişki bulmuştur. Ne var ki bu konuda ulusal sistemlerin uygulamalarının olup olmadığı hakkında çok az bilgiye sahibiz.

- **Sanat müfredatı gelişen yeni teknolojileri, yeni medya ve daha fazla müfredatlar arası çalışmaları nasıl kapsamına alabilir?**

Araştırmalar (Bamford, 2006; Sharp ve Le Métais, 2000; Taggart ve diğerleri, 2004) 21. yüzyılda, yeni medya çalışmalarının (film, fotoğraf ve dijital sanatlar) ve öğrencilerin yaratıcılığın bir parçası olarak BİT kullanma süreçlerinin sanat alanındaki müfredat çalışmaları üzerinde bir baskı oluşturduğunu işaret etmektedir. Ayrıca daha fazla müfredatlar arası çalışmalar için bir eğilim olduğu göze çarpmakta, bu müfredatlar arası çalışmalar sanat ve sanat dışı ders konuları veya yaratıcılık ve/veya kültürel temalar üzerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Tüm bu gelişmeler öğretmenler ve okullardan yeni beklentileri yaratmakta, bu da politika seviyesinde ve liderlik anlamında gereksinimler doğurmaktadır.

Çalışmanın amacı ve kapsamı

Önceki araştırmalarda belirlenen temalar ve konular şimdiki çalışmada Avrupa'da sanat üzerine politikaları güncel ve ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Çalışma sanat eğitiminin amaç ve hedeflerini, organizasyonunu, gelişmelerini, planlanan reformlar için önerileri içermektedir. Öğretmen eğitimi ve öğrencilerin değerlendirilmesi üzerine bilgiler sunmaktadır. Bunu yaparken, yazarlar ve katkı sağlayanlar paydaşlara ve karar mercilerine verimli bilgiler sunmaktadırlar.

Bu çalışmanın ana amacı sanat eğitimidir, fakat buna ek olarak birinci bölümde yaratıcı ve kültür eğitimine dair bazı bilgiler bulunmaktadır. Çalışma kültür eğitimi ve yaratıcılığı ele alırken, bu kavramları sanat müfredatı içinde tartışmaktadır. Bir başka deyişle yaratıcı ve kültür eğitimi müfredat içeriği anlamında sanat eğitimi çerçevesi dahilinde görülmektedir. 'Kültür ve Yaratıcı Eğitim' terimleri İngiltere'deki Yaratıcı ve Kültür Eğitimi Ulusal Danışma Komitesinin (*National Advisory Committee on Creative and Cultural Education*) (NACCCE, 1999) ⁽⁶⁾ bir çalışmasından alınmıştır.

Çalışma görsel sanatlar, müzik, drama, dans ve medya sanatlarına odaklanmıştır. Edebiyat dahil edilmemiştir çünkü edebiyat Avrupa ülkelerinde ayrı bir ders olarak ana dilde işlenmektedir.

Çalışma için veri toplarken kullanılan tanımlar aşağıdaki gibidir:

- Görsel sanat: iki boyutlu sanat; resim ve çizim gibi. Ayrıca üç boyutlu sanatlar; heykel gibi.
- Müzik: müzik performansı, kompozisyon ve müzik eleştirisi.
- Drama: dramatik performans, oyun yazarlığı ve oyun eleştirmenliği.
- Dans: dans performansı, koreografi ve dans eleştirmenliği
- Medya sanatları: fotoğrafçılık, film, video ve bilgisayar animasyonları.

⁽⁶⁾ Bu raporda, eğitim içinde ele alınan kültür kavramı farklı sosyal grup ve cemiyetlerin davranış unsurlarını biçimlendiren ortak değerler olarak tanımlanmakta, çoğunlukla kültürler arası anlayışı desteklemek anlamında ulusal, bölgesel ve yerel kimlikler olarak görülmektedir. Yaratıcılık ise orijinal ve değerli çıktılar üretmek için yapılan hayal etme etkinliği olarak tanımlanmıştır.

- El işi: tekstil sanatları, takı ve mücevher imalatı.
- Mimari: bina tasarım sanatı; bir alanın gözlemi, planlaması ve inşası.

Çalışma 30 Eurydice Ağı üye ülkelerini kapsamaktadır ⁽⁷⁾. Karşılaştırmalı çalışmada veriler için referans yılı 2007/08 yıllarıdır, fakat çalışmaya dahil olan ülkelerden 2008/09 yıllarında sanat eğitimi müfredatında olacak veya devam eden çalışmaları da eklemeleri istenmiştir.

Bu çalışmada sanat ve kültür eğitiminin **zorunlu genel eğitim** içindeki yerine dair bilgi sağlanmaktadır. Eğitim seviyeleri ilk öğretim (ISCED 1), alt orta öğretim (ISCED 2) (5/6 yaşından 15 yaşına kadar olan çocuklar) olarak belirlenmiştir. Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Slovanya'da bulunan uzmanlaşmış sanat okulları, önemli olmakla birlikte, bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Sadece devlet tarafından desteklenen ve yönetilen devlet okulları bu çalışmada ele alınmıştır. Ne var ki, Belçika, İrlanda ve Hollanda bu duruma istisna oluşturmaktadırlar. Bu ülkelerdeki burs destekli özel okullar da çalışmaya dahil edilmiştir çünkü çocukların büyük bir kısmı bu okullarda eğitim görmektedirler. Üstelik, Hollanda'da devlet ve özel okullar için kaynak yardımı anayasada belirlenmiş bir hak olarak sunulmaktadır.

Rapor Avrupa ülkeleri arasında karşılaştırmalı bir yaklaşımla belirli ülkelerde sanat eğitiminde öğretmen eğitimi ve öğrenci değerlendirme süreçlerinin içeriği, müfredat organizasyonu gibi konularda örnekler içermektedir. Bu ülkelerle ilgili daha fazla bilgi Eurydice internet sayfasında bulunmaktadır (www.eurydice.org).

Raporun İçeriği ve Biçimi

Bu rapor beş temel bölümden ibarettir.

Birinci bölüm sanat ve kültür müfredatının amaçları ve hedeflerinden bahsetmektedir. İlk olarak, müfredat geliştirmekteki farklı sorumluluk ve hedefler üzerinde durulmaktadır (merkezi, bölgesel, yerel ve okul bazında). İkinci olarak, Avrupa ülkelerinde belirlenen ana hedefler ve amaçları tartışılmaktadır. Buna ek olarak, bu bölümde müfredat dahilinde yaratıcılık ve kültür eğitiminin daha çok genel boyutları resmedilmektedir.

İkinci bölümde Avrupa ülkelerinde sanat müfredatının organizasyonuna bakılmaktadır. Sanat eğitiminin ayrı bir konu olarak mı, diğer dersler içinde mi öğretildiği analiz edilmektedir. Bununla ilgili olarak, sanat dersleri seçmeli mi yoksa müfredat dahilinde zorunlu bir ders mi ve hangi ISCED seviyesinde bu iki ihtimalden hangisi uygulanmaktadır, soruları yanıtlanmaktadır. Ayrıca sanat eğitimine ayrılan ders saati, BIT kullanımı, müfredat içi ilişkili dersler gibi konular ele alınmaktadır.

Üçüncü bölüm ise kültür ve sanat eğitimi Avrupa ülkelerinde geliştirmek için çeşitli önerileri ve seçenekleri sunmaktadır. Bunlar sanat ve kültür eğitimi destekleyecek ve pekiştirecek ulusal organizasyonları ve ağları oluşturmak, okullar arası işbirliğini arttırmak ve okul-sanatçı dayanışmasını geliştirmek olarak sıralanabilir. Ayrıca bu bölümde sanat ve kültür eğitiminde BIT kullanımına dair projelerin ne olduğunu, müfredat dışı ek etkinliklerin türleri, bu konuyla alakalı festivaller, kutlamalar ve yarışmalar hakkında bilgi içermektedir.

⁽⁷⁾ Üye ülke olarak Türkiye bu çalışmaya katkı sağlamamıştır.

Dördüncü bölümde sanat eğitiminde öğretim kalitesinin izlenmesi konusu ve öğrenci değerlendirme esasları üzerinde durulmaktadır. Öğretmen değerlendirmesinde kullanılan kıstasların ne olduğu tartışılmaktadır. Aynı zamanda sanat eğitiminde çok düşük ve çok yüksek başarı gösteren öğrencilere destek olmak konusunda yapılması gerekenler ele alınmıştır. Bu bölüm eğitim sistemlerini sanat eğitimi için harici sistemler olarak belirlemektedir. Son bölümde iste çeşitli araştırma enstrümanlarıyla toplanılan ulusal veriler tartışılmıştır.

Beşinci bölüm sanat öğretmenlerinin eğitimi ve istihdam konularına odaklanmakta, özellikle de ISCED 1 ve 2 seviyelerinde genel veya uzman öğretmenlerin işe alınıp alınmadığına bakmaktadır. Bölümde ek olarak hizmet öncesi öğretmen eğitiminde sanat öğretmeni adaylarının gelişim süreçleri çeşitli açılardan analiz edilmektedir. Bu öğretmenleri ve çalışmakta olan öğretmenleri eğitirken profesyonel sanatçıların işe müdahil olmasının ne tür faydaları olduğuna, bu süreçlerin nasıl yönetildiğine bakmaktadır.

Ana bulgular ve sonuçlar sırasıyla başlangıçta ve raporun en sonunda verilmiştir. Eklerde sanat müfredatı veya kültür/yaratıcılık eğitimi üzerine değişiklikler sunulmuştur.

Teşekkürler

Bu karşılaştırmalı çalışmada toplanılan veriler yukarıda detayları verilen terim ve kavramlarla beraber oluşturulan bir dizi anket ile 2008 yılında Eurydice Ulusal Birimleri kanalıyla toplanmıştır. Ulusal Birimler kapsam ve çalışmada ele alınan terimler üzerinde görüş birliğine varabilmek için iki hazırlık toplantısına çağırılmışlardır. Eurydice Avrupa Eğitim, İşitsel-görsel ve Kültürel Ajansı karşılaştırmalı analizlerden sorumludur. Bu çalışma ilk etapta Avrupa Birimi tarafından hazırlandı ve harici uzmanlar ile merkezi İngiltere ve Galler'de olan Ulusal Eğitim Araştırmaları Vakfı tarafından oluşturuldu. Oluşturulan bu ilk müsvedde tüm ulusal birimlere kontrol ve düzeltmeler için gönderildi. Tüm ulusal katılımcılara raporun sonunda teşekkür edilmiştir.

ANA BULGULAR

Sanat eğitiminde ana amaçlar tüm katılımcı ülkelerde oldukça benzerlik göstermektedir. Neredeyse tüm ülkeler 'sanatsal beceriler, bilgi ve anlama', 'eleştiri', 'kültürel miras', 'bireysel ifade/kimlik', 'yaratıcılık' gibi konuları belirtmiştir. Ne var ki, 'sanat ve yaşam boyu öğrenme/hobi' sadece 15 ülkenin müfredatında ele alınmıştır (bölüm 1.2).

Sanat ve diğer **müfredat alanlarıyla güçlü ilişkiler** bulunmaktadır. Bir tarafta, bazı sanat müfredatları 'sosyal becerileri ve iletişim becerilerini geliştirmek' gibi temel becerileri geliştirmeye odaklanırken ve yine bazıları sanat ve sanat dışı konuları ilişkilendirmeyi desteklerken, diğer bir çok müfredat kültürel ve sanatsal bir yeterliliği tüm zorunlu okul eğitiminin genel bir amacı olarak sunmaktadır (bölüm 2.4).

Sanat müfredatının oluşumu Avrupa ülkeleri arasında büyük değişiklikler göstermektedir: yarısına yakınında her bir sanat dersi müfredatta ayrı bir ders olarak sunulurken (örn. Müzik, görsel sanatlar), diğer yarısında konuyu tümleyen unsurlar olarak görülmektedir (örn. Sanat dersi). Her ne kadar tüm ülkelerde müzik, görsel sanatlar ve drama, dans ve eş işi gibi dersler bulunsun da, sanat müfredatının sunduğu dersler de çeşitlilik göstermektedir. Medya sanatları bir düzine ülkede sunulmaktadır. Mimari ise beş ülkenin sanat müfredatında zorunludur (bölüm 2.2).

İlköğretim seviyesinde tüm öğrenciler için **bazı zorunlu sanat dersleri** mevcuttur. Bu durum alt orta öğretim seviyesinde neredeyse tüm ülkelerde geçerlidir. Bu seviyede sanat dersleri zorunlu değilse, seçmeli olarak öğrencilere yine de sunulmaktadır (bölüm 2.2).

Çalışmaya dahil olan ülkelerin yarısı civarında ilk öğretim seviyesinde sanat eğitiminin **zorunlu ders saati** yıllık 50 ila 100 saat arasında görünmektedir. Bu rakam alt orta öğretimde biraz daha az olarak göze çarpar; ülkelerin yarısına yakınında 25 ila 75 saat yıllık anlamsa sanat eğitime harcanır (bölüm 2.3). Buna ek olarak, neredeyse tüm ülkeler sanat eğitiminde okulları **ek müfredat etkinlikleri** yapmak konusunda teşvik etmektedir. Her ne kadar farklı sanat biçimleri bu etkinliklerde yer alsın da, müzik oldukça yoğun bir biçimde sunulmaktadır (bölüm 3.4).

Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BIT) kullanımı sanat eğitiminin bir parçası olarak 12 ülkede bulunmaktadır. Üstelik, diğer bir çok ülkede BIT kullanımını teşvik eden çalışmalar ve girişimler bulunmaktadır (bölüm 3.3.).

Avrupa'da okullar **öğrencilerin sanat ve kültür dünyasına daha yakın olabilmeleri** için girişimlerde bulunmaktadır. Bir çok ülkede kültürel alanlara geziler düzenlenmekte ve sanatçılarla iş birliği yapılmaktadır (bölüm 3.2). Ayrıca öğrenciler sanatla alakalı organizasyonlara, festival ve yarışmalara katılmak için teşvik edilmektedirler (bölüm 3.5). Kimi ülkelerde, bu çaba kendini sanat ve kültür eğitimi desteklemek için kurulmuş kuruluşların bu beceri ve bilgileri kazandırmak için sanat, kültür ve eğitim etkinliklerini bir araya getirmen çalışmalarında göstermektedir.

Sanat eğitiminde **değerlendirme kıstasları** genellikle her okulda öğretmen tarafından belirlenmektedir. Bu kıstaslar müfredatta tanımlanan öğrenme hedeflerine göre veya eğitim otoritelerinin sunduğu yönergelere göre oluşturulmaktadır. Kıstaslar öğrencinin farklı performanslarının öğretmence belirlenmesinde kullanılmaktadır. Sadece yedi ülkede ölçme kıstasları merkezi eğitim otoritelerince belirlenmiştir (bölüm 4.1).

Ülkelerin büyük çoğunluğunda ise çeşitli ölçme skalaları, özelliklede orta öğretimde numara temelli puanlama oldukça yaygındır. İlk öğretim seviyesinde, bir düzine ülkede var olan en sık rapor edilen uygulama ise sözlü yorumların verilmesidir. Bu özellikle eğitimin ilk yıllarında yapılmaktadır. Ülkelerin çoğunda, sanat eğitiminde yetersiz notlama öğrencinin gelişimi üzerinde negatif bir etki bırakmamaktadır (bölüm 4.1).

İlköğretim seviyesinde sanat eğitimi çoğunlukla **sınıf öğretmenlerince** verilmektedir. Ülkelerin büyük bir kısmında ise sınıf öğretmenleri sanat pedagojisi üzerine bir veya daha fazla alanda eğitim almaktadırlar. Avrupa'da ilköğretim seviyesinde sınıf öğretmenlerinin aldığı sanat eğitim, müzik ve görsel sanatlar üzerinedir. Orta öğretim seviyesinde ise sanat öğretmeninden bir sanat alanında beceriler göstermesi beklenmekte ve dersleri bu **uzman öğretmenler** vermektedirler (bölüm 5.1)

Profesyonel sanatçılara uygun bir pedagojik yeterliğe sahip olmadıkları sürece okullarda sanatlarını öğretme konusunda nadiren izin verilmektedir. Profesyonel bir öğretmen eğitimi olmadan ders verdikleri durumlarda ise çoğunlukla bu işi geçici anlamda yapmaktadırlar (bölüm 5.3). Ek olarak, öğretmen eğitimi programlarına katılımları hükümet projelerince nadiren desteklenmektedir.

Politika üretenler ve okullar gibi farklı oyuncular arasında bir **işbirlikçi yaklaşım** kurmak sanat eğitimini geliştirme yolunda önemli bir adım olabilir. farklı Bakanlar bazı projeleri çeşitli ağlar ve kurumları sanat eğitimini desteklemek için kurduklarında, bu durum dolayısı ile politika seviyesinde bazı ülkelerde hali hazırda meydana gelmektedir (bölüm 3.1). Okul seviyesinde, genelde profesyonel sanatçıların ve sanat kurumlarının uzmanlıklarından sanatı sadece harika bir öğrenme alanı olarak değil aynı zamanda gerçek ve özge bir yaşam deneyimine dönüştürünce sanat eğitimi gerçekten faydalı olmaktadır.

1. BÖLÜM: SANAT VE KÜLTÜR MÜFREDATI: GELİŞİM VE SORUMLULUK İÇİN HEDEFLER

Bu bölüm sanat ve kültürel eğitim müfredatının iki yönüyle ilgili bilgi sunmaktadır. İlk olarak, onları oluşturmakla kimin sorumlu olduğunu, merkezi, bölgesel, yerel veya okul düzeyinde benimsenip benimsenmediğini gösterir. İkinci olarak bu müfredatla tanımlanan öğrenme amaçlarını ve/veya sonuçlarını gösterir.

Öğrenme amaçları iki çeşide ayrılabilir: sanat ve kültür müfredatı tarafından belirli bir biçimde tanımlananlar ve genel müfredat tarafından tanımlananlar ama sanat ve kültür eğitimi ve yaratıcılıkla ilişkilendirilebilenler. Bu bölümün öncelikli hedefi Avrupa ülkelerinde hangi amaçların sanat ve kültür müfredatının asıl kısmı olarak tanımlandığını göstermektir. Bununla birlikte konu ile ilgili genel müfredatın öğrenme amaçlarının birazı bu bölümün sonunda kısaca anlatılmıştır.

1.1. Sanat ve kültür müfredatı için sorumluluk seviyeleri

Hollanda hariç bütün ülkelerde sanat ve kültür müfredatı yaratmayı ilgilendiren kararlar sadece ya da kısmen merkezi eğitim müdürlüğü tarafından alınır. Hollanda'da böyle bir müfredatı oluşturmakla sorumlu olanlar sadece okullar ve/veya örgütsel otoritedir.

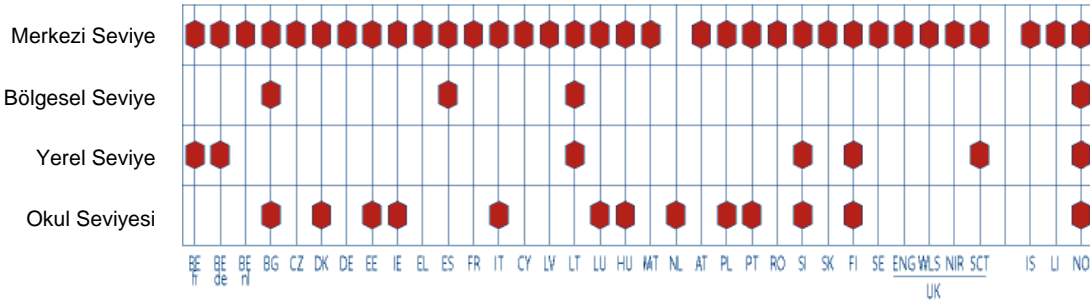
Pek çok ülkede eğitimden sorumlu bakanlık başka alanlarda yetkiye sahiptir (örneğin, kültür, araştırma, gençler, spor ve bilim). Kıbrıs, Macaristan, Malta, Hollanda, Avusturya, Finlandiya ve İzlanda'da eğitim ve kültür sorumluluğu aynı bakanlığa tahsis edilmiştir. Ayrıca birçok ülke sanat ve kültür müfredatını geliştirmeye yönelik, bünyesinde farklı bakanlıkların iş birliğinde bulunduğu gruplar kurmuştur (bkz. Bölüm 3.1., Kısım 3).

Birçok ülkede kararlar farklı kademelerce alınır. Norveç'te müfredat oluşturma sürecine bütün kademeler (merkezi, bölgesel, yerel, okul) katılır. Bulgaristan, Lituanya, Slovenya ve Finlandiya'da dördünden üçü katılır. Belirtilmelidir ki bu sürece okul kademesi birkaç ülkede katılır.

14 ülkede kararlar sadece merkezde alınır. Letonya ve Avusturya'da kararlar merkezde alınmasına rağmen onlar bölgesel ve yerel müdürlüklerle ve okullarla sıkı işbirliği içindedir. Lüksemburg'da sadece ilköğretim müfredatı yalnız merkezde belirlenir.

Müfredat uygulaması, müfredatı oluşturmakla başlayan süreç, burada bahsedilmeyen farklı katılımcı grupları içerir.

Şekil 1.1: Sanat ve kültür müfredatı yaratmak için sorumluluk seviyeleri, ISCED 1 ve 2, 2007/08

Kaynak: Eurydice.

Açıklama Notu

Devam etmekte olan ve gelecek yapılanmalarına dair bilgi edinmek için lütfen Ekler bölümüne bakınız.

1.2. Sanat eğitiminin amaçları

Bütün Avrupa ülkeleri ulaşılması gereken öğrenme amaçları/çıktılarını gösteren sanat ve kültür eğitimi müfredatına sahiptir. Bu müfredatın entegre bir bütün olarak düzenlendiğine ya da farklı konuların toplamı olduğuna dayanarak bazı öğrenme hedefleri/çıktıları görsel sanatlar, müzik, drama, dans, basın ve el sanatları için daha belirgin bir biçimde tanımlanabilir.

Öğrenme amaçları ve ürünlerinin tanımı bir ülkeden diğerine değişir: bazı durumlarda onlar daha küresel ve diğerlerinde daha özel ifade edilir. Ulaşılması gereken amaçlar ya da kazandırılması gereken beceriler her çalışma yılı ya da her ISCED seviyesi için tanımlanabilir. Bazı ülkelerde öğrenme amaçları/çıktıları bir ISCED seviyesinden diğerine farklılık gösterse de ilgili amaç çeşitleri genelde söz konusu ISCED seviyesi için de aynıdır.

Sanat ve kültür eğitimi müfredatının amaçlarının incelenmesi önceki sanat ve kültür eğitiminin müfredat amaçlarına ilişkin uluslar arası çalışmaya (Sharp ve Le Métais, 2000) dayanmaktadır. Bununla birlikte söz konusu Avrupa ülkelerinde sanat ve kültür eğitiminin kapsamını daha iyi yansıtmak için bu konuya yeni kategoriler eklenmiştir⁽⁸⁾. Tablo 1,2 de gösterilen amaçlar bütün ülkelerin müfredatlarında ortaya çıkma sayılarına göre 3 gruba ayrılmıştır: ilk tablo en çok müfredatta bulunanları içerir ve son tablo en az müfredatta bulunanları içerir.

⁽⁸⁾ Bu çalışma da tanımlanan ilave kategoriler şöyledir: sosyal beceriler, iletişim becerileri, performans/ sunuş, kendini ifade etme, çevre bilinci ve sanatsal gücü tanıma. Kültürel anlayışla ilgili önceki çalışmada tanımlanan genel kategori iki alt bölüme ayrılmıştır: kültürel miras ve kültürel çeşitlilik.

**Şekil 1.2: Sanat ve kültür müfredatının ana amaçları,
ISCED 1 ve 2, 2007/08**

Kaynak: Eurydice.

Ek notlar

İspanya: Bir çalışmayı sunma ve performe etme becerisi sadece ISCED 2 seviyesinde vardır. Özgüven ve özsaygı sadece ISCED 1'de.

Açıklayıcı notlar

Amaçlar tüm ülkelerde müfredattaki tekrar etme sayılarına göre gruplanmıştır: birinci tablo bu müfredatlarda sıkça karşılaşılanlar ele alınırken, son tabloda müfredatlarda sayıca en az olanlar gruplanmıştır.

Gelecekte yapılacak çalışmalar ve reformlar için lütfen ekler bölümüne bakınız.

Tablo 1,2'de bulunan ilk 6 öğrenme hedefleri/çıktıları neredeyse bütün sanat ve kültür eğitimi müfredatında bulunur. Onlar tamamen genel amaçlardır ve özellikle sanat eğitimiyle ilgilidir. Bütün müfredat sanat becerisi, bilgi birikimi ve anlamaya dayanır. Bu altı amaçtan yaratıcılığa, en az atıfta bulunulur. Beş ülke sanat ve kültür eğitimi müfredatlarında yaratıcılığa yer vermemiştir.

Sanat becerisi, bilgi birikimi ve anlama genel olarak sanatsal dili oluşturan becerilerdir (görsel sanatlardaki renkleri çizgileri ve şekilleri anlamak ya da müzikte enstrümental performans becerileri gibi). Sanat becerisinin gelişmesi farklı sanat biçimlerini ve tarzlarını öğrenmeyi gerektirir. Bu bağlamda bazı ülkeler özellikle müzik ve drama için belirli çalışma repertuarına başvururlar. Sanat anlayışı, farklı sanat ifadelerinin araçlarını özelliklerini anlamak gibi ya da sanatçı, onun kültürel ve fiziksel çevresi ve çalışmalarıyla ilişkisi gibi sanatsal konulara odaklanma eğilimindedir.

Eleştiri (estetik yargı) en çok geçen altı amaç arasındadır. Bu özellikle insanlara bir çalışma ya da performansın gerekli özelliklerine bilinç uyandırmayla ve kendisinin ve başkalarının çalışmalarını değerlendirirken eleştirel yargılama kapasitesini geliştirmeye ilgilidir.

Bütün ülkelerde ortak olan üçüncü amaç **kültürel miras** anlayışıdır. Bazı durumlarda bu amaç kültürel kimlik yaratmakla bağlantılıdır: kültürel yapıyı öğrenmek bir ülkenin vatandaşı olarak ya da bir grubun üyesi olarak insanların kendini anlamasını geliştirmeye amaçlar. Kültürel miras anlayışı, hem sanat çalışmalarıyla bağlantısıyla hem de farklı tarihsel dönemlerde üretilen çalışmaların ve belirli sanatçıların çalışmalarını öğrenmeye desteklenir (bazen önceden belirlenmiş repertuar ya da sanat kriterlerinden).

Kültürel çeşitliliği anlama birçok sanat ve kültür müfredatının bir diğer ortak amacıdır. Sanat üzerinden kültürel çeşitliliği tanıtmaya kültürel mirasa ve farklı kültür gruplarına özgü modern metin biçimlerine (bazen Avrupa kültürüne belirli atıflarla) farkındalık yaratmayı amaçlar.

Kendini ifade etme ve yaratıcılığın geliştirilmesi ikincisi daha az ülkede geçmesine rağmen diğer en yaygın iki amaçtır. Sanatla çocukların kendini ifade etmelerinin gelişmesi duygusal sağlıkla yakından ilişkilidir. Bu çeşit amaç bütün sanat çeşitleriyle ama özellikle görsel sanatlarla ilgilidir. Yaratıcılığın geliştirilmesi, ürünü orijinallik ve değerine göre puanlanan yaratıcı aktivitelere kişinin katılma kapasitesini artırmak olarak tanımlanabilir (Robinson Report, 1999). Kendini ifade etmekle ilişkisi açık olmasına rağmen yaratıcılığın geliştirilmesi farklı bir sanat hedefi olarak kabul edilmesi için yeteri kadar belirgindir.

Kalan öğrenme amaçları/çıktıları iki büyük kategoride gruplanabilir: bir yandan, sanatın ve kültür müfredatının genel amaçları (dolayısıyla sanata özgü olması gerekmeksizin), diğer yandan sanat eğitimiyle ilgili özel amaçlar.

En çok bahsedilen amaç '**sosyal becerilerin geliştirilmesidir**': bu 26 müfredatta geçmiştir. Genellikle bu amaç sahne sanatlarıyla özellikle dramayla ilgilidir. Sanatsal aktivitelere katılarak '**özgüven ve özsaygının**' geliştirilmesine en az değinilmiştir: sadece 15 müfredat buna değinir.

Memnuniyet/tatmin ve **'iletişim becerilerinin'** geliştirilmesi amacı neredeyse aynı sayıda müfredatta (sırasıyla 23 ve 24) kapsamıştır. Birincisi bütün sanat çeşitlerinde ortakken, ikincinin sanatla geliştirilmesi özellikle sahne sanatları (müzik, drama, dans) ve medya sanatlarıyla ilişkilendirilir.

İnsanlarda çevre bilinci uyandırma 20 sanat müfredatında bulunan bir amaçtır. Bu amaca ulaşmak fiziki çevrenin değerini bilmeyi, sanat malzemelerinin kaynağını anlamayı ve ekolojiyi koruma sorumluluğu gerektirir.

Özgün sanatla açıkça bağlantısı olan öğrenme amaç/çıktıları arasında farklı **deneyimlere ve sanat ifadesi araçlarına maruz kalma ve bir çalışmayı uygulama ve sunma becerileri** müfredatta (22) en çok geçen ve bütün sanat türlerinde ortak olan amaçlardır. Bu aynı kategoride en az bahsedilen iki amaç **sanata yaşam boyu ilgi kazandırmak** bir başka deyişle insanları ders dışı sanatsal faaliyetlere teşvik etme ve bu ilgiyi yaşamları boyunca devam ettirmek (15'i buna değinir), ve özellikle sadece 6 müfredatta tanımlanan **sanat potansiyeli ve yeteneğini tanımak**.

Sanat ve kültür müfredatının parçası olarak tanımlanan öğrenme amaçlarının yanında sanat ve kültür eğitimine bağlanabilen genel müfredat amaçları vardır. Bir yandan birçok müfredat sanat konuları ve diğer konular arasında müfredatlar arası bağlantıyı sağlama amacına değinir. Bu müfredatlar arası bağlantı ikinci bölümde daha detaylı incelenmiştir (Kısım 2.4).

Tam olarak bahsedilmese de müfredat içi bağlantılar birçok ülkede sanat ve kültür eğitiminin yanı sıra yaratıcılıkla ilgili genel eğitim unsurları bulunmaktadır. Sanat ve kültür eğitiminin müfredat içi gücünün göstergeleri de vardır. Genel müfredatın bu unsurları yaratıcılığı, kültürel mirası, kültür çeşitliliği, kendini ifade etme ve kimlik gelişimini, çeşitli sanat deneyimleri ve ifade yöntemlerini, sosyal becerileri, grup çalışmasını ve kültürel aktivitelere katılma isteğini içerir.

Fransa'da *Loi d'orientation et de programme pour l'avenir de l'école*'e göre (eğitim ve rehberlik planlama yasası) (Nisan, 2005) zorunlu eğitim, insanların bir dizi bilgi ve beceriyi kapsayan genel bir altyapı edinmeleri için gerekli araçları sağlamalıdır. Bu altyapı 7 öğeden oluşur, son ikisi sosyal ve yurttaşlık becerileri, özgürlük ve girişimciliği edinmeyi sağlamla bağlantılıdır.

İspanya, Slovenya, Birleşik Krallık (İngiltere) ve Norveç'te müfredat, bir yandan insanların yaratıcılığı ve yenileşmenin gelişmesiyle diğer yandan yaratıcı ruhu teşvik etmenin önemi arasında bağ kurar. Birleşik Krallıkta (İskoçya) bu teşvik sanat aracılığıyla grup çalışması ve işbirliğini desteklemek amacıyla sağlanır. Daha genel olarak gençler arasında yaratıcılığı teşvik etmek İskoçya'da eğitimin ulusal önceliklerinden biridir. *Eğitimde yaratıcılık* görüşme belgesi (Eğitimde yaratıcılık Danışma Grubu, 2001) bu konu hakkında önemli bir görüşme belgesi olmuştur. Öne sürülen kilit noktalardan biri yaratıcılığın çocuk eğitiminin ve öğrenme ortamının bir yönü olarak düşünülmesi gerektiği ve sadece dışavurumcu sanatla sınırlandırılmaması gerektiğidir. İskoç okullarında yaratıcılık kayıtları raporunda (öğrenme ve öğretme İskoçya, 2004) yaratıcılığın daha geniş kapsamlı değerlendirilmesi vardır.

7 Ülkede müfredatın genel amaçları insanların kişisel yeteneklerinin, becerilerinin ve ilgilerinin gelişmesine önem verir. Almanya, Kıbrıs, Avusturya ve Slovakya'da bu amaçlar genel terimlerle açıklanırken Polonya ve Portekiz'de yaratıcılığa bağlı kültürel etmenlerle bağlantılı olarak değinilir. Hollanda'da bu amaçlar genel ve özel olarak değinilir.

2. BÖLÜM: SANAT MÜFREDATININ ORGANİZASYONU

Ulusal müfredatlarda sanatın yeri ilk ve orta derecede sanat eğitime verilen önceliğe ayna tutar. Girişte bahsedildiği gibi birçoğu, eğer sanat konuları müfredat genelinde hâkimse ve sanat eğitime yeterli zaman ayrılmışsa sanat eğitiminin okulda yaratıcı öğrenme ortamına katkı sağladığını öne sürer (KEA Avrupa İşleri, 2009). Ama düşük nitelikli sanat eğitiminin de yaratıcılığın gelişmesine engel olabileceği iddia edilir (Bamford 2006, 144).

Bu bölüm 2007/08 yılı ulusal müfredatta sanat formlarının bütünleşmiş mi yoksa ayrı konular (ve/ya da farklı konu alanları içinde) olarak mı tasarlandığı dahil sanat müfredatının organizasyon yönü ve farklı sanat konularının kapsamıyla ilgilidir. Ayrıca Avrupa ülkelerinde sanatın zorunlu mu yoksa isteğe bağlı mı olması gerektiğine dair sorulara değinir. Buna ek olarak bu bölüm sanat ders saatleri ve sanat ve diğer konu alanları arasındaki bağlantı hakkında bilgi verir. Bu bölüm sanat müfredatı içinde BİT kullanımı sınavı ile sonuçlanır (ama BİT'le ilgili üçüncü bölümde bahsedilen girişim ve projelerle ilgili değil).

Zorunlu bir konu olarak sanata atıfta bulunulduğunda; bu, sanat eğitiminin merkezi eğitim müdürlükleri tarafından şart koşulan zorunlu konulardan biri olduğu ve bütün insanların buna çalışması gerektiği anlamına gelir. Sanat eğitimi isteğe bağlı olduğu yerlerde okullar (merkezde belirlenen müfredata nazaran) konuyu bir dizi seçmeli konu arasında sunmalıdır ve insanlar bu konu dizisinden en az birini (sanat eğitimi olmasa da olur) seçmek zorundadır.

Birçok ülkede, müfredat yenilikleri yapılmaktadır. Bunlar bu bölümde detaylı olarak bahsedilmemiştir, fakat sanat müfredatında etkili olabilir. Fransa ve Slovenya'da (sadece yüksek ortaöğretimde) yeni müfredat 2008/09'dan beri, İtalya ve Polonya'da 2009/10'dan beri ve Estonya'da 2010/11'den beri uygulanmalıdır. Çek Cumhuriyeti ve Birleşik Krallıkta (İngiltere ortaöğretimde ve Galler) yeni müfredat tam olarak 2011/12'de uygulanmalıdır. Birleşik Krallıkta (İskoçya) yeni mükemmellik müfredatı Nisan 2009'da başlatılmıştır. Buna ek olarak Bulgaristan'da tartışmalar devam etmektedir ve günümüzde İrlanda İspanya ve Portekiz'de yenilikler uygulanmaktadır. Daha fazla bilgi için ulusal reformlar ve sanat müfredatı değişiklikleri ekine bakınız.

2.1 Bütünleşik ve ayrı sanat müfredatları

Okul müfredatı farklı birçok alanı (örneğin kimya, tarih ve müziği içeren) kapsadığı ya da daha az farklı çalışma alanlarını (fen, beşeri bilimler ve sanat gibi) kapsadığı düşünülebilir. Buna bağlantılı olarak sanat çeşidi alanları (görsel sanatlar, müzik, drama ve dans gibi) aynı sanat disiplini ailesine ait olarak düşünülebilir. Bu ulusal seviyede okul müfredatının kavramsallaştırılmış şeklinde (örneğin resmi evrakların müfredatı tanımladığı şekilde) yansıtılabilir.

Müfredattaki sanatları gruplandırmada iki ana model vardır (bk Sharp and Le Métais, 2000):

- İki ya da daha fazla bağımsız sanat çeşidi alanları müfredatta farklı alanlarla birlikte (örneğin 'sanatlar' başlıklı) ve diğer müfredat alanlarından farklı (örneğin: fen ve beşeri bilimler) düşünülür. Bu tip sanat çeşitlerinin birbirleriyle ilgili olduğunu kabul eden kavram 'bütünleşik' olarak tanımlanabilir.
- Her sanat konusu müfredatta (örn, kimya, tarih, matematik gibi derslerin yanında görsel sanatlar ve müzik) aralarında kavramsal bağlantı olmadan bağımsız olarak düşünülür.

Bazı sanat çeşitleri, müfredatın bütünleşik konuları içererek ya da farklı konuları kapsayarak geliştirilmiş olduğuna bakılmaksızın diğer (sanat dışı) konu alanlarının içine dâhil edilebilir. Mesela, drama sıklıkla eğitim dili öğretimine dahil edilir ve dans sık sık beden eğitimiyle bütünleştirilir. Ya da farklı olarak Lihtenştayn'da 'yaratma, müzik ve spor' sanatı beden eğitimiyle bütünleştirir. Letonya'da sanat (Mâksla) görsel sanatlar, müzik ve edebiyatı kapsar.

Bununla birlikte sanat çeşitleri birbirine ait olarak kavramsallaştırılmasa ve aynı müfredat alanına bütünleştirilse bile bu onların mutlaka birlikte öğretildiği ya da aynı konuları takip ettiği anlamına gelmez. Örneğin, Letonya'da sanat müfredatta zorunlu olarak organize edilmiştir ve üç farklı konu olarak öğretilir. Birçok ülkede okullar sanatı nasıl öğreteceklerine kendileri karar verebilirler. Örneğin Çek Cumhuriyeti'nde sanat çeşitleri ulusal müfredatta gruplandırılırken her okul sanat eğitimi bütünleşik ya ad ayrı olarak organize etmeye karar verebilirler. Macaristan'da ulusal ana müfredat konulardan ziyade, biri sanat olan, 'öğrenme alanlarını' belirtir, ama bu yerel seviyede farklı konulara dönüşür. Diğer taraftan konuların ayrı olarak belirtilmesi gerçeği müfredatlar arası konuları kullanarak konuların hiçbir zaman birlikte öğretilmediği anlamına gelmez.

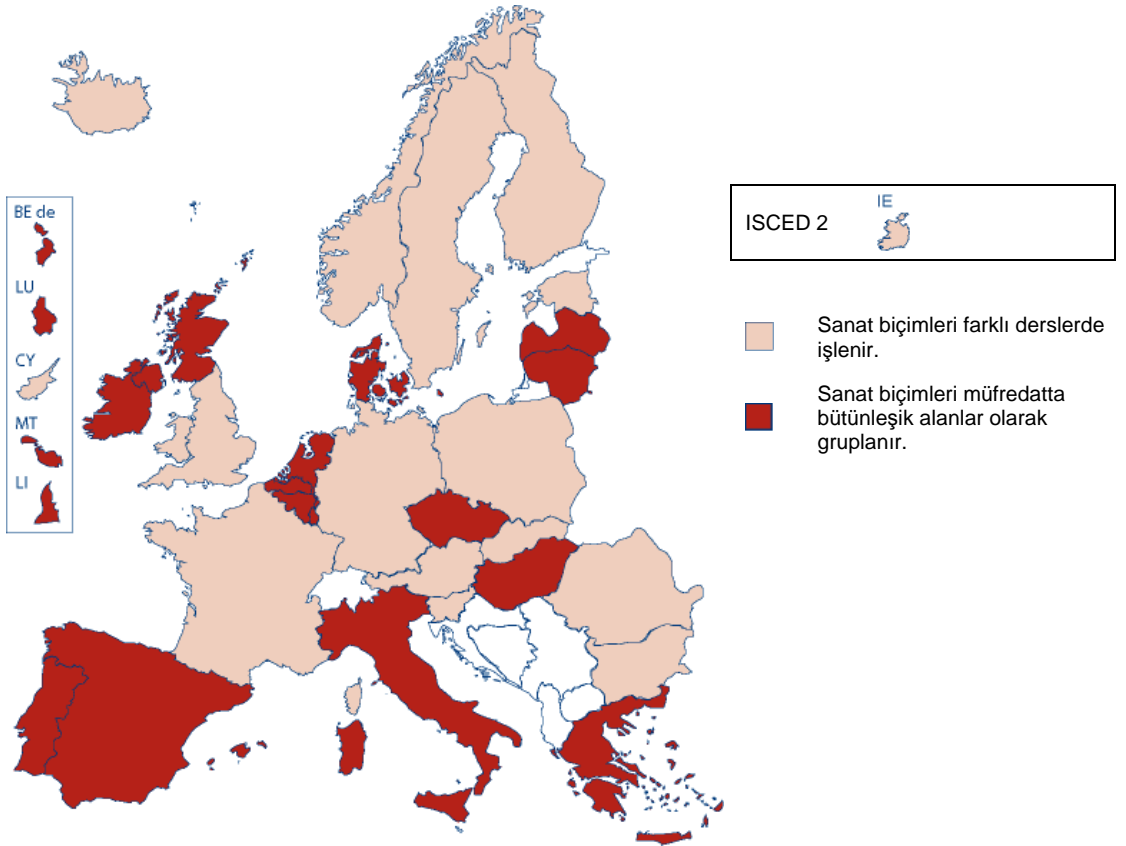
Tablo 2,1'de gösterildiği gibi yaklaşık olarak ülkelerin yarısı müfredatta sanat eğitimine bütünleşik bir yaklaşım benimsemiştir, buna zıt olarak yarısı sanat çeşitlerinin farklı konuları gösterdiğini düşünür.

Sanat çeşitlerini kavramsallaştırmada bütünleşik bir yaklaşıma sahip olan ülkelere neredeyse yarısı 'sanat' ve 'sanatsal' eğitim başlığını kullanır. Sanat eğitimi müfredatı için diğer başlıklar şunları içerir:

- 'Dışavurumcu Sanat' ve 'dışavurumcu Eğitim' (sırasıyla Belçika ve Malta'nın Flaman topluluğu)
- 'Kültürel Birikim' (Malta ISCED seviye 2)
- 'Sanat ve Kültür' ya da 'Sanat ve Kültürel Eğitim' (Çek Cumhuriyeti, Hollanda ISCED seviye 2 ve Slovakya).
- 'Sanatsal Uyum' (Hollanda ISCED seviye 1)
- 'Estetik ve Görsel Sanatlar' (İspanya ISCED seviye 2)
- 'Uygulamalı/ Müzikle İlgili Konular' (Danimarka)
- 'Estetik Eğitimi' (Yunanistan)
- 'Müzik, Sanat ve Resim' (İtalya)

Farklı yaş grupları için sanatı farklı bir şekilde kavramsallaştıran 2 ülke vardır. İrlanda'da sanat müfredatı ISCED 1'de bütünlüktür, fakat ISCED 2'de ayrı konular olarak organize edilmiştir. Polonya'da sanat konuları, bütünlüklü yaklaşıma sahip ISCED 1'in ilk üç yılı hariç, ISCED 1 ve 2'de ayrı öğretilir. Buna ek olarak İspanya'da sanat eğitiminin birçoğu bütünlüklü müfredatın bir parçasıyken müzik ISCED 2 seviyesinde ayrı konulardır.

Şekil 2.1: Sanat biçimlerini müfredatta ayrı veya entegre olarak ele alan müfredatlar ISCED 1 ve 2, 2007/08

Kaynak: Eurydice'.

Ek notlar

Bulgaristan'da Kültür Bakanlığı yönetimi altında özel okullarda bütünlüklü ders olarak kültür ve sanat eğitimi adı altında bulunmaktadır.

Açıklayıcı notlar

Bir ülke bir veya daha fazla sanat alanında tümleşik bir yaklaşıma (örnek olarak, görsel sanatlar, müzik ve dans) kapsamlı bir 'sanat alanı' anlamında sahiptir. Bazı sanat biçimleri diğer sanat dersleri içinde ele alınabilmekte, aynı zamanda bu uygulama sanat dışı derslerde de görülebilmektedir (bu veriler Şekil 2.2'de verilmiştir.)

Sanat dersleri veya konuları görsel sanatlar, müzik, drama, dans, medya sanatlarını içermekte ve edebiyatı dışında tutmaktadır.

- Görsel sanatlar: iki-boyutlu sanatlar, resim ve çizim gibi ve heykel gibi üç-boyutlu sanatlar.
- Müzik: müzikal performans, kompozisyon ve müzik eleştirisi.
- Drama: dramatik performans, oyun yazarlığı ve eleştiri
- Dans: dans performansı, koreografi ve dans eleştirisi.
- Medya sanatları: medyanın sanatsal ve estetik unsurları: fotoğrafçılık, film, video ve bilgisayar animasyonu.
- El işi: el işinin kültürel ve sanatsal unsurları, tekstil, mücevher ve takı imalatı.
- Mimari: bina tasarım sanatı: gözlem, planlama ve inşaa.

Bazı ülkelerde yapıla gelen müfredat reformu sanat alanını ayrı veya bütünlük olarak ele alabilmektedir.

2.2. Zorunlu ve seçmeli sanat konuları

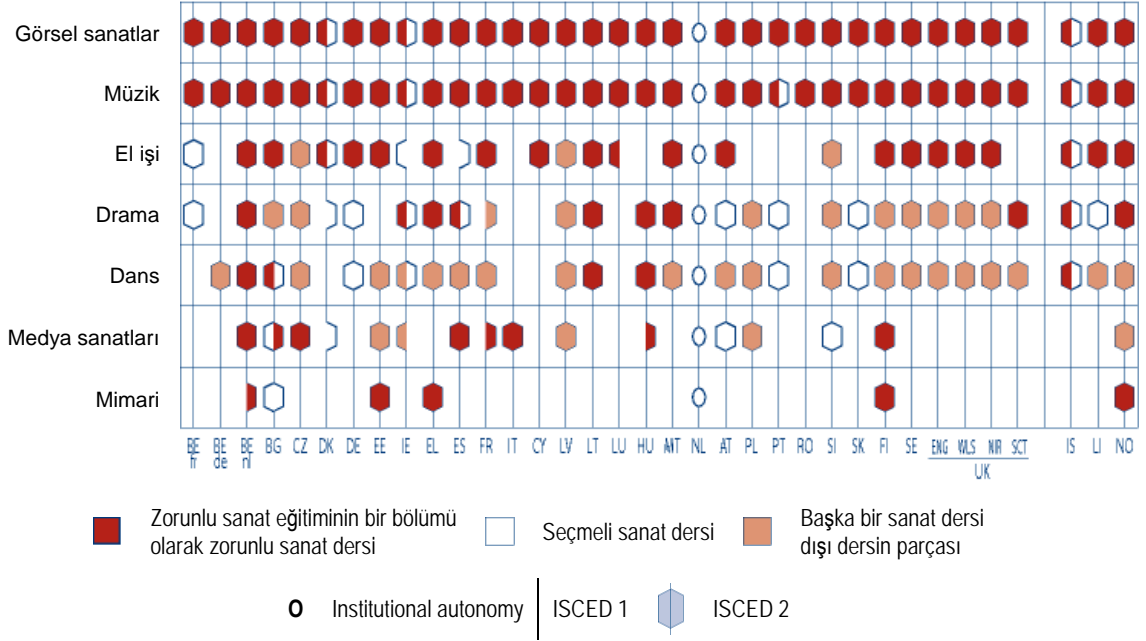
Bütün ülkelerde müfredat alanı (bazılarını, ama hepsini gerekmeksizin, sıralanan konuları içeren: görsel sanatlar, müzik, el sanatları, drama, dans, medya sanatları ve mimari) olarak 'sanat' ISCED 1. seviyede zorunludur. Ayrıca neredeyse bütün ülkelerde sanat ISCED 2. seviyede de zorunludur. Ama bu durumda bazı istisnalar vardır. İspanya, Lüksemburg, Malta ve Portekiz'de sanat sadece ISCED 2'ye kadar kısmen zorunludur. Danimarka, İrlanda ve İzlanda'da ISCED 2'de bütün sanat konuları seçmelidir.

Tablo 2,2'de gösterildiği gibi merkezi sanat müfredatındaki bütün konular ülkelerin çoğunluğunda geçerlidir. Üç ülkede (Belçika, Finlandiya ve Norveç Flaman topluluğu) listelenmiş bütün sanat alanları müfredatın bir parçasıdır ve bazı durumlarda zorunludur. Çek Cumhuriyeti, Yunanistan ve Letonya'da biri hariç bütün konu alanları zorunludur. Bulgaristan'da bütün alanlar müfredatın parçası olmasına rağmen hepsi zorunlu değildir. Hollanda'da sanat bütünlük müfredat içinde öğretilir ve okullar önerilen konuları seçmekte özgürdür. Bu sayede bazı okulların sanat eğitiminin bütün alanlarını sunması mümkündür. Kalan okulların çoğunda önerilen sanat konularının yarısı zorunludur ve kalanları seçmelidir (örn; konuyu sunup sunmamak okullara kalmıştır ve/ya da o konuya çalışıp çalışmamak öğrencilere kalmıştır).

Romanya'da sadece 2 sanat konusu (görsel sanatlar ve müzik) zorunlu eğitimin bir parçasıdır ve diğer başka hiçbir sanat konusu seçmeli olarak dâhil edilmemiştir. Slovakya'da müfredattaki bütün sanat konuları seçmeli konular olarak tavsiye edilmiştir.

ISCED 2 seviyesine bu konuların seçmeli olduğu Danimarka, İrlanda ve İzlanda, ISCED 2 seviyesine müziğin seçmeli olduğu Portekiz hariç bütün ülkeler ISCED 1ve 2 seviyesinin her ikisinde de **görsel sanatları ve müziği** müfredatlarının zorunlu bölümü olarak kapsar. Fransa'da müzik eğitimi kadar görsel ve estetik sanatlarda zorunludur, ama ilave çalışma alanı seçimine geldiğinde sanat eğitimi alanında okullar oldukça özgürlüğe sahiptir. Bu ilave alanlar sıklıkla müfredat dışı faaliyetler olarak meydana gelen proje çalışmaları/ grup çalışmalarının odağı olabilir. Yaklaşık ülkelerin 3'te 2'si sanat müfredatlarında el sanatlarını zorunlu konu olarak kapsar. El sanatları ISCED 1seviyesinde Belçika'nın Fransız topluluğu ve İrlanda'da, ISCED 1 ve 2 seviyesinde Danimarka ve İzlanda 'da seçmelidir. Lüksemburg'da el sanatları sadece ISCED 1 seviyesinde dâhil edilmiştir. İspanya'da bu sadece ISCED 2 seviyesinde seçmeli konu olarak dahil edilmiştir.

Şekil 2.2: Farklı sanat derslerinin ulusal müfredattaki yeri, ISCED 1 ve 2, 2007/08

Kaynak: Eurydice.

Ek notlar

Belçika (BE de): Sanat beden eğitimi dersi içinde ele alınan zorunlu bir derstir.

Bulgaristan: Yukarıda listelenen tüm sanat konuları eğer öğrenciler bu derslerden bir veya daha fazlasını alma konusunda istekli olurlarsa seçmeli ders olarak verilebilir.

Çek Cumhuriyeti: Temel Eğitim için Eğitim Programı Çerçevesi dahilinde Drama Eğitimi alanı bulunmaktadır.

Danimarka ve Estonya: El işi dersinde ev ekonomisi de işlenmektedir.

Estonya: Medya metinleri dil öğretiminin bir parçası olarak kullanılmaktadır ve diğer bütün konu programları (Ulusal Müfredatı temel alınarak) medya'nın bazı unsurlarını 'Bilgi Teknolojisi ve Medya' başlığı altında içermek zorundadır. Nitekim, medya Ulusal Müfredatta dersler arası bir içerik olarak görülmektedir. Üstelik, bazı okullarda medya eğitimi okullardaki derslerin genel eğilimi olarak çalışılmaktadır. Görsel medyanın unsurları aynı zamanda yeni tasarlanan görsel sanatlar müfredatında da yer almaktadır.

Almanya: Bazı *Länder*'lerde ISCED 2 alanında alternatifli olarak zorunludur; örnek olarak, görsel sanatlar 7. Sınıfta, müzik 8. Sınıfta, görsel sanatlar 9. Sınıfta zorunludur. ISCED 2'de drama sadece *Land of Mecklenburg-Western Pomerania*'da zorunludur. Drama ISCED 2 seviyesinde 62 okulda (ilk öğretim seviyesinde) *Land of North Rhine-Westphalia*'da zorunludur.

Yunanistan: ISCED 1 seviyede tüm seviyelerde estetik eğitimi genelde zorunluyken, tam gün ilk öğretim okullarında (Oloimero Demotiko Scholeio), görsel sanatlar, teatral eğitim ve müzik seçmeli ders olarak sunulmaktadır.

İspanya: ISCED 2'de, Görsel ve Plastik Eğitimi ve Müzik konuları ilk üç sınıfta zorunludur ve 4. Sınıflar için seçmelidir.

Macaristan: Sanat eğitimi okul seviyesinde organize edilmiştir, fakat bir çok okulda müzik ve görsel sanatlar dersleri ayrı konular olarak işlenmektedir. Medya sanatları dersi sadece ISCED 2 seviyesinde bulunmaktadır.

Malta: Görsel sanatlar ISCED 2'nin son yıllarında seçmelidir.

Hollanda: Sanat eğitimi zorunludur fakat okullar hangi sanat dersini vereceklerini kendileri belirlerler.

Avusturya: *Gymnasium*'da, orta akademi okul alt-türü okullarda 3'üncü sınıftan (13-14 yaş) itibaren, tekstil sanatları ve teknik el-işi derslerini müfredat sunmamaktadır. Ek olarak, dans başka bir sanat-dışı dersin içeriğinde sunulur (beden eğitimi) ve hem ISCED 1 ve 2'de seçmeli ders olarak sağlanmaktadır.

Portekiz: Görsel sanatlar dersi ISCED 2 seviyesinin son yılında seçmeli olarak sunulur ve dört farklı sanat dersi arasından (müzik eğitimi, tiyatro, dans ve başka bir sanat dersi) tercih yapılır.

Norveç: Dans eğitimi zorunlu müfredata dahil olan beden eğitimi içinde yeterlik olarak tanımlanmaktadır.

Açıklama Notları

2007/08 yılından bu yana reformlar: Müfredatlarda hali hazırda bazı ülkelerde yapılan reformlar sanat eğitiminin zorunlu veya seçmeli ders olarak sunulması noktasında bir faktör olarak görülebilir. Finlandiya'da, örnek olarak, Eğitim Bakanlığı 2009 Nisan ayında bir çalışma gurubunu genel ulusal sanat eğitimi için hedefler koymas ve bu derslerin temel eğitim dahilinde ders saati olarak dağılıtması için görevlendirdi. Reformlarda vurgulanan amaçlardan bir tanesi sanat eğitiminin müfredattaki yerini pekiştirmektir. 2008 yılından itibaren Fransa, yeni müfredatın tanıtımını takiben, plastik sanatlar, mimari, uygulamalı sanatlar, tat sanatı, sinema sanatı, sirk sanatı, bilimsel ve teknik kültür, dans, müzik, kültürel miras, kırsal alan, fotoğraf ve tiyatro gibi alanları içeren bir sanat dersi listesini Şekil 2.2'den farklı olarak sunmaktadır. Estonya'da, sanat tarihi ve pratik sanat işi dersleri yenilenen 2010/11 müfredatında daha etkin bir biçimde bütünleştirilecektir.

Ülkelerin yarısı dramayı sanat müfredatının bölümünü oluşturan zorunlu konu olarak ya da diğer zorunlu konu alanlarının (genel olarak eğitim ve edebiyat dili) parçası olarak kapsar. Drama 7 ülkede tamamen seçmeli bir konudur. Avusturya'da drama her okula bağlı olarak ya seçmeli bir konu 'değerlendirme ile' ya da çok nadir olmasına rağmen isteğe bağlı (değerlendirmesiz) bir derstir. Bu durumda katılım karnede belirtilir. Lihtenştayn'da drama birçok okulda seçmeli bir konudur, ama Liechtensteinisches Gymnasium ISCED 2'de tiyatro grupları vardır.

Dans ve medya sanatları zorunlu konular olarak en az bahsedilir ve bahsedildikleri yerde sıklıkla diğer müfredat alanlarının bir bölümüdür. Örneğin, dans 24 ülkede zorunlu müfredatın parçasıdır, ama sadece 5 durumda (dans genel olarak beden eğitiminin parçasıdır) ayrı bir sanat konusudur. Fransa'da dans kültürel ve estetik konudan daha çok teknik gereksinimleriyle atletik/sanatsal bir konu olarak düşünülür. İrlanda'da beden eğitimi ISCED 1 seviyesinde zorunludur ve ISCED 2 seviyesinde sınavsız yaptırılan bir konudur. Bulgaristan (sadece ISCED 2 seviyesinde), Almanya, Portekiz ve Slovakiya'da dans seçmeli bir konudur. Medya sanatları, 13 ülkede zorunlu bir çalışma olarak dâhil edilir ve 8 ülkede müfredatın parçası olarak düşünülür; Belçika (Flaman topluluğu), Bulgaristan (ISCED 2 seviyesine medya sanatları görsel sanatların parçası olan), Çek Cumhuriyeti (medyanın güzel sanatların bir parçası olduğu), İspanya (medyanın ISCED 1 seviyesinde 'sanat eğitiminin' ve ISCED 2 seviyesinde 'estetik ve görsel eğitiminin' ve 'müziğin' parçası olduğu), Fransa (ISCED 2 seviyesinde), İtalya (medyanın 'müzik, sanat ve resim' müfredatının parçası olduğu), Macaristan (sadece ISCED 2 seviyesinde) ve Finlandiya (görsel sanatların parçası olduğu). Norveç'te medya sanatları Norveççe için zorunlu müfredatın parçasıdır ve Polonya'da 'okuma ve medya eğitimiyle' mümkündür. Avusturya ve Slovenya'da bu seçmeli bir konudur.

İkisinin (Belçika ve Norveç Flaman topluluğu) zorunlu sanat müfredatları içinde ayrı olarak içeren beş ülke mimari çalışmasını zorunlu çalışma alanı olarak içerir. Belçika'da (Flaman topluluğu) mimari sadece ISCED 2 seviyesinde dışavurumcu-yaratıcı eğitimin parçası olarak dâhil edilirken Norveç'te bu konu her iki ISCED seviyesi 1 ve 2 için zorunlu sanat müfredatı kapsamındadır. Mimari her iki seviyede de Estonya, Yunanistan ve Finlandiya'da diğer zorunlu sanat konusu parçasıdır. Son olarak, Bulgaristan'da bu seçmeli bir konudur.

2.3. Sanat ders saatleri

Bazı ülkelerde yerel yönetimler, bölgesel yönetimler ya da okullar eğitime ne kadar zaman ayıracıklarını belirlemede oldukça özerktir. 9 ülke sanat müfredatlarını esnek bir şekilde hazırlar. 2 çeşit esneklik ortaya çıkabilir:

- Yönergeler ya da tavsiyeler her öğretim yılı için sadece (okulların eğer isterlerse sonradan bireysel konulara ayırabileceği) minimum ders saatini gösterir. Bu yatay esneklik olarak adlandırılabilir ve Belçika'nın üç milleti, İtalya, Hollanda ve İngiltere'de yer alır.
- Yönerge ya da tavsiyeler belli bir yıl sayısı ya da bütün zorunlu eğitim için her konuya ayrılan ders saatini gösterir. Okullar sonra bu ders saatlerini her yıla istedikleri şekilde dağıtabilirler. Bu dikey esneklik olarak adlandırılabilir ve Çek Cumhuriyeti, Estonya, Finlandiya, İsveç, Norveç ve İrlanda'da ISCED 2'de yer alır.

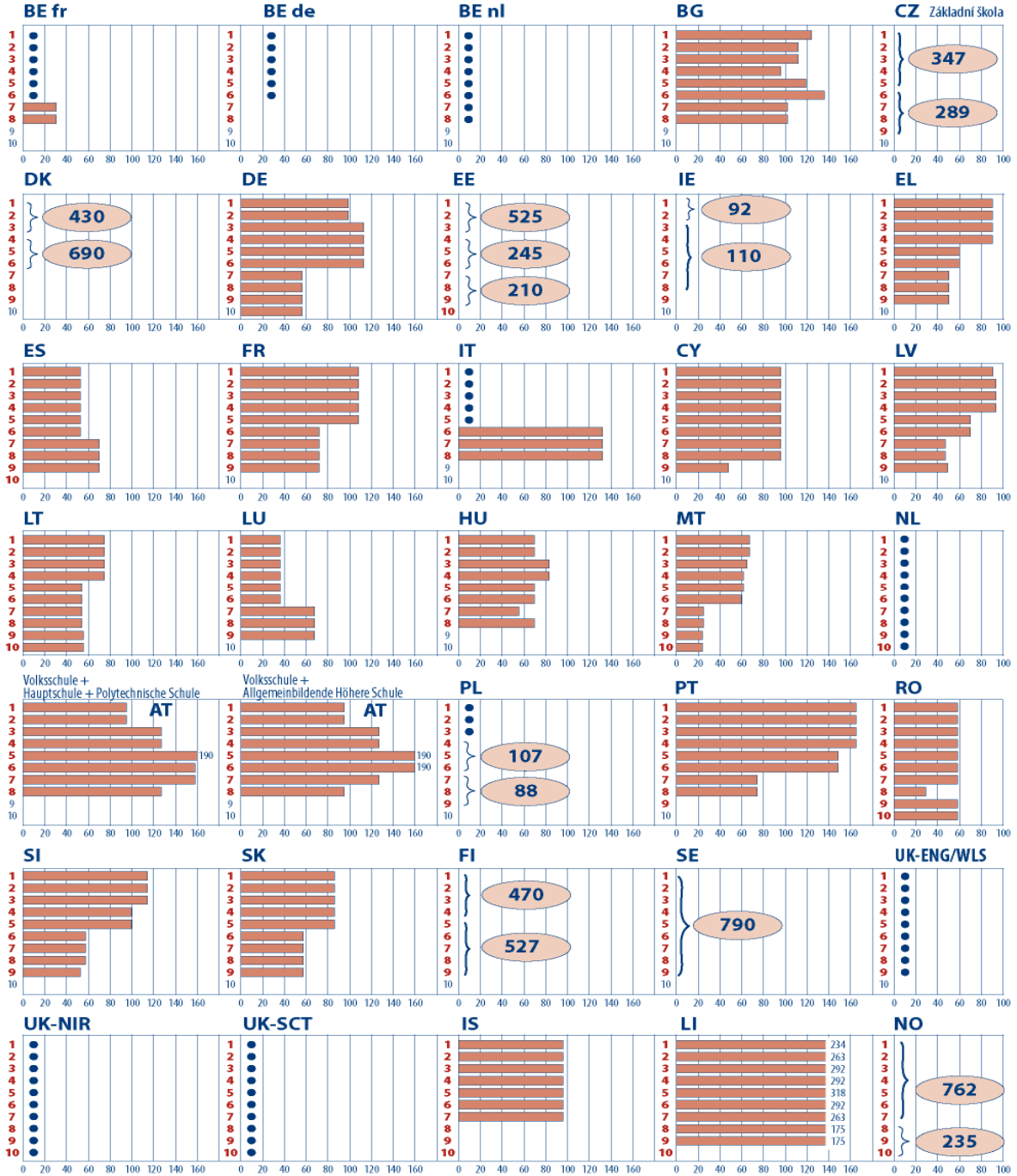
Belçika (Flaman toplumu), Çek Cumhuriyeti, Estonya, Hollanda, Polonya, İsveç, İngiltere ve Norveç ISCED 1 ve 2 seviyesinde yatay ve/ ya da dikey esnekliğe sahipken Belçika (Fransız toplumu) ve İtalya sadece ISCED 1 seviyesinde yatay esnekliğe sahiptir.

Zorunlu sanat eğitiminde minimum ders saatinin her derece için belirlendiği 20 ülkenin yaklaşık yarısı sanata ayrılan zamanı zorunlu eğitimin diğer kademelerinde azaltır. Üç ülkede (Kıbrıs, Romanya ve İzlanda) sanata ayrılan zaman zorunlu eğitim boyunca aşağı yukarı aynı kalır. Sadece üç ülke zorunlu eğitim boyunca sanata ayrılan zamanda bariz bir artış gösterir: İspanya, Lüksemburg ve Avusturya.

ISCED 1 seviyesinde ülkelerin yaklaşık yarısı sanat eğitimine yılda aşağı yukarı 50'den 100 saate kadar zaman ayırır. Bu sanat eğitimi ders saati dışında kalan ülkeler bir yandan 36 saate kadar sağlayan Lüksemburg ve diğer yandan 165 saate kadar bulunan Portekiz ve 318 saate kadar sağlayan Lihtenştayn'dır (sonuç olarak beden eğitimine ayrılan zamanı içeren bütünleşik yaratma, müzik ve spora ayrılan zamana dikkat edilmelidir).

ISCED 2 seviyesinde sanata ayrılan zaman, yaklaşık sanata her yıl 25'ten 30 saate kadar zaman ayıran ülkelerin yarısıyla ISCED 1 seviyesinde ayrılan zamandan kısmen daha azdır. Bu sanat eğitimi ders saati dışında kalan ülkeler Fransa (ISCED 2 seviyesinin ilk iki yılında 108, sonra 72 saat olan), İtalya (132), Avusturya (190) ve Lihtenştayn (ISCED 2 seviyesinin ilk yılından sonra bu saatin azaldığı 292 saat, ama bu şekil beden eğitimini de kapsar).

Şekil 2.3: Zorunlu sanat eğitiminde minimum ders saati, sayı, okul yılı ve ülke, tam zamanlı zorunlu genel eğitimde, ISCED 1 ve 2, 2007/08

Zorunlu konu olarak sanat eğitimi

□ Esnek zamanlı zorunlu ders

} n

Belirli dersleri için sağlanan ders saati

■ Sınıfa göre ders saati

Dikey eksen: Kalın harflerle yazılanlar ISCED 1 ve 2'nin yıllarına işaret etmektedir ve tam zamanlı zorunlu eğitimi tüm ülkelerde kapsamaktadır. ISCED 3 sınıfları, zorunlu olsalar dahi, çalışmanın kapsamı dışındadır.

Kaynak: Eurydice

Ek notlar

Belçika (BE de): Son iki yılda organizasyondaki belirgin esnekliğe rağmen, müfredatta 7. ve 8. Sınıflar için zorunlu olan 'ek etkinlikler' her zaman sanat konularını yıllık ortalama 30 ders saati olarak içerir.

Bulgaristan: Ulusal seviyede veri yoktur.

Almanya: The Hauptschule, Realschule ve Gymnasium aynı miktarda ders saati sunmaktadır.

İspanya: Şekiller %45 – 55% arası ders saatini kapsayan kök ulusal müfredata göre hazırlanmıştır. Bazı Özerk Topluluklarda Sanat eğitimi için ayrılan ders saatini arttırabilirlerdi.

Letonya: Şekil sadece Görsel Sanatlar ve Müzik için ders saatlerini sunmaktadır. Edebiyat ulusal müfredatın eğitimsel kısmında ele alınmaktadır ve beşinci sınıftan dokuzuncu sınıfa kadar, haftada iki ders olarak işlenmektedir.

Lüksemburg: Klasik orta okullarda (lycée général), 33.8 saat ders dokuzuncu sınıfta verilmektedir.

Macaristan: Ulusal kök müfredat sanat eğitimi için ne kadar ders saati ayrılması gerektiğini belirlemektedir: 1-4 sınıflarda %18, 5-6 sınıflarda %12-%16 ve 7-8 sınıflarda 8%-15% oranlarıyla tanımlanmıştır.

Finlandiya: Ders saatlerinin ulusal dağılımı 'müzik, görsel sanatlar, el işi ve beden eğitimi' ders grupları her ders için ayrı ders saatleri dışında toplam ders saatine dağıtılmıştır. Ulusal ders saati sözde kök derslere ve beden eğitimine (1-4 sınıflar ve 5-9 sınıflar) yılda 6 saat olarak belirlenmiştir. Bu yerel seviyede sanat eğitimi veya beden eğitimi için esneklik yaratmaktadır. Sonuçta kök ders saatlerini dört ana ders arasında eşit bir biçimde bölerek sanat öğretiminin saatini teorik olarak hazırlamış olurlar.

İsveç: Bu süre sanat eğitimi için okullarda sunulabilen minimum saattir.

Lihtheynştayn: Rakamlar beden eğitimini işaret etmektedir.

Açıklama notları

Bilgiler minimum ulusal tavsiyelere dayalıdır. Sadece zorunlu olan sanat eğitimi ele alınmıştır. Esnek zaman, sanat eğitimine ayrılan zamanın kesinleştirilmediği anlamına gelmektedir. Şekil, sanat eğitiminde spesifik disiplinlerin ve ek derslerin (müfredat içi) katkılarına içermemektedir.

Tabloda, ISCED 1 ve 2 için en fazla 10 yıllık bir zaman dilimi gösterilmektedir, bazı ülkelerde bu iki seviye 11 yılda tamamlanıyor olsa da (Malta ve Birleşik Krallık (İskoçya)).

2007/08 Yılından bu yana reformlar: Bazı ülkelerde hala uygulanmasına devam edilen müfredat reformları sanat eğitimi için harcanan sürede değişiklik yapmış olabilir. Örnek vermek gerekirse, Finlandiya'da Eğitim Bakanı Nisan 2009 yılında bir çalışma grubu atayarak temel eğitimde ders saatlerinin dağılımı ve ulusal hedefleri genel anlamda hazırlamak için çalışma başlatmıştı. Bu reform çalışmalarının hedeflerinden bir tanesi sanat konularının müfredatta güçlendirilmesiydi.

2.4. Sanat ve diğer konular arasındaki müfredat

Ülkelerin üç'te birinden fazlası ya eğitim amaçları ya da konuya özgü bağlarla müfredatta sanat ve kültür arasında bağlantı kurar. 9 ülke (Belçika (Flaman toplumu), Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, İspanya, İrlanda, Letonya, Avusturya, Slovenya ve Finlandiya) bütün müfredatın amaçları arasında olan sanat ve diğer konular arasında müfredat bağlantılarını destekler. Örneğin, İspanya'da ulusal ana müfredatla ilgili yasalar dönem amaçlarının yanında zorunlu eğitimin tüm alanlarından ve konularından edinilmesi gereken temel yeterlilikleri belirler. Bu yeterlilikler 'Kültürel ve Sanatsal Yeterliliği' içerir. İrlanda'da ilköğretim müfredatı kilit noktalardan biri olan 'bütünleşmeye' önem verir. Bu sanat konularının diğer müfredat alanlarla bütünleştirmek için önemi ve gücü hakkında bilgi veren müzik, görsel sanatlar ve drama müfredat belgelerinde gösterilmiştir. Avusturya'da yönetim kararı - *Grundsatzlerlass zum Projektunterricht* (1992-2001) – bütün konularla ilgili bilgi verici ilkeleri listeler ve okul şartlarının geliştirilmesi için daha disiplinler arası ve proje tabanlı öğretim ilkeleri sağlamayı savunur. 'Yaratıcılık ve Tasarım' tüm konularla ilişkili 5 müfredatlar arası eğitim alanlarından (*Bildungsbereiche*) biridir.

Bazı durumlarda müfredatlar arası bağlantı kurmak müfredatın amaçları arasında açıkça belirtilir. Çek Cumhuriyeti, Almanya, Letonya, Lüksemburg, Macaristan, Finlandiya ve İsveç' de durum böyledir. Örneğin Yunanistan'da insanlar diğer konu alanlarıyla konular arası bağlantı fırsatı sunan drama aktivitelerine katılmayı teşvik eder. Slovenya'da müzik müfredatı 'müzik ve ana dili arasındaki, yabancı diller ve sanatın diğer alanlarıyla bağlantısını fark etmeyi' amaçlar. İsveç'te müzik dersinin zorunlu ders programı insanların diğer bilgi birikimi ve müzik arasındaki etkileşimi anlaması gerektiğini belirtir. Birçok durumda, bağlantılar özellikle bütün konular ya da diller ve/ ya da beşeri bilimlerde. Buna rağmen Lüksemburg sanat ve bilimler arasında konu bağlantılarına sahiptir.

Birçok ülkede (Çek Cumhuriyeti, Estonya, İrlanda, Fransa, Lituanya, Macaristan, Malta, Polonya, Romanya, Slovenya, Finlandiya, İsveç, İngiltere ve İzlanda dâhil) sanat ve diğer konular arasındaki müfredat içi bağlar yerel ya da okul kademesinde oluşturulabilir. Örneğin, Fransa'da eğitimciler sanat ve diğer konular arasında bağ kurmak için birçok inisiyatiften ('çeşitli yollar', 'müfredatlar arası projeler' ve 'keşif gezileri' gibi) faydalanabilir. Müfredat içi bağlantılar yerel seviyede oluşturulması gerekmesine rağmen Eğitim ve Kültür Bakanlığı bazı zamanlarda eğitim kurumlarında sanatsal ve kültürel projeleri desteklemektedir. Polonya'da sanat ve diğer konular arasındaki müfredat bağlantıları eğitsel yollarla sağlanır. Bir okul müdürü okul müfredatı içindeki eğitimsel süreç tarafından kapsanması gereken konuları örneğin; 'Bölgede Kültürel Miras' garantiye alır. Okul tarafından önerilen müfredatlar arası bağlantılar şunları içerir: edebi metinlerin müzik eserleriyle bütünleştirilmesiyle ilgili Roman dili ve edebiyatı ve müzik eğitimi; ilkökula kayıtlı çocukların okullarını süslemeye katılmalarıyla bağlantılı güzel sanatlar ve el becerileri eğitimi; sanat eseri ve bir şehrin tarihi yeri; bilim ve sanat arasında fotoğrafçılık. Bu çeşit müfredat içi bağlantı öğretmenlerin genellikle müfredattaki konuların hepsini sınıflarına öğrettiği ISCED 1 seviyesinde ortaktır. İrlanda'da müfredat içi bağlantılar ISCED 1 ve 2 seviyesinde teşvik edilir.

Birçok ülkede bu günlerde yapılan müfredat yenilikleri sanat ve diğer konular arasındaki müfredatlar arası bağlantılar üzerinde etkilidir. Fransa'da *Socle Commun* (Ortak Kuruluş) öğretmenleri sanatsal ve diğer konular arasında bağlantı kurmalarını destekler, örneğin: müzik, metin ve dil; görsel sanatlar, perspektif ve geometri; beden eğitimi ve spor, dans, ritim, müzik; Fransızca ve tiyatro. Bunlara ek olarak 2008/09'da öne sürülen zorunlu sanat tarihi eğitimi farklı konu alanlarının içeriğini kapsar.

2.5. Sanat eğitiminde BIT kullanımı

Bütün ülkelerin üçte ikisinin sanat müfredatı içinde BIT kullanımını destekleyen önerileri vardır. Polonya bu bilginin ulusal olarak oluşturulmadığını belirtti, bu yüzden sanat müfredatında BIT kullanımını ilkeleri okuldan okula değişir.

On ülkede (Belçika'nın Flaman topluluğu, Danimarka, Estonya, İrlanda, İspanya, Fransa, Slovenya, Finlandiya, Birleşik Krallık (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda) ve Norveç) BIT kullanımı, sanatı da içine alan bütün müfredat konularında önerilmiştir. Belçika'nın Flaman topluluğu, Estonya, Slovenya ve Birleşik Krallıkta (Kuzey İrlanda) BIT kullanımı sanatı da içine alan bütün konulara ilişkin müfredat içi hedef kazanımlar olarak açıklanır. Belçika'nın Flaman topluluğu e-kültür politikası planı 2007'de sanat eğitiminde BIT kullanımı düşünülerek eğitimle ilgili sanat ve resim koleksiyonlarını göstermek için açık kaynak aracı, öğretmenler için hizmet içi eğitim, e-kültür politikası hakkında web sitesi ve konu ile ilgili birçok çalışma ürünü dahil birçok önlemler geliştirildi. Yeni müfredatlar arası BIT gelişimi ve son amacı

1 Eylül 2007'de tanıtıldı. Sanat müfredatıyla ilgili bu amaç özellikle insanların BIT'i kendi fikirlerini yaratıcı bir şekilde ifade etmek için kullanabilmesi gerektiğini belirtir. BIT kullanımı Belçika Flaman topluluğunda önemli görülmektedir, çünkü BIT örneğin, fikir üretmekte iyi ama çizim yapmada iyi olmayan insanlara fikirlerinin farkına varmalarında alternatif yollar sunar. Birleşik Krallıkta (Kuzey İrlanda), bütün sanat konuları(müzik hariç) için en önemli üç seviyede (11-14 yaş arası) öğrenme amaçları insanların matematik ve bilgi ve iletişim teknolojilerini yerinde kullanmaları gerektiğini belirtir.

Danimarka ve İspanya'da devletin ana eğitim hedeflerinden birisi ilk ve alt ortaöğretim eğitiminde BIT kullanımını geliştirmektir. Danimarka'da Folkeskole Act öğrenmeyi desteklemek amacıyla BIT kullanımının ilgili her ders ve çalışma programına entegre edilmesi gerektiğini ifade eder. İspanya'da ulusal minimum müfredat 'dijital yeterliliği' insanların zorunlu eğitim sürecinde edinmeleri gereken 8 temel yeterlilikten biri olduğunu belirtir.

Fransa'da programlama ve internet yeterliliği sertifikası üç yılın sonunda ulusal diploma ödülü (terfi belgesi) için zorunludur ve her konu bunu edinmeye katkı sağlar. İlave, devlet ve bölgesel müdürlükler eğitim gerekliliklerini karşılamak amacıyla kaynakları ve araç-gereçleri geliştirmeyi amaçlayan siyaseti destekler.

Slovenya'da 'düzenlenmiş konu müfredatı içine uluslararası BIT içeriğinin entegre edilmesi' olarak adlandırılan devam eden bir proje sanat konularına ait olanlar dahil müfredatın modernleşmesi sürecinin bir parçasıdır. Her konunun ders programını tasarlayan Milli Eğitim Bakanlığı çalışanları BIT'in, bilgi birikimi standartları olarak adlandırılan, bütün konu tanımlarına, genel hedef ve amaçlarla ve eğitsel tavsiyeler ve beklenen sonuçlarla bütünleştirilmesini sağlamıştır. Bu yaklaşımın bütün insanlara bütün öğrenme alanlarında yaratıcı fikirlerini ifade etmelerine olanak sağlayan ve sanatta yaratıcı güçlerini geliştirmeye yardım eden dijital okuryazarlıkla sonuçlanması beklenmektedir.

Malta son zamanlarda *Ulusal e-Öğrenme Stratejileri 2008-2010* ilan etti. Stratejinin altında yatan ilkeler eğitimciler ve müdürlerin çalışmalarında ve kendi kariyer gelişimlerini desteklemekte BIT kullanımı için gerekli beceri ve desteğe sahip olduklarını garantiye almak zorundadır.

Diğer 12 ülkede (Belçika'nın Almanca konuşan topluluğu, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, İrlanda, İspanya, Fransa, İtalya, Romanya, Slovenya, Finlandiya, Birleşik Krallık (İskoçya) Norveç) BIT kullanımı sanat müfredatının bir parçası olarak açıkça belirtilir. İtalya, İskoçya ve Norveç'te BIT kullanımı bütün sanat konularıyla ilgili ve özellikle ISCED 2 seviyesinde önerilir. İrlanda'da bu durum ISCED 1 seviyesinde geçerlidir. Bu önerinin 2 eğitim seviyesini de ilgilendirdiği İspanya'da sanat konuları müfredatının genel amaçlarından biri; görsel işitsel medya ve BIT'in gözlem, bilgi arayışı, estetik, görsel, müzik ürünlerinin olgunlaşması ve kendi kendine öğrenme için kaynak olarak önerdiği olanakların nasıl kullanılacağını bilmek ve öğrenmektir. Fransa'da müfredatlar birçok üst yazı gibi öğretmenlerin yeni teknolojilerinin gücünü öğretimlerinde kullanmalarını tavsiye eder. Bu tavsiyeler ISCED 2 seviyesi müfredatlarında daha açıktır. İrlanda'da müzik teknolojisinde BIT kullanımı öğretmenler tarafından (özellikle ISCED 2 seviyesinde) dijital/ müzik parçaları ve öğretmenler ve öğrenciler tarafından derslerde kullanılan BIT materyalleri yaratarak artarak desteklenmektedir. Ayrıca müzik teknolojisi öğrencilerin beste yapmakla değerlendirildiği ISCED 2 seviyesi sonunda devlet sınavının seçmeli bir parçasıdır.

Diğer lkeler, BIT kullanımının sadece belli sanat konularına uygulanabildiğini belirtir. Genellikle bunlar 'görsel sanatlar' (güzel sanatlar, uygulamalı sanatlar, estetik sanatlar, grafik ve tasarım dâhil) başlığı altında toplanan konulardır. BIT kullanımının müfredatta sadece uygulamalı sanatlar ve grafik sanatının vurgulandığı Belçika'nın Almanca konuşan topluluğunda ve dijital medya, bilgisayar grafikleri, fotoğrafçılık, video ve bilgisayar animasyonlarının güzel sanatlar müfredatı içinde gösterildiği ek Cumhuriyeti'nde ve BIT kullanımının görsel kültür bölümü altında ulusal müfredatın bir gerekliliği olarak belirtilen Macaristan'da durum böyledir.

Romanya'da sanat liselerinde (mimarlık, evre sanatları ve tasarımda uzmanlıkla) BIT 'Bilgisayarlı Resim Süreci' müfredat konusunun bir parçasıdır. Danimarka ve Slovenya'da dijital teknolojilerin kullanımı görsel sanatlar müfredatına ek olarak müzik müfredatında belirtilmiştir, fakat dijital teknoloji kullanımı sonraki yine de daha önemlidir.

3. BÖLÜM: SANATSAL VE KÜLTÜREL EĞİTİM İÇİN ÖNERİLER VE GİRİŞİMLER

Bu bölümde eğitim alanında, kültürel ve sosyal alanlarda faaliyet gösteren, kamu kuruluşları tarafından yürütülen sanatsal ve kültürel eğitim için öneri ve girişimler üzerine bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu girişimlerin temeli eğitim ortamlarında verilen sanat eğitimini geliştirmektir. Müfredatın düzenlenmesine ilişkin daha detaylı bilgi kitabın 2. Bölümünde yer almaktadır.

Kitabın bu bölümünde farklı konuları temel alan 6 başlık bulunmaktadır.

- Sanat ve kültür eğitimini desteklemek için kurulan ulusal örgütler ve ağlar
- Sanat ve kültür dünyası ile okul işbirliği
- Sanat ve kültür eğitiminde BIT kullanımı
- Sanat ve kültürel etkinlikler için ek- müfredatın organizasyonu
- Sanat temalı festivaller, kutlama ve yarışmalar
- Sanat eğitimini destekleyen diğer girişimler

3.1. Sanat ve kültür eğitimini desteklemek için kurulan ulusal örgütler ve ağlar

Ulusal Örgütler, belirli girişimler sonucunda Belçika (Fransız ve Flaman bölgeleri), Danimarka, İrlanda, Malta, Hollanda, Avusturya ve Norveç'te sanat ve kültür eğitimini geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Belçika'nın Fransız bölgesindeki the Cellule Culture Enseignement (kültür ve eğitim birimi) Fransız bölgesi bakanlığının genel sekreterliğine bağlıdır ve eğitim ve kültür dünyasında birliği amaçlayan girişimlere olanak sağlar. Bu birimin, bölgede tüm eğitim düzeylerinde etkinlikler düzenlemeleri için öğretmen ve öğrencileri teşvik etmek ve onlara yardımcı olmak adına çeşitli fikirler öneren web sitesi bulunmaktadır. Belçika'da ise (Flaman Bölgesi) Eğitim Bakanlığı Canon Cultuurcel isimli benzer bir organizasyon düzenlemiştir (3.3 de bu organizasyon tarafından düzenlenen BİT içerikli belirli girişim örneklerine bakınız).

Danimarka'da, Kültür Bakanlığı, danışma kurulu niteliğinde olan, çocuklara, kültür ve sanata yönelik aktiviteler düzenlemekle görevli, Network for Children and Culture⁽⁹⁾ adıyla yeni bir birim açmıştır. Bu birim, Danimarka kütüphane ve medya birimi, Ulusal kültür miras ajansı, Sanat konseyi, Danimarka film enstitüsü, Kültür Bakanlığı, Eğitim Bakanlığı, Sosyal yardım Bakanlığı kapsamında 4 Bakanlık kurulu temsilcileri ve 3 bakanlığı bir araya getirir. Birim, hükümetin çocuklar ve kültürel faaliyetler için hibe sağlamasını mümkün kılmak ve sanatın çocuklara en etkili şekilde kazandırılmasını gözetmek ile yükümlüdür.

⁽⁹⁾ <http://www.boernekkultur.dk> adresine bakınız.

Kültür kurumlarını çocuklar için çok sayıda proje yapmaları ve bu kapsamda yeni yöntemler geliştirmeleri için işbirliğine gitmeleri konusunda da cesaretlendirir. Bu birimin sanat ve kültür aktiviteleri örnekleri sunan web sitesi bulunmaktadır ki şimdilerde bu etkinlikler kreşlerde, okullarda, kültürel faaliyetler içeren kurumlarda çalışmalara ilgi çekme maksatlı düzenlenmektedir.

İrlanda'da ilçe meclislerinde bulunan memur sanatkârlar ulusal örgütler ve yerel toplum gruplarının katkılarıyla sanat ile ilgili festival ve projeler organize ederler (Festivaller, kutlamalar ve yarışmalar ile ilgili daha fazla bilgi için 3,5 e bakınız). 2003'de yayınlanan müzik ağı raporu sonrasında (Yerel müzik eğitim hizmetleri ulusal sistemi) Sanat ve Eğitim Kurulu Sanat, Spor, Turizm Bakanı, Eğitim ve Bilim Bakanı'nın ortak isteğiyle kuruldu. Bu özel kurumun sanat konseyi tarafından Haziran 2008'de yayınlanan Points of Alignment raporu, İrlanda müfredatında sanat içeriğinin gelişimiyle ilgili çok sayıda tavsiyeler verir.

Malta'da Heritage Malta isimli bir organizasyon geçenlerde başlıca sorumlulukları özel eğitim mirası ile ilgili kaynakları sağlamak, yerel eğitim kurumlarıyla ortaklığı sağlamak, sağlamlaştırmak ve kültürel eğitim faaliyetlerini desteklemek olan bir eğitim birimi açmıştır. Müzelere ve tarihi mekanlara ziyaretleri içeren eğitimde birçok kültürel girişime imkan sağlayan Yes (*Youth and Youngsters Educational Services*) adlı özel bir şube açılmıştır. Organizasyon, aynı zamanda özel olarak dizayn edilmiş öğretim kaynakları tedarik eder (Öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kitabı).

Hollanda'da Cultuurnetwerk Nederland organizasyonu kendi içindeki ve diğer ülkelerdeki sanat ve kültür eğitimine değin bilgi toplar ve değerlendirir aynı zamanda bu bilgileri mevcut kütüphanesine, yayınlarına, web sitesine ve toplantılarına erişilebilir kılar. *Cultuurnetwerk Nederland* kısmen Eğitim Bakanı, Kültür ve Bilim Bakanı tarafından desteklenir.

Avusturya'da da EDUCULT Vienna isimli Sanat ve Kültür Eğitimi Uzmanlık Merkezi bulunmaktadır. 2004'te önceki Avusturya Kültür Hizmeti – ÖKS (*Österreichischer Kultur-Service – ÖKS*) tarafından başlatılan birkaç önemli aktivite kültürel arabuluculuk adına KulturKontakt şubesine geçirildi. Bunun yanı sıra, *Länder*'de kültür kurumlarına okul gezilerini, kültürel amaçlı okul projelerini ve okullardaki sanatçı programlarını desteklemek amaçlı belirli aktiviteler düzenleyen kurumlar vardır.

Norveç'te 2007'de Bodo Yüksekokulunda kurulan Ulusal Norveç Eğitimde Sanat ve Kültür Merkezi sanat ve kültüre teşvik eder ayrıca tüm öğretim birimleri için evrak deposu ve bilgi merkezi görevi görür (İlköğretim dahildir). Bu merkez yaratıcı öğrenme için stratejik bir plan gerçekleştirmeyi ve üniversite müzeleri ile kültür merkezlerine bağlı sanat için öğretmen yetiştirmeyi amaçlayan ulusal üniversite ağı ve yüksek öğretim kurumlarını koordine eder (3.2'ye bakınız). Ayrıca, sanat dersi öğretmenleri için eğitim ve kurslar veren yüksek öğretim kurumları ve üniversitelerden temsilciler içeren Norveç sanat dersleri ağını düzenler.

3.2. Sanat ve kültür dünyası ile okul işbirliği

Tüm ülkeler okullar, profesyonel sanatçılar ve sanat kurumları arasındaki işbirliğini arttırmak için girişimler yaparlar veya tavsiyeler verirler. Ülkeden ülkeye farklılık gösteren nokta ise bu tavsiye ve girişimlerin ne kadarının ulusal düzeyde yapıldığı ve resmileştirildiğidir. Çek Cumhuriyeti, İspanya, İtalya, Polonya, İsveç ve İzlanda bu tavsiye ve girişimlerin ulusal düzeyde değil de yerel düzeyde ve/ya da okul düzeyinde organize edildiğini belirtmiştir.

Kültürel etkinlikleri kapsayan öğrenci geziler

Ülkelerin yarısından çoğu en yaygın ortaklık türünün kültürel mekânlara yapılan geziler olduğunu dile getirir: bu mekanlar çoğunlukla müzelerdir fakat sanat galerileri, tiyatrolar ve konser alanları da öğrenciler tarafından ziyaret edilir. Ancak, bu gezilerin organize edilme şekli ülkeden ülkeye değişiklik gösterir. Bazı ülkelerde kültür içerikli gezilerin yapıp yapılmayacağı, ne sıklıkta gerçekleştirileceği ve ne tür geziler olacağı tamamen okulların kendi tercihlerine bağlı iken bazı ülkelerde geleneksel bir düzen vardır ve yapılan gezilerin sürekliliği belirli kurallar çerçevesinde garanti altına alınır.

Ülkelerin 7sinde gerçekleştirilen kültürel geziler resmi olarak okul müfredatına eklenmiştir. Bu durum, ne zaman ilişkin bir konu geçse gezi organizasyonlarının sistemli olarak müfredata dahil edildiği Yunanistan, Slovenya, Slovakya, Finlandiya'da ve 2005 yılında öğrencilerin özellikle müze gezilerine katılımını destekleyen Temel Eğitim Standartları'nın kabul edildiği Letonya'da söz konusudur. Benzer bir şekilde, Hollanda'da ulusal politika programı *Culture and School* okul müfredatlarında kültürel faaliyetlere geniş olarak yer verilmesini önermektedir. Bu politika programının bir parçası olarak muhtelif ortaklık projeleri okulları aktivitelerde kültüre yer verme anlamında desteklemek, daha kapsamlı bir ifadeyle, kültür mirasını eğitimde kullanılabilir kılmak için geliştirilmiştir. Bu durum, aynı zamanda 1988 Sanat Eğitimi Yasası ve o tarihe kadar yayınlanan çok sayıda genelgenin sanat eğitimini geliştirmek için her tür ortaklığın kurulmasını açık bir şekilde tavsiye ettiği Fransa'da da söz konusudur. Ayrıca 2008 öğretim yılının başlangıcından beri, tüm okul ve üniversite planları tüm öğrencilerin katılımıyla sanatsal ve kültürel boyutlara ulaşma gereğindedir. Dahası, Kültür ve İletişim Bakanlığı tarafından desteklenen kurumların şu andan itibaren bölgesel kültür işleri ofisleriyle imzaladıkları belirlenmiş amaçları içeren sözleşmeler dahilinde eğitim alanında yer almaları gerekmektedir.

Estonya, Kıbrıs, Macaristan, Malta ve Finlandiya'da müze eğitim sistemi bir ya da iki şekilde uygulanmaktadır, buna karşın diğer ülkelerde müzeler ve eğitim sistemi arasındaki ilişki daha az gelişmiş ve resmileştirilmiştir.

Almanya ve İspanya'da müzelere yapılan eğitici öğrenci gezileri daha yaygındır. Bu geziler genel olarak öğrencileri teşvik amaçlı, ücretsiz düzenlenirler. Örneğin, Almanya'da bazı müzeler öğrencilerin ilgisini çekmek amacıyla haftanın bir günü girişler için ücret almamaktadırlar.

Estonya'da hemen hemen her müze öğrencilerin ziyaretleri süresince aktif olmalarını sağlamak için 'hands-on' gibi aktiviteler içeren eğitim programı hazırlamakla görevli bir personel bulundurulur.

Kıbrıs'ta ISCED1 seviyesinde müze eğitimi son on yıldır aşama aşama ilerleme kaydetmiştir. Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nda görevli müze öğretim elemanları ilkökul öğrencileri ve öğretmenleri için eğitim materyali üretilmesi amacıyla İletişim Bakanlığı antika bölümü ile yakın irtibat içerisindeyler. Deneysel ve aktif öğrenmeyi, grup çalışmalarını, gözlem ve araştırmayı, keşif ve eleştirel düşünce gelişimini desteklemek için disiplinler arası çoklu bilim yaklaşımı kullanan eğitim programları tasarlanmakta ve uygulanmaktadır. Tüm müze aktivitelerinin ilkökul öğrencilerinin bilgi duygu ve yeteneklerini geliştirmesi ve zenginleştirmesi amaçlanmaktadır. Süregelen eğitim programları Kıbrıs'ta ⁽¹⁰⁾ yerleşim yeri olmayan dokuz müzede uygulanmaktadır. Her program belirli bir ilkökul eğitim yılı için hazırlanmakta ve disiplinler arası konulara odaklanan rehber eşliğinde turlar ve aktiviteler içermektedir.

Macaristan'da müzelerde eğitime oldukça önem verilmekte ve farklı türden ziyaretçiler arasında sergilerin anlaşılabilirliğini ve takdirini arttırmak için uzmanlar görevlendirilmektedir. Bağımsız bireyler de belirli bir müze ya da galeri sergilerinde çocuklara faydalı olmak için hizmet ve uzmanlıklarını ortaya koymaktadırlar. Dahası Üniversitelerde bazı öğretmen yetiştiren bölümler Macaristan eğitim sisteminde merkez pozisyonu hedef alan 'müzelerde eğitim dersi' vermektedir. 2008'de modern sanat alanında müze eğitimi için bir merkez açılmıştır. Bu merkezin amacı modern sanatı öğrencilere ve öğretmenlere tanıtmaktır. 'Herkes için müze' tasarısı (*Muzeummok Mindenkinék – MOKK*) sanat eserlerini ziyaretçilere daha ilgi çekici bir şekilde sunmak için dizayn edilmiştir. Bir diğer amacı ise tüm yaş grupları için müzeler ve eğitim kurumları arasındaki bağı güçlendirmektir (Örneğin, müze gezileri süresince düzenlenen aktivitelerle öğretmenlere metodolojik destek sağlayarak).

Avusturya'da federal okulların bütçesi dâhilinde kültür araçlarını buluşturmayı amaçlayan resmi bir teklif yapılmıştır. Yetkililer, kültür araçlarının öğrencilerin kültür faaliyetlerine katılımıyla ilgili bilgi yığınyla ve okullarda bu gibi faaliyetlere verilen desteğin yetersizliği gibi durumlarla karşılaştıklarında öğretmenler arasındaki huzursuzluğu dindirmesini ümit etmektedirler.

Portekiz'de National Department for Innovation and Development of curricula Portekiz müze alanında öğrencileri müzelerle ilgili bilgi edinmeye ve kültürel mirası koruma ve gözetme farkındalığı yaratmaya teşvik etmeyi amaçlayan bir yarışma (Benim okulumun bir müzesi var) organize edilmektedir.

Romanya'da okullar ve müzeler arasında işbirliği gelişimini içeren belirli kültürel alanları bağımsızlaştıran ulusal boyutlarda bir strateji benimsenmiştir. Aslında, bu stratejiyi denetleyen, değerlendiren, uygulayan performans göstergelerinden biri şüphesiz ki organize okul grupları tarafından müzelere yapılan gezilerin sayısıdır. Bu göstergenin sonuçları müzelerin eğitimdeki değerine dikkat çekmek amacıyla yerel ve bölgesel otoriteler tarafından düzenli olarak bildirilmektedir. Romanya'da ulusal anlamda bir diğer girişim ek müfredat kapsamında yapılmıştır; bu konuyu içeren bir ortaklık protokolü Eğitim ve Araştırma Bakanı, Gençlik Bakanı ve Kültür Diyanet İşleri Bakanlığı tarafından yakın gelecekte imzalanacaktır. Bu protokol kültür ve eğitim alanında uzmanlar arası tecrübe alışverişini sağlayan okul ve müzeler arasındaki işbirliğini arttıracaktır. Müzelerde çalışan

---

⁽¹⁰⁾ Bizans Müzesi, Kıbrıs Devlet Sanat Galerisi, Levention Halk Müzesi, Nicosia Kıbrıs Arkeoloji Müzesi, Limasol Arkeoloji ve Ortaçağ Müzesi, Larnaka Müzesi, Papos Arkeoloji Müzesi

uzmanlar tarafından teklif edilen programlara öğrenci katılımını destekleyen okul müfredatı ve müze eğitim hizmetleri içeriği arasındaki bağı oluşturacaktır.

Finladiya'da Suomen Tammi (Finlandiya Meşesi) isimli bir proje öğrencilerin kültür mirası ve eğitimdeki pekiştirici rolü hakkındaki bilgilerini arttırmayı amaçlamaktadır. Kültür mirasını korumada öğrenci girişimlerini geliştirmeyi; okul ve uzmanlar arasındaki işbirliğini arttırmayı; çok sayıda ve çeşitte servis müzelerini ve sağladıkları ağır öğretmen ve öğrencilerini bilgilendirmek; disiplinler arası okul çalışmaları ve araştırma tabanlı öğrenme için fırsatlar sağlamaktadır. Kulttuurin laajakaista (Kültürel yayın) isimli bir diğer projenin bir parçası olarak, Finlandiya eğitim kurumuna bağlı dokuz ulusal kültür kurumu içerisinde bulunan kaynakların sanat dahil çeşitli konulardaki kültür mirası ve bilgi yönetimi çalışması için otantik materyallerin ve eğitim ortamlarının kullanılabilirdiği öğretim ve öğrenim metotları sunmaktadır.

Birleşik Krallık'da (İngiltere) çocuk, okul ve aile bölümü yüksek kaliteli okul tabanlı ve ek-müfredat kültür aktivitelerine katılmaları için sosyokültürel geçmişleri olan çocuk ve gençlik hakları oluşturan 'Çocuk Planı'nı (DCSF, 2007) yayınlamıştır. Bu plan aynı zamanda ulusal müfredat ve yaratıcı ortaklık aktiviteleri çizgisinde organize edilecek olan haftalık beş saatlik kültür tanıtımı içerir. Bu kültürel teklif yaratıcılığı geliştirmek için hükümetin yeni stratejisini sunan dokümanda açıklanmaktadır (DCMS, 2008). Doküman bu kültürel teklifin her İngiliz asıllı gence sağlanması gereken fırsatları listeler: yüksek kaliteli performanslara katılmak; sergi, galeri ve müzeleri ziyaret etmek; kültür mirasına ev sahipliği yapan mekânları gezmek, kütüphane ve arşiv hizmetlerinden yararlanmak; herhangi bir müzik aleti çalmayı öğrenmek; oyun ve dans aktivitelerine katılmak; yaratıcı edebiyat aktivitelerine katılmak ve yazarların konuşmalarını dinlemek, sinematografik teknikleri, dijital malzemeleri ve yeni iletişim medyasını bilmek ve kullanmak; görsel sanat eseri ya da bir başyapıt üretmek. *A Youth Culture Trust* gelecek üç yıl süresince ülkedeki on bölgede bu yeni teklifi uygulamayı amaçlayan pilot projeleri gerçekleştirmek için yayınlamıştır. Öncelik yetenekli gençlere ve özel eğitim gereksinimleri olan öğrencilere verilecektir.

Norveç'te Diyanet işleri ve Kültür Bakanlığı müze gezilerine ve genel olarak ücretsiz düzenlenen öğretmenler ve stajyerlere öğrencilerin öğrenim amaçları hakkında bilgi veren konuşmaların organize edildiği müzelere ziyaretleri teşvik etmektedir.

Sanatçılarla İşbirliği

Ülkelerin yaklaşık üçte biri bu çalışmada okul, öğretmen, öğrenci ve sanatçılar arasındaki işbirliğini arttırmanın önemini bildirmektedir. Kültür içerikli geziler öğrenciler tarafından yapıldığı için sanatçılarla söz konusu ilişkinin doğası ve sıklığı okulların kendisine bağlıdır. Ancak bu tür ortaklıklar daha çok belirli ülkelerde kurulur ve geliştirilir. (Danimarka, İrlanda, Macaristan, Avusturya, Birleşik Krallık (İngiltere) ve Norveç).

Danimarka'da daha öncede söz edilen 'Çocuk ve Kültür Ağı' (3.1 e bakınız) sanatçıları belirli zamanlarda okullarda çalışmalarını için çocuk yuvalarına, ilköğretim ve ortaokullara finansal destek sağlayan, çocuklar ve gençlerle sanatçıları buluşturan 'Bir sanatçı davet et' planı oluşturmuştur. İrlanda'da ilçe meclisleri esas amacı sanatçı ve şairleri okullarda öğretmen ve öğrencilerle çalışmak için davet etmek olan 'okul planında sanatçılara yer verimi' ile sorumludur.

Fransa'da yirmi yıldan fazladır Eğitim ve Kültür Bakanı önerisinde her yaştaki öğrencilere sanatçılarla buluşma ve onlarla özel projeler üzerinde çalışma imkânı sağlayan çok sayıda plan yapılmıştır. Böylece sanatçıların sanat ve kültür projeleri odaklı dersleri ve uygulamaları Fransa'da gerçekleşmiştir. Bu planlar ek-müfredat aktiviteleri olarak gerçekleştirilebilmekte veya ders programlarına dahil edilebilmektedir. Bu planlar Araştırma Bakanlığı tarafından kısmen finanse edilmektedir.

Macaristan'da sanat öğretmenleri ve profesyonel sanatçılar arasında başarılı bir ortaklık 2004'te kurulmuştur. Çok sayıda Romalı yoksul çocuklarla ve eğitim veren profesyonel sanatçılarla okullarda çalışmaları için bir kurs planlanmıştır. Bu eğitimin yanı sıra, öğretim yapacakları şahsi okullarda sanat projeleri üretmeleri ve uygulamaları için sanatçıların aktif katılımı avantajına sahip oldular. Macarlı Yaratıcı Sanatçılar Topluluğu ve Genç Sanatçıların Stüdyoları yardımı ile okullara profesyonel sanatçıların ziyaretlerini içeren bir plan hazırlanmıştır, fakat maddi sorunlar nedeniyle bu plan gerçekleştirilememiştir.

Malta okulların görsel sanat programı parçası olarak Sanat eğitimi öğretmenleri tarafından organize edilen sanatçıların uygulamalarına öğrencilerin sıklıkla katıldıklarını ifade etmiştir.

Avusturya'da *Kulturkontakt* ilkokul, birinci kademe ve ikinci kademe ortaokullarındaki projelere sanatçıların katıldığı Dialogveranstaltungen'i (Diyalog günleri) desteklemektedir. Söz edilen diyalog içerikli aktivitelerin bu faaliyetlerin sayısında toplam 1.760 artış olduğunu gösteren değerlendirmesi 2004/05 de ve tekrar 2005/06 da yapılmıştır.

Birleşik Krallık'da sanat organizasyonlarının yanı sıra okul ve sanatçı işbirliğini desteklemeyi amaçlayan başlıca girişim 'Yaratıcı Ortaklık Girişimi'dir. Kültür, medya ve Spor departmanı (DCMS) gençlere yoksul kesimlerde yaratıcılıklarını geliştirmeleri için, daha geniş bir ifade ile mimarlar, dansçılar, mühendisler, müzisyenler, bilim adamları ve web site tasarımcıları gibi okullar, organizasyonlar, görevler ve bireyler arasındaki işbirliği sağlamaya yönelik inançlarını tespit etmek amacı ile 2002'de bir girişim başlatmıştır. Bu plan kapsamındaki projeler sanat ile sınırlı değildirler.

Norveç'in '*Kültürel Destek*' girişimi son zamanlarda düzenli bir plan ile oluşturulmaktadır ve okul müfredatına bir ektir. 2008'den beri her eğitim kademesini kapsamaktadır. *Kültürel destek* çeşitli türdeki okullar ve sanat formlarını yerel grupların kurulmasını destekleyen bir sanat içerikli eğitim projesidir. Şehirler ve okullar da sanat alanında ve okullarda çalışan dış kurumlar arasında iletişim yöntemi olarak *Kültür İlişkileri (Kulturkontakt)* kurabilirler. Söz konusu *Kültür İlişkileri (Kulturkontakt)* eğitim sistemi içerisindeki *Eğitim Desteği*'nin uygulanışını sağlamalıdır.

3.3 Sanat ve kültür eğitiminde BİT kullanımı

Çalışılan ülkelerin üçte ikisi öneriler sunmuşlardır ya da sanat müfredatı içerisinde özel olarak bilgi ve iletişim desteği sağlamak için tasarlanan girişimler başlatmışlardır. Polonya ve İsviçre politikalar okullar arasında yayıldığı için sanat müfredatı içinde BIT kullanımı için öngörüler sağlayan ulusal dokümanlara sahip olmadıklarını bildirmişlerdir.

Sanat Eğitiminde BIT kullanımının gelişimi için yapılan Projeler

Belçika, Estonya, İrlanda, Portekiz, Avusturya ve Slovenya'nın Flaman toplumunda sanat eğitiminde BIT kullanımını artırma amaçlı bir takım ilginç projeler hala gelişim sürecindedir ya da tamamlanmıştır. Belçika'nın Flaman toplumunda Eğitim Bakanı tarafından kurulan CANON Cultuurcel organizasyonu Medya çalışmalarını da içeren sanat dersi eğitiminde BIT kullanımını desteklemek için INgeBEELD projesi başlatmıştır. Beş kısa film, IngeBEELD 1 (3- 8 yaş için) gör- işit medyanın farklı kurulan blokları çocuklara yaratıcı bir teknikle tanıtmak için kullanılmaktadır. IngeBEELD 2 (6-14 yaş için) düş gücü, araştırma ve deneyime odaklanan yapılandırılmış görsel ve işitsel dil öğrenme paketi sunmaktadır. IngeBEELD 1' in tersine daha küçük çocuklar için INgeBEELD 2 düz anlatım içeren gör-ışit araçlarından ziyade deneysel film, video ve kısa süreli görsel işitsel uygulamalara daha geniş bir vurgu yapmaktadır. Belirtilen çoklu ortam, çapraz müfredat yaklaşımı iletişim ağı, kültür ve yeni medya temel ilkelerini aşımak için gerekli bir alan sağlamaktadır. Çeşitli iletişim araçları (cep telefonları, MP3 çalarlar, bilgisayar oyunları vb.) tüm görevlerde otomatikman dahil edilmektedir. INgeBEELD 3'te (12 ve 18 yaş için) medya çalışmaları her kademededen öğrenciye web site kullanımı ile öğretilmektedir (Genel liseler, Teknik ve meslek liseleri, yarı zamanlı meslek liseleri ve güzel sanatlar liselerine). Öğrenciler ve öğretmenleri ziyaret edebilir, onlara danışabilir web siteleri ücret ödmeden kullanabilirler. Bilgisayar oyunlarının kültürel faydalarının ne derecede kabul edildiğini tespit etmek için bir çalışma Flaman Parlamentosunun bir bölümü olan VIWTA tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları bu alandaki ileri gelişmeler için kullanılabilir.

Estonya'da bir okul programı (Anima-Tiger) animasyonun farklı türlerini kapsayan kurslar sunmakta⁽¹¹⁾, gerekli ekipmanları sağlamaları için okullara yardım etmekte ve öğrenciler arasında animasyon film yarışmaları düzenlemektedir.

İrlanda'da Eğitim Teknolojisi Ulusal Merkezi (NLTE) Eğitim'de BIT kullanımı adına okullara tavsiye, destek ve bilgi verir. Cultural Ireland ve IMMERSE gibi devam eden projeleri denetler. *Cultural Ireland* İrlanda Cumhuriyeti ve Amerika Kuzey İrlanda eğitim bölümleri tarafından ortak değişim programı ile işbirliği içerisinde kurulmuştur. BID tabanlı eğitim programları geliştirmekte ve üretmektedir. Şimdilerde pilot okullarda Kültür İrlanda Web site'sini takip etmek amacıyla uygulanmaktadır. IMMERSE (*Innovative Multi-Media Educational Resources for Students and Educators*) İrlanda müfredatına bağlı interaktif elektronik ortamda içeriği geliştiren NCTE ve RTE (*The National Broadcast*) arasında kurulan elektronik ortamda öğrenme ortaklığıdır. Son zamanlarda üç alana yoğunlaşır: İlkokul seviyesi görsel sanatlar, ilkokul seviyesi bilim. İlkokul seviyesinde film üretimi girişimi The FIS Project olarak adlandırılır. Görsel Sanat Eğitimi alanında BIT ve dijital teknoloji kullanımını geliştirmeyi içerir.

(11) <http://www.htk.tlu.ee/animatiiger> adresine bakınız.

Portekiz'de okullarda dijital kaynakları ve teknolojileri kullanmak için girişimler yaratmayı, uygulamayı ve değerlendirmeyi amaçlayan disiplinler arası plan, grup teknolojisi ve eğitimi başlatmak gibi bir takım girişimler vardır.

Avusturya'da *Future Learning* programı *Museum Online* ve net-music.at gibi çeşitli girişimlere ve projelere destek vermektedir. Museum Online Programı on bir yıldır uygulanmaktadır. Federal Eğitim, Sanat ve Kültür bakanlığı tarafından desteklenmekte ve KulturKontakt Avusturya tarafından yönetilmektedir. Bu programın amacı bölgesel, ulusal ve uluslar arası sanat ve kültürün derin analizini yapmak için öğrencilere ve öğretmenlere fırsatlar sağlamaktır. Katılımcılar da Dünya Kültür Mirası BID kullanımını üzerine detaylı araştırma yapabilmektedirler. Böylece Museum Online bilinçli olarak disiplinler arası bir yaklaşım takip etmektedir. Müze, Sanat ve Kültür Kurumlarının kaliteli temsilcileri tarafından yardım sağlanan öğrenciler ve öğretmenler web üzerinde farklı dillerdeki yayınları için uygun bir içeriği toplamakta ve yapılandırmaktadırlar. Bu program teknik yenilik, sanat tarihi ve müzelere bağlı çeşitli yayınlara yöneliktir. 2007'ye kadar 450'den fazla web projesi her yaşta çocuklar tarafından yapılmakta ve 100'den fazla müze ve galeri bu programa katılmıştır.

Slovenya'da BIT boyutunda çeşitli sanat projeleri gelişim aşamasındadır. *Bilgisayar faresi ile çocukların gözünden comenius sanat projesi* anadil, müzik, doğal bilimler ve çevre çalışmaları ile görsel sanatların çapraz müfredat bağına inceleleyen çok yanlı bir projedir. Son zamanlarda birçok okulun katıldığı bir diğer proje BIT kullanımı ile yaratıcılığı desteklemeyi amaçlayan Sanat Galerisi-Sanal Galeri projesidir. Öğrenciler belirli bir konuya göre hazırladıkları sanatsal kreasyonları sunarlar ve en iyi beş çalışmanın yaratıcıları yıl sonunda küçük ödüller alırlar.

Okullara Elektrik Ortamda Sağlanan Kaynaklar

Yedi ülke (Belçika'nın Flaman toplumu, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, İspanya, Fransa, Malta ve Slovenya) sanat eğitimini de geliştiren okullara elektronik kaynaklar sağlamak amacıyla yapılan girişimler için özel politikaları olduğunu ifade etmektedir.

Belçika'nın Flaman topluluğu okulların ücretsiz olarak mültimedya animasyon kelime-görüntü-ses işlem yazılımından yararlanmalarını sağlayan elektronik ortam politikasına sahiptirler. Okullar sınıflarda yazılım kullanımını öğretmek için CD-Rom ve ders içeriği notları alırlar. Sanat ve görüntü eserleri koleksiyonları sunumu için freeware kullanımı, öğretmenler için verilen eğitim kursları, birçok konuda projeler gerçekleştiren ve e-kültür politikası takip eden web tabanlı haber hizmetleri gibi maddeleri içeren bazı önlemler sanat eğitiminde BIT kullanımıyla bağlantılıdır.

Çek Cumhuriyeti'nde, *EduArt* (Eğitimde Sanat) projesinin temel amacı, grafikler kullanarak enteraktif bir şekilde bilgi sunmak için kullanılacak bir yazılım oluşturmaktır. Hedef, hem öğrencilerin hayal gücünü geliştirmek hem de onlara çabalarının sonuçlarını göstermektir. Bu sadece sanat konularını öğretmek için değil tüm müfredat kapsamında öğrencilerin hayal gücünü geliştirmek için tasarlanmıştır ⁽¹²⁾. Şubat 2008'e kadar Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Avrupa Sosyal Fonu tarafından desteklenen bu proje EduArt topluluğunun faaliyetlerinden biri olmaya devam ediyor.

⁽¹²⁾ <http://www.eduart.cz> adresine bakınız.

1997'den beri Fransa'da, bakanlıktaki merkezi bir departman BİT'in gelişiminden sorumlu olmuştur. Bu departman, kağıt belgeler ve yazılım içeren öğretim kaynaklarını oluşturur ve onaylar. Eğitim Bakanlığına bağlı bir kamu kurumu olan Ulusal Öğretim Dokümantasyon Merkezi, çeşitli eğitim düzeyleri için gittikçe artan on-line doküman kaynakları geliştiriyor.

Yunanistan, okullara CD-rom ve Dvd'ler gibi BİT tabanlı öğretim materyalleri de sağlamaktadır. İspanyada, Eğitim Bakanlığı, Öğretmenler için On-line Eğitim ve Kaynakları Yüksek Enstitüsü yoluyla Sosyal Politikalar ve Spor Bakanlığı ve bazı özerk topluluklar yeni teknolojiyi kullanarak sanat öğretimi yapmak için eğitim kesimine bir dizi kaynaklar sunuyorlar. Bu kaynakların bazıları öğretmenin sınıfta öğrenme-öğretme sürecini kolaylaştırması için tasarlanmış ve diğerleri de öğrencilerin interneti kullanarak ödevlerini yapabilmeleri için tasarlanmış.

Malta'da, 2008-2010 Ulusal e-öğrenme Stratejisinin bir parçası olarak Müfredat Yönetimi Bölümü ve e-öğrenme, dışavurumcu sanat konularının öğretimini yapanlar da dahil tüm öğretmenlere bedava dizüstü bilgisayar verdi. Slovenya'da, Eğitim ve Spor Bakanlığı okullara yoğun merkezli BİT ekipmanı tedarik etme süreci ile meşgul ki bu, sanat konularını da kapsayan bir dizi müfredat konusunda BİT'in içeriğini görebilmek için gerekli.

3.4 Müfredat dışı sanatsal ve kültürel faaliyetlerin organizasyonu

Müfredat dışı aktiviteler, okul çağındaki gençlerin normal müfredat zamanı dışında öğrenme faaliyetlerine katılmaları için tasarlanmış olan aktiviteler olarak tanımlanabilir. Bazı eğitim sistemleri ya da okullar öğle yemeği araları, okuldan sonra, hafta sonları ya da okul tatilleri gibi okul saatleri dışında kalan zamanlarda kamu tarafından finanse edilen ya da kamu tarafından sübvansiyonlu sanat faaliyetleri sunmaktadırlar.

Nerdeyse bütün Avrupa ülkeleri, okulları sanat da müfredat dışı aktiviteler sunmaya teşvik ediyor. Bu aktiviteler okullar ve/ve ya sanatçılar, müzeler ve diğer kültürel kurumlar gibi diğer organizasyonlarca sağlanabilir. Ülkelerin yarısı ders dışı sanatsal faaliyetlerin sağlanmasını teşvik etmek için ulusal öneriler ya da ulusal girişimlerinin olduğunu bildiriyorlar. Diğer yaklaşık on ülke, hiç ulusal öneride bulunmadılar ama bu konudaki kararların yerel düzeyde ya da okul düzeyinde alındığını belirttiler.

Birçok ülke (Çek Cumhuriyeti, Fransa, İtalya, Portekiz, Slovenya, İngiltere) ders dışı sanatsal faaliyetlerin sağlanmasına yönelik yasal önerilerde bulunuyorlar. Fransa'da yeni bir aygıt olarak eğitici program, önceden var olan çeşitli eylemleri yapılandırır ve geliştirir. Öğretmenlerin taahhüdüne dayanır ve dış kurum ve kuruluşlarla sayısız ortaklığı sağlar. Bu programa göre, öğrenciler ödevlerinde bireysel yardım alabildikleri gibi haftada dört kez iki saatliğine okul günü sonunda spor, sanatsal ve kültürel aktivitelere katılabilirler. Bu değişim daha önce ISCED 2 seviyesinde 2007'de uygulandı ve 2009'da ISCED 1 seviyesindeki bazı öğrencilere uygulanacak (bu öğrenciler akademik başarıları sayesinde kayıtlarına şef eğitim subayı tarafından onay mührü verilen öğrencilerdir.) İtalya'da okullarda, müfredat planının yapılması (*Piano dell'offerta Formativa*) kanunlarca zorunlu kılınmıştır. Bu müfredat, öğleden sonra o okulun öğrencilerinin katılabileceği sanatsal bir doğaya sahip isteğe bağlı ders dışı aktiviteleri kapsamak zorundadır. Açık okullar (*Scuole aperte*) projesinin bir parçası olarak, her okul ya da okul ağı sanat faaliyetleri için Eğitim Bakanlığı'na finansman sağlaması konusunda başvuruda bulunabilir. Benzer şekilde Portekiz'de, okulların okul gelişim planlarının bir parçası olarak öğrencilere isteğe bağlı sanatsal ve kültürel faaliyetler sunulmalıdır. Ayrıca Portekiz, yerel yönetimler

tarafından yürütülen ve Eğitim Bakanlığı'nca finanse edilen müzik ve sanat faaliyetlerine sahiptir. İngiltere'de okullar artık 'genişletilmiş okullar' olabiliyor ki bu okullar bölge halkına okul saatleri dışında sanatı da içeren bir dizi hizmet ve faaliyetler sunuyor. Bütün okullarda müzik, görsel sanatlar, müze ve sergilere ziyareti içeren genişletilmiş hizmetlerin sunulması gerekliliğini savunan hükümetin bir hedefi var. Galler'de Cemaat okulları aynı tip hizmetler içeriyor. Bu okullar, *Learning Country* projesi'nin (Galler 2001 Milli Toplantısı/Meclisi) yayınlanmasını müteakiben ortaya çıkmıştır ve bu yayında Galler Millet Meclisi en merkezi bölgelere okullar yapma görevini üstlenmiştir.

Bazı ülkelerin gençlerin ders dışı sanatsal faaliyetlere yönelmelerini sağlamak için ulusal girişimleri ve kılavuzları var. (Belçika'daki Fransız Bölgesi, Danimarka, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Hollanda, Romanya ve Norveç). Mesela, Letonya kendini ifade etmeyi ve hayal gücünü destekleyen, ders dışı sanatsal faaliyetlerin olduğu yasal olmayan önerilere sahip. Norveç'te, Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, ulusal müfredata yönelik bütün yaş grupları arasında sanat ve kültürü geliştirmeyi hedefleyen bir Ulusal Strateji Planı başlatmıştır. Bu plan, sanat ve kültür okulları ve onların yerel okullarla ortaklıklarının gelişiminin önemini de vurgular. Bu girişim, sanat alanında ders dışı kurs ve aktiviteler içeren sanat ve kültür okullarına girişin bütün halka açık olmasını zorunlu kılan Norveç yasalarıyla bağdaşiyor. Romanya Eğitim Araştırma ve Gençlik Bakanlığı ders dışı ve okul bazlı eğitsel faaliyetlerin gelişimi için bir strateji geliştirdi. Bu strateji, ders dışı aktivitelerin kişisel gelişim başta olmak üzere tüm öğretim sürecine yararlı olduğu fikrine dayanmaktadır. Sadece sanat değil, tüm müfredat alanları ders dışı faaliyetler geliştirmek için bir dizi önlemler içeren bu strateji ile kapsamıştır. Örneğin; kaynakları geliştirmek ve sağlayıcıların ve sağlayıcıların eğitimi, okullar ve yerel halk arasındaki ortaklığı geliştirmek gibi. Ayrıca Romanya Eğitim, Araştırma ve Gençlik Bakanlığı ile Kültür ve Din İşleri Bakanlığı gelecekte ders dışı faaliyetlerin gelişimi için birlikte çalışacaklar. Belçika, Danimarka ve Hollanda'daki tüm Flaman halkı, okullardaki ders dışı sanatsal faaliyetlerin içeriğinin geliştirilmesinde ve yeni yaratıcı çalışma yöntemlerinin geliştirilmesinde okullar ve kültürel kurumlar arasındaki işbirliğini destekliyor.

On üç ülkede (Bulgaristan, Almanya, Estonya, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Macaristan, Avusturya, Polonya, Finlandiya, İsveç, İngiltere (İskoçya), İzlanda) ders dışı sanatsal faaliyetlerin sağlanması ile ilgili kararlar çoğunlukla okullar tarafından yerel düzeyde alınmakta. Örneğin; Yunanistan'da ders dışı faaliyetler yerel düzeyde, ya öğretmenin teşviki ile ya da bölgesel veya yerel kurumların desteği ile organize edilmektedir. İspanya'da eğitim makamları mali yardım yapabilecekken, okullar ders dışı faaliyetlerinin içeriklerini kendileri belirlemeyi tercih ediyor. Benzer şekilde, Polonya ders dışı faaliyetlere ilişkin ulusal düzeyde hiçbir öneriye sahip olmamasına rağmen, girişimler yerel makamlar tarafından yapılabilir ve bu girişimler okullar tarafından uygulanabilir. İrlanda'da ders dışı faaliyetler okulların ve öğretmenlerin sorumluluğundadır. İstisnai durumlarda farklı şekillerde finanse edilebilmesine rağmen, bunlar genelde aileler tarafından ödeniyor.

Müfredat dışı faaliyetlerin çeşitleri

Özellikle müzik en uygunu gibi görünse de, müfredat dışı faaliyetler bir dizi sanat çeşidi ile sunulabilir. Örneğin; Belçika'daki Fransız bölgesi plastik, görsel, uzamsal/mekânsal sanat, müzik, dans, güzel konuşma sanatı ve drama gibi faaliyetler sunuyor.

Çek Cumhuriyeti'nde, temel düzeyde sanat eğitimi 2004 Eğitim Yasası'nda yer almaktadır. Hükümet kontrollü, temel müfredat dışı eğitim sunan ama sıradan ilk ve ortaokulların sanat müfredatında bulunmayan, temeli sağlam olan uzman ilk ve orta sanat okullarında organize edilir. Bu okullardaki öğrenciler genellikle ISCED 1 ve 2 seviyesindedir. Bununla birlikte, bu okullar daha çok büyük öğrenciler ve yetişkinlere de eğitim verebiliyor. Bu okullar müzik, dans, görsel sanatlar, drama ve edebiyat faaliyetlerinde de bulunabiliyor. 2007'de temel sanat eğitimine yönelik eğitim çerçeve programının ilk pilot versiyonu tamamlandı. Kapsamlı eğitim sunulduğunda (2009/10), tüm uzman ilk ve ortaokul seviyesindeki sanat okullarının okula dayalı eğitim müfredatı ile başa baş öğretim sunmaları bekleniyor (2011/12).

İrlanda'da müzik koro, orkestra ve dans en yaygın ve en sık kullanılan alan olmasına rağmen çoğu okuldaki öğrencilere isteğe bağlı olarak okul sonrası bir dizi müfredat dışı etkinlikler sunuluyor. Faaliyetler, okul ve öğretmenlerin kendi kaynakları ile oluşturuluyor ve bir yerden bir yere farklılık gösteriyor. Ortaöğretimde görsel sanatlar ve müzik departmanları arasındaki ortaklık müzik üretiminin bir parçası olarak yaygın bir fenomendir.

Dışavurumcu sanat, 6-11 yaş aralığındaki çocuklara yönelik olarak Malta dilinde ulusal olarak organize edilen yaz okullarında belirgin bir şekilde yer almaktadır. Bu alanlar özellikle drama, dans, resim, müzik ve dokümacılık gibi tiyatro ile bağlantılı alanlardır.

Avusturya ve Belçika'daki Alman bölgesinde, Müzik okulları (*Musikschulen*) okul sonrası müfredat dışı faaliyetlerin geleneksel bir parçasıdır. Bu müzik okulları, yerel düzeyde finanse ediliyor (merkezi olarak Belçika'daki Alman bölgesinden) ve sıradan okullardan bağımsız bir şekilde müzik dersi veriyor. Avusturya'da müzik okullarında (*Musikschulen*) ve sıradan okullar arasında giderek artan bir işbirliği görülmekte. Müzik okulları, müzik derslerinin öğretiminde yoğunlaşmasına rağmen bazıları drama, klasik dans ve çağdaş dans alanlarında da dersler veriyor.

Müfredat dışı sanat etkinlikleri genellikle okuldan sonra düzenleniyor ama öğle yemeği aralarında da düzenlenebiliyor (İspanya, Fransa ve Finlandiya) ve/veya okul tatillerinde düzenlenebiliyor (Malta ve Slovakya).

Müfredat dışı etkinliklere erişim

Yukarıda da açıklandığı gibi, okul dışı sanat etkinliklerini teşvik etmek için, bir çok ülkede ya ulusal ya da yerel seviyede mevcut programlar bulunmaktadır. Fakat özellikle erişebilirlik ve finansman anlamında, öğrencilerin bu tür faaliyetlere erişirliğini kısıtlayan zorluklar vardır.

Birçok ülke, okul dışı sanat aktivitelerine yönelik, ya ulusal ya da yerel yönetim düzeyinde tam finansal destek ya da yardım ödeneği sağlıyor (Belçika, Çek Cumhuriyeti, İspanya, İtalya, Letonya, Avusturya, Portekiz ve Finlandiya). Fakat diğerleri ders dışı aktivitelere finansal destek sağlamada, okulların ve diğer tedarikçilerin karşılaştıkları zorlukları bildiriyorlar. Ders dışı sanat aktivitelerinin sağlanması için ulusal bir stratejisi bulunmayan ülkelerde, aktivitelere erişebilirlik okuldan okulda ve bölgeden bölgeye değişebilir. Örneğin, Finlandiya'da sunulan konular her okulda var olan kaynaklara bağlı oluyor. Avusturya'da ders dışı aktivitelere katılım, (*Musikschulen*- müzik okuluna- katılım gibi) ailelerin çocuklarının katılımı için ödeme yapmalarına bağlıydı. Şimdi ise, çocuklar tüm gün hizmet veren *Campus Schulen* (Kampus Okullarına) katılabiliyor ve sanattan spora kadar, kendi ders dışı aktivitelerini seçebiliyorlar. Bu tür çeşitli aktiviteler aylık bir ücret karşılığında mevcut, fakat ailenin ödemesi gereken miktar sosyal durumuna göre ölçülüyor, bu da bu tür okulları daha fazla öğrenciye mümkün kılıyor. Fakat Avusturya tüm okulların sanat organizasyonları tarafından sunulan programlardan yararlanmadığını bildiriyor ve bu yüzden genelde her seferinde aynı okullar bu tür programlara katılıyorlar.

Macaristan, öğrencilerin okul dışı aktivitelere erişimini etkileyen farklı bir meseleyi bildiriyor. Okullar tarafından sağlananların dışında, hükümet tarafından mali olarak desteklenen okul dışı sanat etkinlikleri düzenleyen bir ilkökul sanat eğitim kurumları ağı var. Bu kurumların öğrencilerin başvuruları için özel bir kriterleri olmasa da, pekte bütün yeteneklerden öğrencilere yönelik etkinlikler geliştirmiyorlar ve bu ders dışı aktivitelerinin sadece üstün yetenekli öğrencilere açık olduğu anlamına geliyor.

Müfredata bağlantılar

Okul dışı etkinliklerin, öğrencilerin okul çalışmalarına ne derece yardımcı olmak için düzenlendiği ülkeden ülkeye göre değişiyor.

Birçok ülke de (Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Letonya, Macaristan, Portekiz, Romanya, Slovenya ve Slovakya) ders dışı sanat aktiviteleri direkt olarak okul müfredatı ile bağlantılı. Fransa'da, müfredat dışı sanat aktiviteleri, farklı bir yapı ve amaca sahipler ama gün içinde okulda verilen sanat eğitimini tamamlayıcı olarak değerlendirilebilirler. Letonya'da bu aktiviteler müfredata ilave ve destekleyici olarak tasarlanır ve öğrencilere müfredatta temel eğitim standartları olarak tanımlanan hedeflere ulaşılmasında yardımcı olur. Müfredat dışı sanat etkinliklerinin sınıf çalışmalarına entegre edilmiş olduğu ve direkt olarak öğrencilerin sanat eğitimine katkı sağlayan Yunanistan'da ise okul dışı aktivitelerin zorunlu eğitime katkısı bir adım daha ileri gitmiştir.

İrlanda'da (ISCED 2 seviyesinde) ve Fransa'da öğrenciler, sınıftaki belirli sanat konularını görmemeye karar verebilirler ama sanat yeteneklerini okul dışı etkinliklerde geliştirmeye devam edebilirler. Bu büyük çoğunlukta bireysel okul ve sunduğu aktivitelere bağlıdır. Fransa'da, bunlar gönüllülük bazında düzenlenmiş ve direkt olarak ne bölgesel ne de ulusal düzeyde tedarik edilmiştir. Okul zamanları

dışında düzenlenen sanat aktiviteleri, müfredata yardımcı olmak, okul 'ruhu' nu geliştirmeyi için amaçlamış ve hem katılan öğrenciler için hem de okulun tamamı için yararlı olarak görülmüştür. Bazı okullar, katılımın gönüllü olduğu "kulüpleri" kullanarak etkinliklerini organize ederler.

Hem İspanya hem de Litvanya, okul dışı sanat aktivitelerinin gençlerin genel gelişimindeki katkısını vurguluyor. İspanya, ders dışı sanat aktivitelerini, öğrencilerin derslerine direkt katkı sağlamasından çok onların gelişimine katkıda bulunan resmi olmayan bir yöntem olarak görüyor. Litvanya, ders dışı sanat aktivitelerini, öğrencilerin profesyonel meslekler ve yaratıcı işlerde pratik deneyim kazanmaları için sunulan fırsatlar olarak görüyor. Bu tür etkinlikler, iletişim becerileri gibi aktarılabılır becerilerin de gelişmesine yardımcı oluyor ve öğrencilerin öğrenme ve motivasyon değerlerini geliştirmeyi hedefliyor.

3.5. Sanatla ilgili festivaller, kutlamalar ve yarışmalar

Sanatla ilgili festivaller, kutlamalar ve yarışmalar bir düzineden fazla ülkede düzenli bir şekilde organize edilmektedir (Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Fransa, Macaristan, Malta, Romanya, Slovenya, Slovakya, İngiltere ve İskoçya). Okullar ve eğitimde düzenlenen organizasyonlar şu şekildedir.

Çek Cumhuriyeti, Slovenya ve Slovakya'da öğrencileri sanatla ilgili yarışmalara katılmaları konusunda teşvik için büyük çabalar harcıyor. Çek Cumhuriyeti'nde Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı, öğrencilerin hem boş zamanlarında hem de okul saatleri içinde sanatsal faaliyetlere katılmalarını teşvik etmek için organizasyonlar ve yarışmalar düzenliyor ve finanse ediyor. Slovakya'da Eğitim Bakanlığı ülke çapında ISCED 1 düzeyindeki öğrenciler için bu çeşit organizasyonlara sponsor oluyor. Bu organizasyonlar, sadece sanatsal bilgi ve yeterlilikleri sergilemekle sınırlı değildir ayrıca edebi ya da spor müsabakaları şeklinde de olabilir. Slovenya'da bu çeşit müsabakalar hem ISCED 1 hem de ISCED 2 öğrencileri için uluslar arası düzeyde de desteklenmektedir. Örneğin; geçmişte görsel sanatlar alanındaki müsabakalar Uluslararası Sanat Yoluyla Eğitim Derneği işbirliği ile düzenlenmiştir.

Bulgaristan'da, Bakanlar Kurulu tarafından her yıl onaylanması gereken ulusal bir program, sanatla ilgili festivaller ve faaliyetlerdeki girişimleri son beş yıldır finanse ediyor. Mesela üstün yetenekli çocukların yaratıcılığını ve yeteneklerini geliştirmek için organize edilen girişimler gibi. Bu program, ülke içinde ve ülkeler arası düzenlenen yarışmalarda mükemmel performans sergileyen çocuklara da burs tahsis edebilmektedir. Bu program, üç yasal organın ortaklaşa çalışmasıyla organize edilen ulusal bir girişimdir. Bu organlar: Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve Çocuk Refahı Hükümet Ajansı'dır.

Estonya'da çocuklar için her dört yılda bir şarkı ve dans festivalleri düzenlenir. Çocuklar tarafından üretilen sanatsal ve el işi tasarımların sergileri düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar genellikle Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve ilgili öğretim kurumlarının işbirliği ile düzenlenmektedir.

İspanya'da eğitim makamları, okul temelli girişimlere mali yardım sağlamaktadır. Bu girişimler, özellikle sanat eğitimi ile ilişkili kültürel faaliyetleri geliştirmeye yöneliktir. Bu makamlar, sanatla ilgili yıldönümlerinin kutlanması için de mali ve pratik destek sağlar. Mesela ünlü sanatçılara hürmet edilmesi gibi.

Fransa'da Bakanlık, özel günler ve haftalar, yarışmalar ve diğer organizasyonlar gibi çok sayıdaki kültürel faaliyet için merkezi düzeyde girişimlerde bulunur ve bunları yönetir. Bölgesel düzeyde çok fazla sayıda faaliyetler ve girişimlerde bulunur: koro festivalleri, görsel sanatlar sergileri, dans ve tiyatro festivalleri, vb.

İrlanda'da Sanat Birimleri, çocuklar için okul temelli performanslar ve atölye çalışmaları formunda, Sosyal yardım programlarını içeren festivaller düzenlerler.

Yunanistan'da 1993 yılında, "Öğrenci Ulusal Kültür Oyunları" adında bir sanat festivali ilk kez başlatıldı ki bu festival her yıl Milli Eğitim ve Diyanet İşleri Bakanlığı tarafından düzenlenmektedir. Bu kültürel oyunların amacı, öğrencilere sanatın ampirik/deneysel değerini göstermek ve sanatla eğitim arasındaki bağlantıları pekiştirmek. Festivale katılım ülke çapındaki tüm öğrencilere açık. Oyunlar, antik ve modern drama, dans, görsel sanatlar ve müzik alanlarında yoğunlaşıyor. Bahsi geçen alanlara ek olarak, 2008/09'da diğer ilgili sanat alanları sinema, Çin gölge tiyatrosu, resim, hitabet sanatı ve şiirdi.

Macaristan'da Zanka Gençlik ve Çocuk Merkezi, çocuklar için düzenli olarak çocuklar için sanatla ilgili yarışmalar ve sanat öğretmenleri için eğitsel kurslar organize ediyor.

Malta'da çocuklar, ulusal ve uluslar arası düzeyde sanatla ilgili müsabakalara katılmaları konusunda teşvik ediliyorlar. Federal Hükümet Başkanları Toplantısı ya da avronun tanıtımı gibi belli önemli organizasyonlar tüm yaş grubundaki öğrencilerin katılım göstereceği kutlamaların düzenlenmesi için bir fırsat sunuyor. Bu katılım, ulusal düzeyde gerçekleşen konserler, resim sergileri ve tiyatro gösterilerini içeren programın doğal bir parçası.

Romanya'da Eğitim, Araştırma ve Gençlik Bakanlığı, Kültür ve Topluluklar Bakanlığının yanı sıra eğitim ve kültür alanında aktif olan diğer kurumlar belli aralıklarla festivaller düzenliyorlar. Bu festivaller, mimarlık ve tasarım alanlarıyla bağlantılı yaratıcı atölye çalışmaları ve sanatsal etkinlikler, güzel sanatlar, sahne sanatları, özgür yaratıcılık, çizim ve boyama, portre ressamlığı, fotoğrafçılık, gazetecilik, simgelerin sanatı, popüler sanat, oyunlar, sporlar, çoğul ortam, modelleme, tiyatro, film, vb. ni içeriyor. Festival sırasında şarkı ve enstrümantal resital, dans gösterileri, oyunlar, çocuklar için kukla gösterileri, film gösterileri, paten ve jimnastik gösterileri düzenleniyor. İcracılar ya profesyoneller ya da okullarda oluşturulan sanatsal gruplar. Bu tür festivale bir örnek CreativFest'dir ki bu festival yaratıcı alanda çocukların ve gençlerin başarılarını belirleme ve halka duyurma amacı güder.

İngiltere (İskoçya) 'de, daha çok İskoç hükümetinin sponsor olduğu bir dizi ajans sanatla ilgili faaliyetlerde bulunmaları için farklı sosyo-kültürel geçmişe sahip gençlere bir dizi fırsatlar sunar. Örneğin; Imagineate ⁽¹³⁾ (bkz: <http://www.imagineate.org.uk>) her yıl sahne sanatları festivali düzenler.

⁽¹³⁾ <http://www.imagineate.org.uk> adresine bakınız.

3.6. Sanat eğitimini destekleyen ve geliştiren diğer girişimler

Beş ülke sanat eğitimini desteklemek ve geliştirmek için farklı girişimlere sahip. Danimarka'da kültürel ve yaratıcı eğitim alanlarında yapılan çok önemli yeni bir girişim 2006'da kurulan Danimarka Kültür Kanonu'nun gelişimidir. Projenin genel amacı, bütün vatandaşlara Danimarka sanatı ve kültürü hakkında genel bir bakış açısı kazandırmak ve kalite için bir kıstas olarak hareket edecek canlı bir kültürel tartışmaya katkıda bulunmaktır. Bu kanonu oluşturmak için ilgili sanat alanlarında (mimari, görsel sanatlar, tasarım ve el sanatları, filmler, dramatik sanat, müzik ve edebiyat) Danimarka Kültür Bakanı tarafından yedi komite görevlendirildi. Her bir komitenin görevi, kararlaştırılmış kategoriler arasından başarılı yeni nesillere yüksek değerde sanatsal bir tecrübe sunan 12 Danimarka çalışmasını seçmektir. Çalışma esnasında, Kanon Projesi (*Canon Project*) sürekli gelişti. Mesela müzik komitesi çalışmalarını geliştirme zorunluluğu hissetti ve iki tane liste benimsedi: Popüler müzik alanında 12 çalışma ve klasik müzik alanında 12 çalışma. Kanon'a özellikle çocuklara yönelik ekstra sanatsal çalışmalar ekleme gerekliliği ortaya çıktı. Bugün, Kültürel Kanon sanat formlarının 9 farklı kategorisine dağılmış olan 108 çalışmadan oluşuyor. Tüm eğitim seviyesindeki öğretmenler Kültürel Kanon öğretimi yaparken kullanmaları için zorlanmıyorlar sadece teşvik ediliyorlar. Ayrıca Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerin Kültürel Kanon (*Cultural Canon*) eğitim yaparken bir ilham kaynağı olarak kullanabilmeleri için bazı yönergeler hazırlamıştır. *Cultural Canon* DVD ve CD ROM'u ile birlikte bir kitap olarak da basıldı. Böyle bir kitabı yayınlamanın amacı, çalışmaları canlı, ilham verici bir şekilde sunmaktır. 2006'da kitap ilk çıktığında, tüm Danimarka ilk ve ortaokullarına (*Folkeskole*), liselere (*Gymnasium*), ticaret yüksek okulları, vb. bedava dağıtıldı. Ayrıca yetişkin eğitim merkezleri, halk liseleri (*Hojskole*) ve bazı diğer yüksek eğitim kurumlarında bedava dağıtıldı. Şimdi kitap perakende satışta ve ayrıca Bakanlık özel bir Canon sitesi tasarladı. Canon sitesinin değeri kanon çalışmalarını, resimler ve sesleri kullanarak sunması ve dijital interaktif yöntemleri iyi kullanabilmesidir. İlginç olan şudur ki Danimarka'daki bu gelişim Letonya Kültür Bakanlığının dikkatini çekmiştir. Çünkü Letonya da bu bağlamda kendi kanonunu oluşturmak için girişimlerde bulunmuştur. Letonya Kanonu'nun gelişimi şuan başlangıç aşamasındadır ve formal eğitimdeki rolü tam olarak tanımlanamamasına rağmen bu gerçekleşmesi muhtemel bir durumdur.

Yunanistan'da, Melina Projesi: 1994 ve 2004 yılları arasında ilkokullarda eğitim ve kültür yer almıştır. Hedefi, öğretim metotlarının ve tiyatro, görsel sanatlar, modern dans, müzik, fotoğrafçılık ve edebiyatı kapsayan sanat müfredatının içeriğini test etmeye teşvik etmektir. Bu proje, Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı işbirliği ile sürdürülmüştür. Finlandiya'da, 2008'de okuldaki farklı ortamlarda sanat konularının öğretiminde yenilikçi metotlarının gelişimini artırma amacı güden TaiTai adında yeni bir proje geliştirilmiştir.

Malta'da Eğitim Bakanlığı ve Gençlik ve Çalışma Bakanlığı 2005'te, "Bütün çocukların başarısı için" adında bir genelge yayınlamıştır. Bu genelge, sanatta özel ilgi ve yeteneğe sahip çocuklar için bir okul ağının kurulmasını öngörmektedir. Okul ağının, Malta'da başlangıçta 3 tane uzman sanat okulundan oluşması önerilmiştir: Mikelang Bong Drama Merkezi, Johann Strauss Müzik Okulu ve Malta Sanat Okulu. Bu ağın en çok standart müfredatı izleyen ama müzik, drama, sanat ya da dansa da özel vurgu yapan sıradan okullarda kullanılması gerekliliği öngörülmüştür. Bu ağda, okulların kütüphaneleri ve benzer imkanları tüm okullara ve vatandaşlara açık hale getirilecektir. Bu sayede ağ, sanatsal alanda her türlü girişime destek sağlayan bir kaynak merkezi olacaktır.

Sanat ve kültür eğitiminin gelişimini arttırmayı amaçlayan bir strateji belirlemek için Slovenya Avrupa Yılı Kültürler Arası Diyalog avantajını sağlamıştır; Avrupa Yılı Kültürler Arası Diyalog için ulusal bir strateji üretmiştir. Kültür Bakanlığı, Dışışleri Bakanlığı, Eğitim ve Spor Bakanlığı, Yüksek ğretim Bakanlığı, Slovenya Cumhuriyeti Gençlik Ofisi, Avrupa İşlerinden sorumlu Devlet Dairesi, Hükümet İrtibat Bürosu gibi kurumlardan temsilcilerle uzlaşan disiplinler arası çalışan bir grup- Avrupa Kültürlerarası Diyalog Yılı Ulusal Koordinasyon Kurulu tayin etmiştir. Bu kurul geçerli ulusal eğitim politikaları uyarınca Slovenya'da yönerge uygulanışını etraflıca kontrol eden stratejik bir dökümanı içeren Slovenya'nın Avrupa Kültürlerarası Diyalog yılı ulusal stratejisini tasarlamıştır. Stratejinin amaçlarından biri:

Bireyler için gelişim fırsatlarıdır; böylece kendi kültürlerini tanımlayabilir; keşfedebilir, anlayabilir ve kültürlerarası önyargıyı yok etmek için çeşitliliği kabul edebilir; hoşgrl ve saygılı olabilir; kendi kimliklerini ve kültürlerini biçimlendirip koruyabilirler'.

4. BÖLÜM: ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRMESİ VE ÖĞRETME NİTELİĞİNİN İZLENMESİ

Sanat derslerinin değerlendirilmesi her zaman resmi bir süreç olarak gerçekleşmez. Bunun sonucu olarak sanat öğrenimi hakkında çok az şey bilinir. Anne Bamford'a (2009) göre sanat eğitiminin daha geniş eğitim süreci için yansımaları vardır. Aslında, iyi nitelikli bir değerlendirmenin, sanat dersleri müfredatının niteliği üzerinde yararlı etkilerinin olduğu görülüyor; çünkü bu durum "sanat çocuğun tüm eğitimin değerli bir parçasıdır" görüşünü destekliyor. (Bamford, 2009, 20). Öğrencinin değerlendirilmesi incelemek, bu yüzden Avrupa'daki sanat eğitiminin durumu üzerine genel bakış vermeyi amaçlayan bir çalışma için özellikle uygundur.

Bu bölümün birinci kısmı öğrenci değerlendirilmesinin üzerinedir, dahili mi harici mi olup olmadığı konusuna odaklanmıştır. Birinci kısım, dahili değerlendirme ile ilgilenirken, amacı değerlendirme türleri ve, değerlendirme kriterleri ve değerlendirme cetvelleri gibi, kullanılacak araçlarla ilgili tavsiyeleri belirlemektir. Ayrıca, yetenekli öğrencileri desteklemede önerilen stratejileri ya da, tam tersi, sanat derslerini zor bulanlar için önerilen stratejilerin üzerinde durmaktadır. İkinci kısım sanat derslerinin harici değerlendirildiği bazı ülkelerdeki sistemleri kısaca tarif etmektedir. Son olarak da, kısım ikide, ülke ülke sanat dersleri üzerine, bu derslerin öğretme nitelikleri ile ilgili yazılmış ulusal raporların sonuçlarının genel bir değerlendirmesi verilmektedir.

4.1 Öğrenci değerlendirmesi

Öğrenci değerlendirilmesi dahili ya da harici olabilir. İçten değerlendirmede değerlendirmenin odağı gibi onu yerine getirmek için kullanılan metotlar, genel olarak öğretmenin kendisi tarafından belirlenebileceği gibi, daha yaygın olarak okuldaki diğer yetkililer tarafından da belirlenebilir. Harici değerlendirmede, değerlendirmenin çeşidi, okul dışındaki yetkililer tarafından belirlenir.

İki ana değerlendirme çeşidi söylenebilir. Birincisi **biçimlendirici değerlendirme** ki bunun amacı öğretme-öğrenme süreci üzerine dönük sağlamak. İkinci **özetleyici değerlendirme** ki bu öğrencinin istenen öğrenme kısımlarını ne ölçüde yerine getirdiğini doğrular. Birçok ülkede sanat dersleri hem müfredat içi hem de müfredat dışı olarak yer alabilir. Sanat eğitimi kısım 2 ve kısım 3'te ele alındığı gibi müfredat dışı aktivitelerin içeriğine göre organize edilmiştir, bu kısmın konu alanı değildir.

4.1.1. Öğrencilerin dahili değerlendirilmesi

4.1.1.1. Değerlendirme çeşitleri ve sorumluluklar

Hemen hemen tüm ülkelerde, sanat dersleri ISCED seviye 1 ve seviye 2'de biçimlendirici ve özetleyici değerlendirmelere tabiidir. Ancak bazı ülkelerde bu durumun bazı istisnaları vardır. Kıbrıs'ta, Macaristan'da, İsveç'te ve Norveç'te özetleyici değerlendirmenin bu eksikliği yalnızca ISCED seviye 1 ile ilgilidir. Son olarak, Malta'da, ISCED seviye 2 düzeyindeki sanat ya da tasarım dersini seçmeli olarak alan öğrenciler haricinde, herhangi bir özetleyici değerlendirme yoktur. Değerlendirmenin sorumluluğu öğretmenin elindedir ve, daha yaygın olarak, okuldaki başöğretmen ve hatta okul yönetim kurulu gibi diğer yetkililerin de kontrolündedir. Kullanılacak metot genellikle öğretmenlerin inisiyatifine bırakılmış. Değerlendirilecek şeyin ne olduğuna bağlı olarak (sanat konu bilgisi, sanatsal süreç ya da sanatsal ürün, gibi) değerlendirme öğrencinin kendini değerlendirmesi, akran değerlendirmesi ya da öğretmen tarafından yapılabilir. Öğretmen testler tasarlayabilir, görevler ya da projeler yaptırılarak,

sonrasında değerlendirme şeklinde olabilir. Öğretmen ayrıca öğrenciden kısa bir rapor yazmasını ya da belli kriterlere göre yapılmış ödevlerinin olduğu bir portfolyo hazırlatma şeklinde de olabilir.

Çek cumhuriyetinde, başöğretmen değerlendirmenin ardından verilecek yargı biçimine karar verir. Slovakia'da ilk yılda öğrenci değerlendirme sonuçları sözlü yorumlar olarak verilir. İkinci yıl ile dokuzuncu yıllar arasında notlandırma da yapılabilir: kararlar notlama sisteminin doğasına göre okul müdürü ve öğretmen kurulu tarafından alınır.

Bu profesyonel sorumluluk aslında merkezi ve bölgesel eğitim yetkilileri tarafından oluşturulmuş bir sistem temel alınarak uygulanır. Ülkeye bağlı olarak, bu sistem hangi çeşit değerlendirme türünün kullanılacağına ilişkin düzenlemeler ve öneriler içerir: belli değerlendirme araçları (nitelik kriterleri, değerlendirme ölçekleri, vb.) ya da hatta süreci bile (yapılan değerlendirmelerin sıklığı, sonuçların nasıl verildiği, vb.) Yunanistan, mesela, merkezi eğitim yetkililerinin ulusal müfredata ve okul el kitaplarına bakarak oluşturdukları prosedür ya da metotlar gibi birçok değerlendirme çeşidinin kullanıldığı bir ülkedir. Tam tersine, Macaristan ise yetkinin büyük kısmının okullara ve öğretmenlere bırakıldığı eğitim sistemine iyi bir örnektir.

4.1.1.2 Değerlendirme araçları

Değerlendirme genellikle öğretmenin sorumluluğunda olan bir süreç olsa da bazı yönlerden bu, merkezi eğitim yetkililerinin önerilerinin ve hatta düzenlemelerinin etkisi altındadır. Bazı ülkelerde bu, ayrıca, değerlendirme kriterlerine ait olduğu kadar değerlendirme cetvellerine de aittir.

Kriter iki elementten oluşan bir araçtır: parametre (ya da değerlendirmenin konusu) ve ihtiyaç seviyesi (referans noktaları ki bu standart, kural ya da elde etme seviyesi olabilir). Bu karar vermeyi sağlayan bir araçtır. Ölçek değerlendirme sonuçlarının bir hüküm olarak tercümesine ya da ifade edilmesine olanak sağlar.

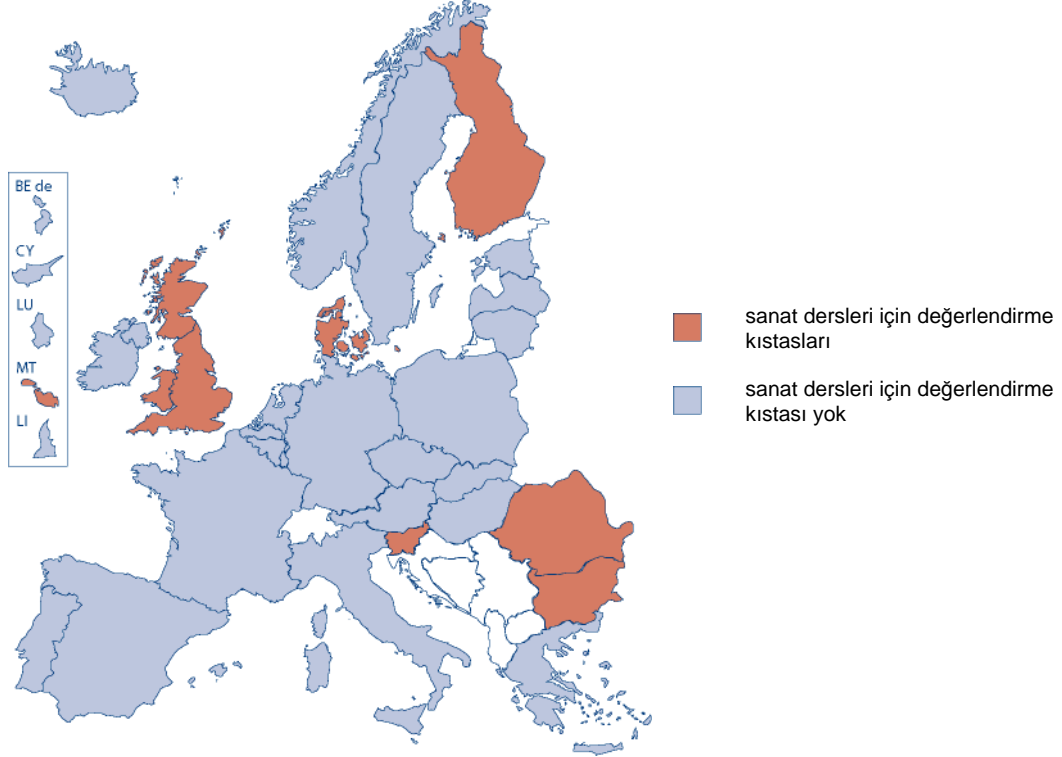
Değerlendirme kriteri

Eğitim araştırmaları çokça gösterdi ki; etkili bir öğretmen değerlendirmesi, öğretmenin açık ve belirli amaçlarının olmasını, hüküm vermesi için belirli kriterler kullanmasını ve değerlendirilen görev ile değerlendirme kriteri arasında iyi bir uygunluk sağlamasını gerektirir (Black and William, 1998; Harlen, 2004).

Çoğu ülkede, merkezi eğitim yetkilileri tarafından oluşturulan çalışma programları öğrenme hedeflerini ya da öğrencinin edinmesi gereken becerileri tanımlamıştır. (web sitesinden ulusal tariflere bakınız). Öğretmenler, bunun sonrasında, istenen kısaslar ya da beceriler çerçevesinde değerlendirme kriteri hazırlama sorumluluğuna sahip olurlar. Bu modele, özellikle Çek Cumhuriyeti İspanya, Yunanistan, Letonya ve Portekiz gibi birçok ülkede rastlanabilir.

Harita 4.1 de gösterdiği gibi eğitim sistemlerinin üçte ikisinden fazlası incelenmiş, ancak merkezi eğitim yetkilileri tarafından öğretmenlere sunulan sanat derslerinin değerlendirilmesi ile ilgili bir kritere rastlanmamıştır. Ya da diğer bir deyişle, öğretmenler sınıfta ya da meslektaşlarıyla ortaklaşa olarak kendi değerlendirme kriterlerini belirlemede yalnız bırakılmıştır. Ancak, Belçika (Flamanlar) örneğinde ortaya çıktığı gibi bu uygulama öğretmenlerin özel becerilere sahip olmasını gerektiriyor. Litvanya örneği okul dışında konan kuralların bulunmaması durumunda öğretmen kararlarının sanat dersleri öğretimi konusunda okulun geleneklerinden etkilenme tehlikesi altına girdiği ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.1: Sanat dersleri değerlendirme kriteri, ISCED seviye 1 ve 2, 2007/2008

Kaynak: Eurydice.

Ek Notlar

Bulgaristan: Bilgiler ulusal düzeyde teyit edilmemiştir.

Danimarka: Değerlendirme kriterleri sadece 8. ve 9. sınıfta seçmeli olarak sanat dersleri alan öğrencileri için mevcut. Diğer yıl grupları için, öğretmenler yaygın kriterlere göre her ayrı yıl için kendi değerlendirmelerini yapıyorlar.

Lüksemburg: 2008/09'dan beri sanat eğitimi için basit kazanım hedeflerinden oluşan 6. ve 8. sınıf için bir sistem mevcut.

İrlanda: Değerlendirme ölçütleri sadece 3. yıldaki (ISCED 2 sonu (sınavlarda kullanılıyor. Tanımlayıcılara değerlendirilen her bir konunun öğeleri için farklı seviye yeterlik sağlanıyor. Notların aralığı da her bir seviye için karşılanıyor.

Finlandiya: İyi bir değerlendirme düzeyini neyin oluşturduğunun örnekleri öğretmenler tarafından bir ölçme işareti olarak kullanılıyor ama bunlar sadece sanat eğitiminin iki aşamasının sonu için tanımlanıyor.

İsveç: 9. yılın sonuna doğru değerlendirme kriterleri okullar içinde yerel seviyede tanımlanıyor ve öğrencinin dokuzuncu yılın sonuna doğru ulaşması gereken bir hedef olarak şekilleniyor. Bu yılın sonunda Ulusal Eğitim Ajansı tarafından belirlenen kriterler kullanılmak zorunda.

Açıklayıcı not

Kriter kaniya varmak için kullanılan bir araçtır. İki öğeden oluşur: parametre (ya da değerlendirilecek yön) ve ihtiyaç seviyesi (referans noktası- standart, kural ya da kazanım seviyesi) ki buna göre parametre değerlendirilir. Belli çalışma programlarında öğrenme hedefler değerlendirme kriterleriymiş gibi yazılıdır. Ancak bu hedefler çalışmaya dahil edilebilecek nitelikte değildir çünkü onların farklı seviye gereklilik/erişme düzeyleri yoktur. Sadece yukarıdaki belirtilen tanıma uyan değerlendirme kriteri dikkate alındı.

Danimarka'da değerlendirme kriteri merkezi eğitim yetkilileri tarafından sadece bazı sanat derslerinden sınav olunan 8 ve 9 yılları için belirleniyor. Diğer yıl grupları için öğretmenler konunun öğretildiği her yıl grupları için oluşturulan genel hedefleri temel alarak kendi değerlendirmelerini oluşturuyor. Örneğin, 8. yıl sanat için öğrenme hedeflerinden biri geniş kapsamlı tasarım tekniklerine hakim olmaktır. Başarı ölçüsü -3 ile 12 arasında yer alan 7 seviyeden oluşuyor. (Bakınız: Şekil 4.3) Seviye 4 “öğrenci aracı ve tekniği belirsizlik içinde kullanıyor” becerisini ifade ediyor. Seviye 7, “öğrenci farklı türde araç ve teknik kullanmada ve kullanılacak materyal ve tekniklerin güvenilir bilgisine sahip olmada kayda değer bir yetenek gösteriyor” becerisini ifade ediyor. Seviye 12, “öğrenci farklı araç ve teknik kullanmada özgüvene sahip” tanımını ifade ediyor.

Malta'da değerlendirme kriteri, kategorilere gruplandırılmış ve değerler ölçeğine bağlı bir seri parametreden oluşmaktadır. Ancak, sadece sanat ve tasarım dersi alan ISCED seviye 2 öğrenciler değerlendirilmiştir. Üstelik, temel sanatsal disiplinler olarak düşünülen genel olarak boyama ve çizme değerlendirilmiştir. İki çeşit parametre serisi vardır: ilki, öğrenciler tarafından onlara verilen tema üzerine üretilen işleri değerlendirmeyi amaçlıyor; ikincisi, onlardan gözlemesi istenen objeyi yeniden üretebilme kabiliyetlerinin üzerinedir. İlk serilerde 4 gruba ayrılmış 7 tane parametre vardır (araştırma, deneyim, belgeleme, üretim) bunlara örneğin “üretilen iş görsel kaynaklara ve diğer bilgilere dayanan araştırmanın kanıtıdır” dahildir. İkincisi “şeklin etkili yorumu” ve “ışığın ve gölgenin farklı renk uyumları kullanarak sunumu” tanımını içeren 5 parametre içerir ⁽¹⁴⁾.

Slovenya'da sanat dersleri öğretildiği her bir yıl için öğrenme hedefleri kazanım amaçlarına ayrılmıştır. Mesela 5. yılda görsel sanatlar için öğrenme hedeflerinden biri öğrencinin grafik sanat, mimarlık, çizim, boyama ve heykel ile ilgili terminolojiyi bilmesinin yanında doğadan ve çevreden örnekleri de bilmesini gerekir. Bu hedef 14 kazanım amacını kapsıyor. İlk üç yıl boyunca, 3 seviye kazanım vardır. Daha sonra, 5 kazanım seviyesi daha kullanılır. Bu model altında seviye 3 (iyi) öğrencinin kazanım hedeflerinin yarısını başardığını göstermektedir.

Romanya'da müzik için öğrenme hedefleri 5. yıl ve 8. yıl için tanımlanmıştır ve 4 seviye kazanım içerir. Bu yüzden, mesela 8.yılda hedeflerden biri farklı müziksel türlerin ana öğeleri ayırt edebilmek ve farkına varmaktır. Kazanımın ilk seviyesi öğrencinin öğrendiği şarkılardaki müziksel dilin öğelerinin tanınması gerektiğini ifade ederken seviye 4 tanımlayıcı “çalınan ya da duyulan çalışmalardaki müziksel dilin öğelerini analiz etmeyi ve bunların farkına varmayı ve seçme parçalara ait müzik türlerini tarif edebilmeyi ifade eder ⁽¹⁵⁾.

Finlandiya'da sanat eğitiminin iki basamağı (1-4. yıllar ve 5-9. yıllar) için ana konu içeriği ve hedeflerin yanı sıra, çalışma programları 4. yıl ve 9. yıllar sonunda öğrenci tarafından gösterilen “iyi” seviye başarı örneklerini de göstermelidir. Bu seviye başarı sayısal notlama cetveli kullanıldığında seviye 8 derecesine (şekil 4.3 e bakınız) tekabül etmektedir. Bu örnekler öğretmenler tarafından ölçme işareti olarak kullanılmaktadır. Müzikte iyi seviye başarının örneği 4. yılsonunda diğerleriyle uyum içinde nasıl ses kullanılacağını bilmektir. 9. yılın sonunda is bu korolara katılma ve melodiyi ve ritmi takip ederek nasıl şarkı söylediğini bilmektir.

⁽¹⁴⁾ Bakınız http://www.curriculum.gov.mt/docs/syllabus_art_09.pdf

⁽¹⁵⁾ Bakınız <http://www.edu.ro/index.php/articles/c545/>

Birleşik Krallıkta (İngiltere/Galler) ⁽¹⁶⁾ öğretilen her sanat dersi için müfredat 5 ile 14 yaş arası öğrenciden beklenen tüm bilgi, beceri ve anlayışını tarif eden 8 seviye kazanım ölçeğine sahiptir. Görülmemiş performansı ifade eden bir 9. seviye de vardır. Farklı yaş grupları için beklentiler tanımlanmıştır ve sıradan bir öğrencinin her iki yılda bir seviyeden diğerine geçmesi gerekir. Bu yaklaşım ailelere ve okula çocuklarının bireysel süreçlerinin çocukların farklı düzeylerde geliştirmenin farkına vararak onları yaş çağı için neyin karakteristik olduğunu karşılaştırma imkânı sağlamaktadır.

Birleşik Krallık (İskoçya) sanat ve tasarımda, örneğin müfredat 3 ve 15 yaşları arası öğrenciden beklenen kazanımları 5 seviye kazanım olarak vermiştir. Sanat ve tasarım müfredatı farklı seviyelerde geniş bir öğrenme çıktısını ifade eder. “Ben keşfetmek ve farklı materyaller kullanarak resimler ve objeler tasarlamak için özgürlüğe sahibim” bunlardan biridir ve birinci seviye kazanıma karşılık gelir. Seviye 3 için çıktılardan biri “ben onların nitelikleri hakkındaki anlayışımı resim ve obje yaratmak için çeşitli medya ve teknolojilerle tecrübe ettim” ve dördüncü seviye çıktısı için örnek ise “ben çeşitli medya ve teknolojilerini resim ve obje yaratmak için onları kontrollü ve güvenli şekilde kullanabilmeye tecrübesine sahip olmaya devam ediyorum. Ben benim medya ve tekniklerin niteliklerini anlamamı belirli görevlere uyarlayabilirim”. Tüm öğrenmelerin çıktılarının beş farklı seviyeye sahip olmadığına dikkat edilmelidir; çünkü bazı çıktılar, seviyeler arasındaki sınırların dışına taşmaktadır ⁽¹⁷⁾.

Değerlendirme cetveli

Birleşik Krallık (İskoçya) haricinde, değerlendirme kriteri oluşturan diğer tüm ülkeler (Şekil 4.1), kullanılacak değerlendirme cetveli de tayin etmişlerdir (Şekil 4.2 ve 4.3). Buna 7 ülkeye ek olarak merkezi eğitim yetkililerinin değerlendirme cetveli ile ilgili tavsiyeler sunduğu 16 ülke daha vardır.

İlk seviyede, en yaygın uygulama sözel yorumlar kullanmaktır. Bu uygulamanın kullanıldığı ülkelerin yaklaşık yarısına yakını, yani Estonya, Yunanistan Litvanya, Polonya ve Portekiz, bu sadece ilk seviyedeki ilk yıllarda kullanılmaktadır. Bu yolla öğretmenin, öğrencinin çalışmalarını ölçme cetvelinde değiştirmeden genel bir değerlendirme yapması gerekir. Sözel yorumların ve sayısal notlama cetvelinin bu seviye için tavsiye edildiği Finlandiya haricinde, bu tip bir yaklaşım ikincil seviyede asla tavsiye edilmez.

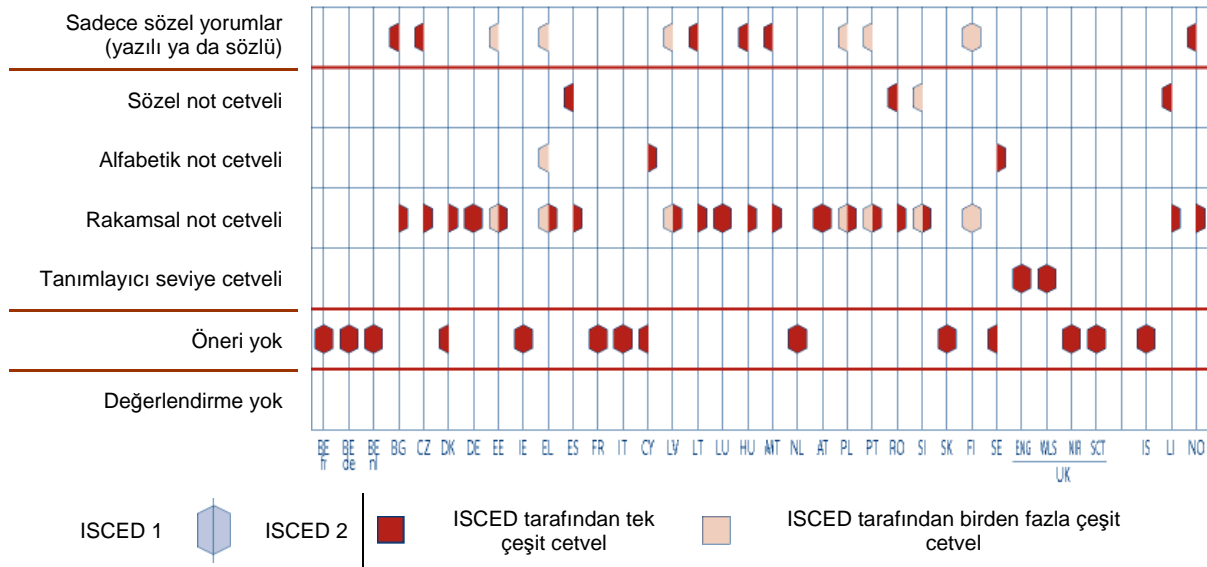
ISCED seviye 1’de de bulunan sözel notlama cetvelleri (tatmin edici olmayan, tatmin edici, iyi çok iyi ve mükemmel) yalnızca İspanya, Romanya, Slovenya ve Lihteynştayn’ da bulunmaktadır.

İkincil seviyede en çok yaygın olan sayısal notlama cetveli, tamamen çeşitlendirilmiştir (Şekil 4.3). ISCED seviye 1 de bu cetvellerin kullanıldığı ülkelerin yarısından çoğunda, bunlar sadece son yıllarda kullanılmaktadır. Dahası, aynı sayıda seviye bölümleri içeren cetvel, çok farklı yollarla olası tüm performansların sınırını tanımlayabilir. Bu örneğin, İspanya ve Romanya gibi 10’lu cetvel kullanan; ama her bir noktaya farklı değerler yükleyen ülkelerde geçerlidir. Sadece Kıbrıs ve İsveç, Yunanistan’ın ISCED 1 de kullanıldığı gibi ISCED seviye 2 de alfabetik notlama cetveli kullanmaktadırlar.

⁽¹⁶⁾ Bakınız <http://curriculum.qca.org.uk/> ve http://old.accac.org.uk/index_eng.php

⁽¹⁷⁾ Bakınız <http://www.ltscotland.org.uk/curriculumforexcellence/expressivearts/principlesandpractice/assessment.asp>

Şekil 4.2: Sanat dersleri için değerlendirme cetveli çeşitleri
ISCED seviye 1 ve 2 2007/08

Kaynak: Eurydice.

Ek notlar

Bulgaristan: Bilgiler ulusal düzeyde teyit edilmemiştir.

Danimarka: ISCED 2 de sayısal notlama cetveli sadece 8. ve 9. yıllarda seçmeli sanat dersleri için kullanılmaktadır.

Estonya: ISCED 1 de 1. ve 2. yıllar için sözel yorumlar verilebilir.

Yunanistan: ISCED 1 de, 1. ve 2. yıllar için sözel yorumlar kullanılmaktadır. 3. ve 4. yıllar için harf cetveli kullanılmaktadır. 5. ve 6. yıllar için sözel ve rakamsal notlar cetveli kullanılmaktadır.

İspanya: ISCED 1 de, dereceli olarak uygulamaya konan 2006 yılında çıkan kanundan beri, sözel notlar sayısal notlarla birlikte verilmektedir.

Litvanya: ISCED 1 de sözel yorumlar ilk dört yıl boyunca verilmektedir. Sonraki iki yıl boyunca sistem ISCED 2 dekiyle tamamen aynı.

Polonya: ISCED 1 de ilk üç yıl boyunca sözel yorumlar kullanılmaktadır. Daha sonra sonuçlar sayısal cetvele göre ifade edilmektedir.

Portekiz: ISCED 1 de ilk dört yıl boyunca sözel yorumlar kullanılmaktadır. Bu seviyenin son 2 yılı boyunca, sistem ISCED seviye 2 de belirtilene benzerdir.

Finlandiya: Değerlendirme sonuçları sayısal sözel ya da ikisinin birleşimi olarak açıklanabilmektedir. Tüm temel konularda (sanat dersleri de dahil) rakamsal cetvel en son 8. yıla kadar ortaya konmalıdır.

İsveç: ISCED 2 hakkındaki bilgi sadece son iki yıllla ilgilidir. 2008/09 dan, tüm ilk öğretim ve alt orta seviyedeki tüm öğrenciler her bir dersle ilgili kazanımları üzerine yazılı bir yorum almak zorundalar.

Slovenya: ISCED 1 de sözel notlama cetveli ilk üç yılda kullanılmaktadır. 4. ve 5.yıllarda sözel notlama cetveli ve sayısal cetveller kullanılmaktadır. Daha sonra sadece sayısal cetvel kullanılmaktadır.

Slovakya: ISCED 1 de sözel yorumlar ilk yıl boyunca kullanılmaktadır.

Açıklayıcı not

Aynı ülkede birçok değerlendirme cetveli aynı anda kullanılabilir. Sadece merkezi eğitim yetkililerinin önerileri ve düzenlemelerinin konusu olanlar verilmiştir.

Her sayısal ve harfsel cetvel, her bir değer üstü kapalı ya da belirgin tanımını gerektirmektedir. Bu Şekil 4.3 de belirtilmiştir. Sözel notların cetvel kategorisi sayıya ya da harflere başvurmadan sadece kelime ve sözel ifadeler temelinde tasarlanmamış cetvellerden oluşmaktadır.

Birleşik Krallıkta (İngiltere/Galler) okulda konulan politika ve stratejilere paralel olarak, öğretmenler istedikleri herhangi bir değerlendirme cetvelini kullanabilirler. Ancak her *Key Stage* nin sonunda ailelere çocuklarının cetvelin seviye tanımlayıcılarına dayanan çalışmalarını takdir etme imkânını sağlamaları gerekir.

Şekil 4.3 Notlama Cetvelleri: değerlerin ifadesi
ISCED seviye 1 ve 2, 2007/08

	ISCED seviye 1	ISCED seviye 2
BG	Uygulanmaz	2-6
CZ	Uygulanmaz	1 (mükemmel), 2 (çok iyi), 3(iyi), 4(yeterli), 5 (yetersiz)
DK	Uygulanmaz	7. sınıf: Uygulanmaz 8. ve 9. sınıf: 12(mükemmel), 10 (çok iyi), 7(iyi), 4(orta), 2(yeterli), 0(yetersiz), -3(kabul edilemez)
DE	1(çok iyi), 2(iyi), 3(tatmin edici), 4(yeterli), 5(kötü), 6(çok kötü)	
EE	1(zayıf), 2(kötü), 3(yeterli), 4 (iyi), 5(çok iyi)	
EL	1. ve 2. sınıf: Uygulanmaz 3. ve 4. sınıf: A(mükemmel), B(çok iyi), Γ (iyi), Δ (orta) 5. ve 6. yıl: mükemmel(9-10), çok iyi (7-8), iyi(5-6), orta (4-1)	1-9 (yetersiz); 10 (yeterli); 10-12,5 (orta), 12,5-15,5 (iyi); 15,5 18,5(çok iyi); 18,5-20(mükemmel)
ES	yetersiz, yeterli, iyi, çok iyi, mükemmel	1-4(yetersiz), 5(yeterli), 6(iyi), 7-8(çok iyi), 9-10(mükemmel)
CY	Uygulanmaz	A(19, 20); B(18-16); C(15-13);D(12-10) ve E(9 ya da altı, bu not kalır)
LV	1 ile 4. yıllar arası: Uygulanmaz 5-6. yıllar: 1 (aşırı kötü), 2(çok kötü), 3(kötü), 4(nerdeyse yeterli); 5(yetersiz); 6 (nerdeyse iyi); 7(iyi); 8(çok iyi), 9(mükemmel); 10(çarpıcı)	1(aşırı kötü), 2(çok kötü), 3(kötü), 4(nerdeyse yeterli), 5(yeterli), 6 (nerdeyse iyi), 7(iyi), 8(çok iyi), 9(mükemmel), 10(çarpıcı)
LT	Not applicable	10(mükemmel), 9(çok iyi), 8(iyi), 7(çok tatmin edici), 6(tatmin edici), 5(yeterli), 4(yetersiz), 3(tatmin edici olmayan), 2(kötü), 1(çok kötü)
LU	1-29(yetersiz dereceli notlar) 30-60(yeterli dereceli notlar)	
HU	Uygulanmaz	1(tatmin edici olmayan), 2(tatmin edici, yeterli), 3(orta), 4(iyi), 5(mükemmel)
MT	Uygulanmaz	1-19(yetersiz), 20-39(yeterli), 40-59(iyi); 60-79(çok iyi); 80-100(mükemmel)
AT	5(yetersiz), 4(yeterli), 3(tatmin edici), 2(iyi), 1(çok iyi)	
PL	1. ve 3. yıllar arası: Uygulanmaz 4. ve 6. yıllar arası: 6(mükemmel), 5(çok iyi), 4(iyi), 3(tatmin edici), 2(yeterli), 1(düşük)	6(mükemmel), 5(çok iyi), 4(iyi), 3(tatmin edici), 2(yeterli), 1(düşük)
PT	1. ile 4. yıllar arası: Uygulanmaz 5. ve 6. yıllar arası: 1 (çok yetersiz), 2(yetersiz), 3(yeterli); 4(iyi); 5(çok iyi ya da mükemmel)	1(çok yetersiz); 2(yetersiz); 3(yeterli); 4(iyi); 5(çok iyi ya da mükemmel)
RO	Çok iyi, iyi, tatmin edici, yetersiz	1-3(davranışsal sorunları cezalandırmak için kullanılır), 4(yetersiz), 5(yeterli)

	ISCED seviye 1	ISCED seviye 2
SI	1. ve 3. yıllar arası: başardı, kısmen başardı, henüz başaramadı 4. ve 5. yıllar arası: 1(kaldı), 2(geçti), 3(iyi), 4(çok iyi), 5(mükemmel)	1(kaldı), 2(geçti), 3(iyi), 4(çok iyi), 5(mükemmel)
FI	10(mükemmel), 9(çok iyi), 8(iyi), 7(orta), 6(yeterli), 5(kötü), 4(başarısız)	
SE	Uygulanmaz	7. yıl: Uygulanmaz 8. ve 9. yıl: G(geçer), VG(farklı geçti), MVG (çok farklı geçti)
UK-ENG/ WLS	8 tanımlama seviye+ olağanüstü performansı niteleyen bir seviye	
LI	Yüksek, orta, yeterli, yetersiz	6(mükemmel), 5(iyi), 4(yeterli), 3(yetersiz), 2(kötü), 1(çok kötü)
NO	Uygulanmaz	6(konuya ileri derecede hakim) ile 1(konuya hiç hakim değil)

Açıklayıcı not

Aynı ülkede birçok değerlendirme cetveli aynı anda kullanılabilir. Sadece merkezi eğitim yetkililerinin önerileri ve düzenlemelerinin konusu olanlar verilmiştir.

4.1.1.3. Değerlendirmenin öğrenci gelişimi üzerindeki etkisi

İyi nitelikli değerlendirme yapıldığında, hem öğretmen hem öğrenci, her öğrencinin sınıfta edindiği beceri ve bilgilerin seviyesi üzerine faydalı bilgiye sahip olurlar. Özellikle değerlendirme öğrencinin sahip olabileceği herhangi bir problemi ve beceriyi tanımayı olanaklı hale getirir ve böylece uygun stratejiler uyarlanabilir.

Sanat derslerinde zorluk yaşayan öğrenciler için stratejiler

Biçimlendirici değerlendirme, eğitim öğretim sürecini düzenleyerek, aslında öğretmenlere öğrencilerin karşılaştığı farklı türde zorluklar hakkında bilgi toplama olanağı vermektedir. Bu tanımlandıktan sonra öğretmenler İsveç'te olduğu gibi okulun önermeye mecbur kıldığı daha yapısal ölçü sistemlerinin yanı sıra, spesifik ve uygun stratejileri uygulamaya koyabilirler. Bu durumda özel iyileştirici sınıflar oluşturulabilir. Macaristan'da ilköğretim seviyesinde öğrenciler düşük notlar aldıkları zaman sonuçlar ailelere gönderilir. Daha sonrasında ailelere okula davet edilerek bu kötü performansın nedenini bulmak için çocukları ve öğretmenlerle birlikte değerlendirme sürecine dahil olurlar.

İki ülke, Yunanistan(sadece ISCED seviye 1 de) ve Avusturya, pratikte öğretmenlerin sanat derslerinde düşük not vermekten kaçındıkları ve öğrencilerin nadiren başarısız oldukları göstermiştir. Benzer olarak Macaristan'da öğrencilerin çalışmalarında umursamaz oldukları durumlarda "yetersiz" notunu vermektedirler.

Özetleyici değerlendirme sürecinden elde edilen yetersiz sonuçlar öğretmenleri ve daha genel olarak okulları spesifik stratejiler benimsemelere yöneltmiştir. Bazı ülkelerde çalışmalarını yetersiz olarak değerlendirilen öğrencilerin yılsonunda kazanılması istenen beceriye ve bilgiye sahip olduklarını göstermek için seçenekleri ya da hatta zorunlulukları vardır. Çoğu ülkede bu öğrencilerin sınavı tekrar almaları istenir. Bu adım sadece ilköğretim seviyesindeki öğrencilere çok nadiren olsa da uygulanır.

Estonya’da eğer yılsonunda, elde edilen sonuçlar tatmin edici değilse, öğrenciye sorun yaşadığı konuda çalışması için, okula 2 hafta daha gelmesi şart koşulabilir.

19 eğitim sistemi ⁽¹⁸⁾ içinde okul yılı ya da öğretme basamakları sonunda eğer öğrenci tatmin edici şekilde bilgiyi ve kabiliyeti kazanamamışsa, öğrenciden sınıf tekrarı yapmasının istenmesi olasıdır. Ancak Bulgaristan, İspanya ve Romanya hariç, diğer tüm ülkelerde sanat derslerinde alınan düşük not, pratikte, öğrencinin okula devamlılığı konusunda herhangi bir sonuca neden olmaz. Belçika’da Fransızca ve Almanca konuşulan topluluklarda), Almanya’da Fransa’da ve Avusturya’da sanat derslerinden alınan sonuçlar, öğrencinin genel değerlendirmesine dâhil olur ve bu sebeple öğrencinin bir üst sınıfa geçebilip geçememesi konusunda verilen nihai kararda etkili olur. Ama yine de bu derslere verilen ağırlık genel olarak düşüktür.

Sanat derslerinden alınan düşük notların öğrencinin ilerlemesi üzerinde çok az etkisi olsa da, öğrencinin yeterli ilerlemeyi gösteremediği bazı konularda (sanat dersleri de dahil) öğrencinin bilgisini ve kabiliyetini geliştirmesi için önlemler alınabilir. İspanya, mesela hiçbir dersinin sınavını geçemeyen öğrenci, bir üst sınıfa geçebilir (en çok 2 derse kadar, ya da istisna olarak 3 ya da daha fazla, eğer öğrenci zaten sınıf tekrarı yapmak zorunda olmamışsa). Eğer öğrenci 3 derse kadar başarısız olup da bir üst sınıfa geçerse, başarısızlığın görüldüğü dersler için değerlendirme evresine sahip güçlendirme programına girmek zorundadır.

Birleşik Krallıkta (İngiltere ve Galler) verilen grup için, beklenen normlarla sınırlı kalmayan bir kriter dizisine rağmen öğrenciler değerlendirilebilir (Kısım 4.1.1.2). Öğretmenler, mesela öğretimlerini farklı seviyedeki öğrenciler için farklı görevler vererek çeşitlendirmeleri beklenir.

Sanatta kabiliyetli ve yetenekli öğrenciler için stratejiler

İncelenen birçok ülke kabiliyetli ve yetenekli öğrencilerine uygun öğrenme koşulları yaratmak için spesifik önlemler benimsemişlerdir (Eurydice, 2006). Bu yüzden müfredatın uyarlanması Belçika’da (Almanca Konuşan topluluklar), Çek Cumhuriyeti’nde, İspanya’ da ve Birleşik Krallık’ ta (İngiltere) belirgin olarak tavsiye edilen önlemlerden birisini oluşturuyor. İngiltere’de tüm ilk ve orta dereceli okullarda 2007’den beri kabiliyetli ve yetenekli öğrencilerin tespit edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Dahası, 9 mükemmeliyet merkezi (*Excellence Hubs*) yüksek öğretim kurumları ile işbirliği içinde kabiliyetli ve yetenekli öğrencilere sanatın da dahil olduğu konularda programlar (ikametsiz yaz okulları, atölyeler, yapı sınıfları gibi) hazırlıyor. Bu merkezler, okullarla ve yerel yetkililerle işbirliği içinde aktiviteleri planlamak için çalışıyorlar. Avusturya’da müzik akademileri ve konservatuarlarla işbirliği içinde çalışan yetenekli öğrencilerin müzik eğitimi alanında uzmanlaşmış 8 tane *Gymnasia* vardır. Alt orta seviyeli bazı okullar sanat eğitimi için özel yetenek düzeylerine sahiptir ve kabiliyetli ve yetenekli öğrencileri cezp etmek ve geliştirmek isterler.

Birçok ülkede müfredat dışı aktiviteler yetenekli öğrencilere, yeteneklerini ve becerileri geliştirebilecekleri ekstra bağlantılar göstermede tercih edilen araçlardan biri olarak düşünülmektedir. Bu aktiviteler ya okulun kendi tarafından ya da bunların bulunduğu özel merkezler (müzik için konservatuar) tarafından organize edilebilir. Bazı ülkelerde okullar ve dış kurumlar arasındaki bağlantı oldukça iyi şekilde geliştirilmiştir. Bulgaristan’da yerel yetkililer çocuklar için Halk Merkezleri kurmuşlardır. Bu merkezler, yetenekli ve ilgili öğrencilere ücretsiz olarak etkinlikler sunmaktadırlar.

⁽¹⁸⁾ Bunlar BE fr, BE de, BE nl, BG, CZ, DE, EE, ES, FR, LV, LT, LU, NL, AT, PL, PT, RO, SK, FI. *Key Data on Education in Europe* (2009) (Eurydice 2009b).

Onlar ulusal ve bir bakımdan bölgesel eğitim yetkilileri, diğer bakımından da yerel yetkililer arasındaki yoğun işbirliğinin konusudurlar. Yerel yetkililer Finlandiya'daki eğitimsel okul çalışmalarını desteklemek amacıyla geniş çaplı sanatsal aktiviteler organize edebilirler. Sonuç olarak, 2008'den beri akademide ya da konservatuarda alınan müzik dersleri, eğer öğrenci dersi seçmeli olarak alıyorsa okul raporlarına dahil edilebilir.

Yetenekli öğrencilerin bölgesel ulusal ve uluslar arası yarışmalara katılması Estonya'da, Yunanistan'da Letonya'da, Lituanya'da, Romanya'da ve Birleşik Krallıkta (İskoçya) desteklenmektedir. Bu aktivitelerin bu öğrencileri cesaretlendirdiği ve becerilerini geliştirmeye yardım ettiği düşünülmektedir.

Ek olarak ödül sistemi birçok ülkede bulunmaktadır. Örneğin, Lüksemburg'da Sanat Dersi Öğretmenleri Derneği, çalışmaları mükemmel olarak nitelendirilen öğrencilere ödül vermektedir. Kıbrıs'ta, eğer öğrencinin sanatsal çalışması olağanüstü bir niteliğe sahipse, öğretmenler bu çalışmayı sergilenmesi için bakanlığa göndermeye karar verebilirler.

Sonuç olarak, öğretmenler üst ikinci seviyede sanatsal derslere özel yetenek gösteren öğrencilere sanat okullarına kayıt olmalarını tavsiye edebilir.

4.1.2. Öğrencileri harici değerlendirilmesi

Eğitim sistemlerinin büyük çoğunluğunda, tüm öğrenciler ilköğretimde ya da alt-orta seviyesinde en az bir kez standartlaştırılmış ulusal sınava girmek zorundalar (Eurydice, 2009c). Ancak İrlanda, Malta ve Birleşik Krallık(İskoçya) haricinde, sanat dersleri bu değerlendirmenin bir parçası değildir.

İrlanda'da ve Birleşik Krallıkta (İskoçya) sadece ISCED seviye 2'de yer alan bu değerlendirme sertifikalıdır. Başarılı olan öğrenciler alt ikinci seviye sonunda sertifika alırlar. İrlanda'da bu sınava sanat derslerini seçmeli olarak alan öğrenciler girer ve bu sınav Devlet Sınav Komisyonu tarafından belirlenen bir konuda kişisel bir proje hazırlamanın da yanı sıra kağıt kalem sınavlarını da içerir. Müzik için ayrıca bir uygulama sınavı vardır. Birleşik Krallıkta (İskoçya) sınav metodu aslında sanatın biçimine (müzik, görsel sanatlar, tiyatro ve dans) göre farklılaşmaktadır.

Malta'da Junior Lyceum and Area Ortaöğretim Okulu öğrencileri her okul yılının sonunda standartlaştırılmış ulusal sınava girerler. Sınanan konular boyama ve çizmedir. Öğrenciden İki çeşit görev yerine getirmesi istenir: verilen tema ve bir de gözlemden elde edilen konu ile ilgili bir sanat ürünü ortaya çıkarma.

Slovenya'da Slovence, matematik ve üçüncü bir ders, ISCED seviye 2 sonunda harici bir şekilde değerlendirilir. 2005 den beri her yıl Eğitim Bakanlığı harici olarak değerlendirilecek dört ek dersi duyurur. Bakanlık, görsel sanatlar ya da müziği seçebilir; ama şu ana kadar bunlar seçilmemiştir. Ancak beden eğitimi (buna dans da dahil) 2008/09 okul yılları boyunca değerlendirilen derslerden biri olmuştur.

İrlanda'da, Malta'da ve Slovenya'da sanat dersleri ile ilgili bu değerlendirme sonuçları öğretim niteliğini artırmak ve izlemek amacıyla eğitim sistemi yetkililerince kullanılmaktadır.

4.2. Öğretim Niteliğinin İzlenmesi

Az sayıda ülke, sanat derslerinde öğretim niteliği ile ilgili kısmen yeni verilere sahip oldukları belirtmiştir (2000'den sonra). Ancak bu bilgilerin bulunduğu yerlerde, bu öğrenme için ayrılan zamanın azlığı, raporlarda da çok sıkça belirtilen, sonuçlardan biridir. Bu probleme ek olarak, sanat öğretimde kullanılacak teçhizat eksikliği (mesela uygun sınıfların olmayışı), öğretmenleri eğitim eksikliği ve öğrencinin gelişimini değerlendirmede yaşanan zorluklar da ifade edilmiştir., Bu son konu ile ilişkili olarak Anne Bamford (2009) ifade etmiştir ki: "sanat eğitiminin değerlendirilmesi her zaman bir sorun olarak görülmüştür. Her zaman "sınırlayıcı olması ve sanat programlarındaki bütünsel ve devam eden öğrenme çeşitleri için yeterli olmaması sebebiyle sık sık eleştirilmiştir."

Pilot gruplara ya da okulun tamamına uygulanan standartlaştırılmış testler yoluyla bilgi toplamaya ek olarak öğretim niteliğini üzerine gerekli bilgiyi toplamaya yarayan iki ana araç daha vardır. Bir yandan okul müfettişleri tarafından yapılan sistemli ve düzenli denetimler diğer bir yandan da Bakanlığın görevlendirdiği araştırma merkezlerinin yaptığı araştırmalar.

Standartlaştırılmış testler düşünüldüğünde yukarıda bahsedilen üç ülkeye (İrlanda, Malta ve Slovenya) ek olarak Estonya da bu listede dahil edilmelidir; çünkü öğrencinin müzik becerisini ölçmeyi amaçlayan testler 2007'de oluşturulmuştur. Ancak, bu üç ülkeden farklı olarak bu test sadece bir pilot öğrenci grubuna (12-13 yaş) uygulanmıştır. Bu testin ana hedefi şudur: öğrencinin ilköğretim sonunda ne öğrendiğini değerlendirmek, müfredattaki diğer derslerle kıyaslandığında müzik eğitiminin eşit öneme sahip olduğunu vurgulamak, bu tip bir öğretim için ihtiyaç duyulan araç gerece dikkat çekmek ve müfredatın geliştirilmesi için faydalı olacak bilgiler toplamaktır. Genel olarak, kızların erkekler göre daha iyi bir sonuç gösterdiği de görülerek, öğrencilerden elde edilen sonuçların iyi olduğu düşünülmektedir. Tahmin edildiği gibi müzik okuluna giden öğrencilerin istatistik olarak daha iyi sonuçlar elde ediyor. Öğrenci performansının öğretmenin yeterliliğe bağlı olmadığı görülmüştür. Bu araştırma ayrıca öğrenme-öğretme süreci ile ilgili sorunları açığa çıkarmış ve bunları düzeltecek yolları önermiştir.

İspanya'da gelecekte sanatsal ve kültürel becerilerin değerlendirilmesi organize etmek için planlar yapılmıştır. Bu değerlendirme programının, tanı değerlendirmesi kısmını oluşturmaktadır. İlk uygulamalar 2008/09 okul döneminde başladı. Testler 4. yıl ilköğretim ve 2. yıl orta öğretimden pilot gruplara uygulandı. Bu testlerin ana hedefi öğrencinin müfredat tarafından kazandırılan kazanım seviyesini temel beceriler düzeyinde ölçmek ve eğitim sisteminin nasıl işlediğini değerlendirmektir.

Yunanistan'da, İrlanda'da ve Birleşik Krallık (İngiltere/Galler ve Kuzey İrlanda) müfettişlerin ve okul kurulunun çalışmalarından ortaya çıkan sanat derslerinin öğretme niteliği üzerine raporların yazıldığı tek ülkelerdir. Yunanistan'da bu rapor 2007/08 yılları boyunca ISCED seviye 2'de görsel sanatların öğretimi üzerinedir. Bu rapor öğretmenlerin genel olarak müfredata bağlı kaldıkları ve öğrenciyi dağıtılan el kitaplarının öğrencinin ihtiyaçlarını ve ilgilerini karşıladığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir. Öğretiminin niteliği konusuna gelince rapor öğretmenin hizmet-içi eğitime alınması ihtiyacını vurgulamış ve sanat öğretimi için özel olarak oluşturulmuş sınıfların yararlarına dikkat çekmiştir. Sonuç olarak, sanat dersleri için ayrılan zamanın artırılması önerilmektedir.

İrlanda'da 2002⁽¹⁹⁾ yılına dayanan rapor, pilot 50 denetim raporunun sonuçlarını derlemiş ve özetlemiştir. Bu ilköğretimde, müfredatta müzik ve tiyatro da dahil olmak üzere tüm dersleri kapsamaktadır. Karma müzik raporu, üst ilköğretim seviyedeki 46 okulu kapsamaktadır ve Eğitim ve Bilim Departmanı internet sitesinde de mevcuttur. Müzik öğretiminin olumlu tarafları, müfredatın geniş ve dengeli olması, müzik ve müfredattaki diğer alanlar arasında iyi bir bağlantının olması ve uygun çeşitlilikte şarkıların öğretimini içermesidir. Öte yandan, müfettişler müzikte yetersiz öğretim planını ve öğrenci gelişiminin değerlendirilmesi için gösterilen ilginin azlığını eleştirmektedirler. Özellikle resmi değerlendirme prosedürünün genellikle çok az yansımaları vardı. Sonuç olarak, bazı okulların müzik müfredatı uygulamada sorunlar yaşadıkları rapor edilmiştir. Drama düşünüldüğünde rapor bütünleşmiş müfredat içinde, dramının öğrenme aracı olarak etkili kullanımını vurgulamaktadır. Ama yine de buna verilen ilginin azlığını eleştirmektedir. Ortaöğretimde sanat dersleri konusunda yeni bir ulusal değerlendirme yoktur; ama genellikle müfettişler tarafından yapılan gözlemler, eldeki kaynaklara göre okulları ve SEC (Devlet Sınav Komisyonu) tarafından yapılan harici sınavların ders planlaması üzerine önemli etkileri arasındaki farkın üzerinde durmaktadırlar.

Birleşik Krallıkta (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda) müfettişlikler sanat derslerinin de içinde bulunduğu farklı derslerle ilgi periyodik olarak koşulları değerlendiren raporlar hazırlıyorlar. Bu raporlar, genellikle belli bir dersle ilgili ya da genel okul teftişlerindeki denetimlerden ya da incelemelerden elde edilen bulgulara dayanıyor. İngiltere'de örneğin müfettişler İngiltere'deki 2000 ve 2005 yılları arasındaki, ilk ve orta öğretimdeki koşulları (drama da dahil) değerlendiren bir rapor yayımladılar. Rapor, dramının seyrek olarak ilköğretimde öğretildiğini ortaya çıkardı. Dramanın ayrı bir ders olarak öğretildiği orta dereceli okullarda, öğrenci değerlendirilmesinin gelişim için alan olduğuna dikkat çekilse de, dramının öğretilen dersler arasında en iyisinin olduğu rapor edildi⁽²⁰⁾.

Galler'de, 2005 yılında, müfettişler okulların kendi koşullarını gözden geçirmelerini teşvik etmek ve iyi bir pratiği yaymak için ilk ve orta dereceli okullarda sanat koşulları üzerinde bir araştırma yayımladı. Rapora göre, eğer sanat dersleri müfredatta uygun bir konumda verilirse, öğrencinin öğrenme niteliği ve yaşamı ve okulun kültürel yapısı büyük ölçüde artmaktadır. Sanat derslerindeki standartlar genel olarak artmış olsa da, öğrencilerin ortaokula geçtiklerinde, sanat ve müzik alanındaki tatminkar olmayan çalışmalarının oranında bir artış görüldü⁽²¹⁾.

2005 yılında Kuzey İrlanda'daki müfettişler, bir pilot ilköğretim okulu üzerinde sanat ve tasarım, müzik ve beden eğitim üzerine bir araştırma yaptılar. Araştırma, bu üç ders öğrencinin yaratıcı düşünme ve hayal gücünün yanı sıra becerilerini ve tüm gelişimlerini harekete geçirmede çok önemli olduklarını ortaya çıkardı. Rapor, öğrencilerin yaratıcı olabilmeleri ve becerileri geliştirebilmeleri için daha çok fırsata sahip olmaları gerektiğini ve değerlendirmenin daha sistemli olması gerektiğini tavsiye etti⁽²²⁾.

6 ülkede okullardaki sanat derslerinin niteliği hakkında bilgi sağlayan güncel araştırmalar var. Bulgaristan'da bölgesel eğitim yetkilileri 2007 yılında sanat öğretmenlerinin ne ölçüde tanımlanmış ulusal standartları karşılayabildiklerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır.

⁽¹⁹⁾ Eğitim ve Bilim Departmanı (2002) Elli okulun raporu: Uzmanlar ne diyor?
http://www.education.ie/servlet/blobServlet/inspector_50school_report.pdf?language=EN

⁽²⁰⁾ Bakınız <http://www.ofsted.gov.uk/Ofsted-home/Publications-and-research/Browse-allby/Education/Curriculum/English/Primary/English-2000-05-a-review-of-inspection-evidence>

⁽²¹⁾ Bakınız <http://www.estyn.gov.uk/publications/artks2and3.pdf>

⁽²²⁾ Bakınız <http://www.etini.gov.uk/summarycreativeexpressiveprimaryschools.pdf>

Fransa'da ulusal eğitim müfettişleri tarafından yapılan araştırma⁽²³⁾, öğretme uygulamaları ve ilköğretim seviyesini gözlemlene üzerine yeni yollar ortaya koymuştur. İyi bir öğretimin gözlemlenmesine rağmen, rapor yanlış uygulamalar, tutarsızlıklar ve süreklilik eksiği sonucu kendini gösteren, okullardaki derslerin tahmin edilemeyen doğasını işaret etmiştir. Dikkat çekilen zayıf yönlerden bazıları, sanat disiplinlerine özgü problemlerin sonucu: öğretmenler bakımından güven eksiği ve pratik ve teorik eğitimin eksiği. Rapor üç alanda öneriler sunmuştur: beklentileri ve gerekliliklerin açık hale getirilmesi, izleme sisteminin elden geçirilmesi ve kaynakların ve iyi uygulamaların geliştirilmesi ve paylaşılması.

Litvanya'da 2007 yılında alt orta seviyesinde sanat derslerinin ve kültürel aktivitelerin organizasyonu, öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesi ve yerel yönetim seviyesindeki eğitim daireleri aracılığıyla sanat derslerinin ve kültürel aktivitelerin tanıtımı üzerine odaklanan ulusal bir araştırma yayımlanmıştır.

Macaristan'da 2002/03 yılında, ilköğretimde ve alt orta seviyesinde tüm derslerin öğretimi üzerine Ulusal Halk Eğitim Kurumu tarafından bir araştırma yapılmıştır. 4 bin'den fazla öğretmene öğrettikleri dersler ve okul ile ilgili bir anket yapılmıştır. Sanat dersleri öğretmenlerinin çoğu sanat dersinin öğretimi için ayrılan zamanın yetersizliğinden bahsetmiştir.

Slovenya'da Ulusal Eğitim Kurumunun yanı sıra sürekli hizmet içi eğitim servisiyle birlikte yapılan araştırmalar, sanat dersleri için ayrılan zamanın yetersizliğine ve koro egzersizlerinin organizasyonu ve görsel sanatların öğretimi gibi alanlara özgü problemlere dikkat çekmiştir. Öğrencinin değerlendirilmesi konusu ile ilgili olarak da rapor, öğrencinin tüm gelişimini ve kendilerini ifade etme ve becerilere göre gelişimlerini etkileyen dikkat eksiğinin altını çizmiştir.

Finlandiya'da ulusal yetkililer 2008 yılında okullardaki sanat eğitiminin organizasyonunu değerlendirmek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmanın sonucu henüz yayımlanmamıştır.

*

* *

⁽²³⁾ Bakınız *the Inspection générale de l'éducation nationale, 2007. La mise en oeuvre de l'éducation artistique et culturelle dans l'enseignement primaire, report to the Minister, (http://www.education.gouv.fr/cid5379/la-mise-en-oeuvre-de-education-artistique-et-culturelle-a-l-ecole-primaire.html)*

Sonuçlar

Öğrencinin sanat alanında performansını değerlendirme sorumluluğu çoğunlukla öğretmenlerin elindedir. Bu, ancak, merkezi ya da bölgesel eğitim yetkililerinin belirleyeceği bir çerçeveye göre yerine getirilir. Bazı ülkelerde değerlendirme kriteri ve değerlendirme cetveli bu çerçevenin bir parçasıdır. Eğitim sistemlerinin büyük çoğunluğunda merkezi hükümet yetkilileri spesifik bir değerlendirme cetvelinin olması gerektiğini tavsiye ediyorlar. Özel değerlendirme kriterlere, merkezi olarak az sayıdaki ülkede saptanmıştır. Öğrencinin olağanüstü başarı gösterdiği ya da tam tersi zorlandığı durumlarda müfredat dışı aktiviteler ve iyileştirici derseler düzenlemek gibi onları destekleyecek klasik önlemler alınır. Sınıf tekrarının 19 ülkede olası olmasına rağmen, sanat derslerindeki tatmin edici sonuçlara dayanarak sınıf tekrarı çok nadiren görülür. Çok az ülke sanat eğitiminde standartlaştırılmış ulusal bir sınav düzenlerler. Bu nadir durumların çoğunda sınavlar sanat öğretiminin niteliğini ölçmek için de kullanılır. Bu sınavların yanında, inceleme ve araştırma da izleme sürecine katkıda bulunur. 13 ülke, okullarda sanat eğitiminin niteliği üzerine kısmen güncel raporlar oluşturmuştur.

5. BÖLÜM: SANAT ÖĞRETMENLERİ: EĞİTİMİ VE YETİŞTİRİLMESİ

Sanat dersleri veren öğretmenler öğrencilerin ve gençlerin yaratıcı becerilerini geliştirmede önemli rol oynarlar. *Kültürün yaratıcılık üzerindeki etkisi* üzerine yapılan yakın bir çalışma öğretmen eğitiminin okullarda yaratıcı öğrenme ortamları oluşturmada gerekli olan temel alanlardan bir tanesi olduğunu gösterdi. Öğretmen eğitimi ve yetiştirilmesinin geliştirilmesi genelde 'Eğitim ve Öğretim' 2010 programının temel amaçlarından (24). Kasım 2007'de, Avrupa Birliği Konseyi de 'öğretmenlerin eğitim ve yetiştirilmesinin, Avrupa eğitim ve öğretim sistemlerinin çağdaşlaşması yolunda önemli bir faktör olduğunu' vurguladı (Avrupa Birliği Konseyi, 2007b). Bu nedenle, sanat derslerini farklı Avrupa ülkelerinde kimlerin öğrettiğine ve bu kişilerin nasıl yetiştirildiklerine bakmak önemlidir.

Bu bakımdan, bu bölüm Avrupa'da sanat öğretmenlerinin eğitim ve yetiştirilmesi kadar uzmanlaşma düzeyini de ortaya koyuyor ve kıyaslıyor. Bölümün ilk kısmı zorunlu genel eğitimde sanat öğretmenleri olarak çalışan uzman öğretmenlerin istihdamıyla ilgili benzerlikleri ve farkları ortaya koyuyor (ISCED seviyeleri 1 ve 2). Bizim tanımlarımıza göre, sınıf öğretmenleri müfredattaki bütün dersleri (veya neredeyse bütün konuları) ve konu alanlarını; yarı-uzman öğretmenler ise bir grup dersi (en fazla üç fakat beşten fazla değil); ve uzman öğretmenler bir ya da en fazla iki farklı dersi öğretmek için yeterli derecede niteliğe sahiptirler. Bu bölüm aynı zamanda profesyonel sanatçıların öğrencilere bu düzeylerde öğretiminin ilgisini de içeriyor. İkinci bölüm yönetmeliği ve başlangıç eğitiminin zorunlu öğelerini ve sanat öğretmenlerinin yetiştirilmesini tartışıyor (sınıf öğretmeni ya da uzman) ve farklı ülkelerde sanat öğretmenlerine yönelik devamlı profesyonel gelişim için düzenlemeleri sunuyor.

5.1. Zorunlu genel eğitimde sanat öğretmenleri

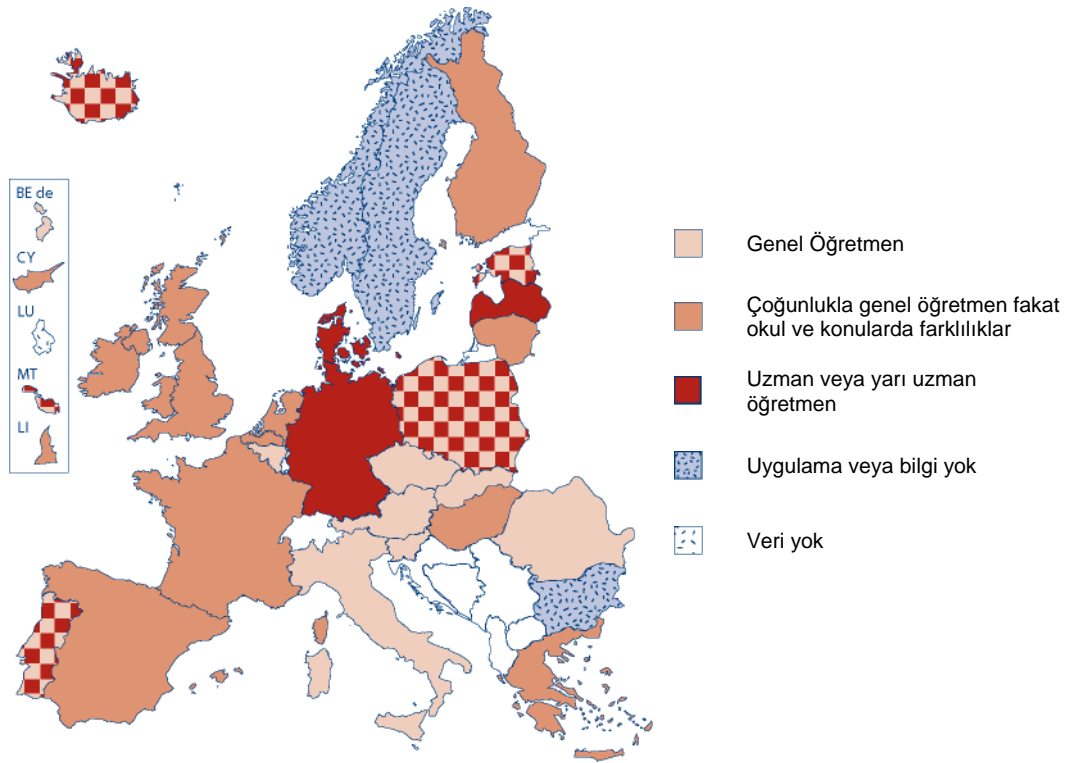
Bir yandan, çoğu ülke temel eğitim düzeyinde sanat öğretmenlerin uzmanlaşma seviyesine (ISCED 1) yönelik farklı uygulamalara sahip ve öte yandan daha alt ikinci eğitim düzeyinde başka bir seviyeye. Şekil 5.1 ve 5.2'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenleri sanatları temel düzeyde öğretme yaklaşımı gösterirken (her ne kadar birçok ülkede okullar tam tersini seçme şansına sahip olsa da) uzman öğretmenler genelde sanat derslerini daha alt ikinci düzeyde öğretmek için işe alınıyor.

Çoğu ülke temel eğitimde sanat dersleri vermeleri için sınıf öğretmenlerini işe alıyor. Yine de, birçok ülkede, ya okullar uzman öğretmeni işe alma hakkına sahip oluyor ya da belirli sanat dersleri (çoğunlukla müzik) uzman öğretmenler tarafından öğretiliyor. Yunanistan'da, müzik çoğunlukla uzman müzik öğretmenleri tarafından öğretiliyor; öte yandan bu uygulama resimde ve tiyatrodaki olduğu gibi daha nadir ve uzman öğretmenlerin iş yüküne bağlı. İspanya'da, âdet sanat öğretmenlerini sınıf öğretmeni olarak almakken (drama, resim ve dans), müzik uzman müzik öğretmenleri tarafından öğretilir. Lihtenştayn'da, uzman öğretmenler doküman öğretir.

(24) Web sitesine bakınız http://ec.europa.eu/education/policies/2010/objectives_en.html Training of DG Education and Culture of the European Commission.

İrlanda'da, Eğitim Bilimleri Departmanı'nın politikası olmamasına rağmen, drama ve müzik için uzman öğretmen alan az sayıda okula rastlamak mevcut. Litvanya'da, aileler ilkokullarda güzel sanatlar, drama, müzik ya da dans öğretiminde uzman öğretmen isteğinde bulunabiliyor. Macaristan'da, sınıf öğretmenleri genellikle ilköğretimde ders veriyor (ISCED 1), ama daha büyük okullar uzman öğretmen alabiliyor. Finlandiya'da, okullar yarı-uzman sınıf öğretmenleri (aynı zamanda daha alt seviyedeki belirli dersleri öğretme niteliği de barındıran sınıf öğretmenleri) ya da temel düzeyde uzman öğretmenler alma şansına sahipler. Seviye ne kadar yüksek olursa, sanat derslerini öğretmenlerin uzman öğretmen olma olasılığı da o kadar artıyor; ancak, durum okuldan okula değişiyor. Birleşik Krallıkta (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda) ilkokul öğretmenleri müfredattaki bütün dersleri öğretmek için yetiştirilseler de, kadrodakilerin yerleştirilmesi okula bağlı. Okullar sınıf öğretmenin planlama ve programlama gibi işlere vakit ayırması için sanat derslerinde uzmanları işe almayı seçebilir.

Şekil 5.1: İlköğretimde uzman ve sınıf sanat öğretmenleri, 2007/08

Kaynak: Eurydice

Ek not

Estonya, Polonya, Portekiz ve İzlanda: Yapı karışıktır çünkü uzman öğretmenler çoğunlukla sanat konularını ISCED 1 seviyesinde bir kaç sınıftan sonra öğretmeye başlarlar.

Açıklayıcı not

Ek müfredat aktiviteleri bulunmamaktadır.

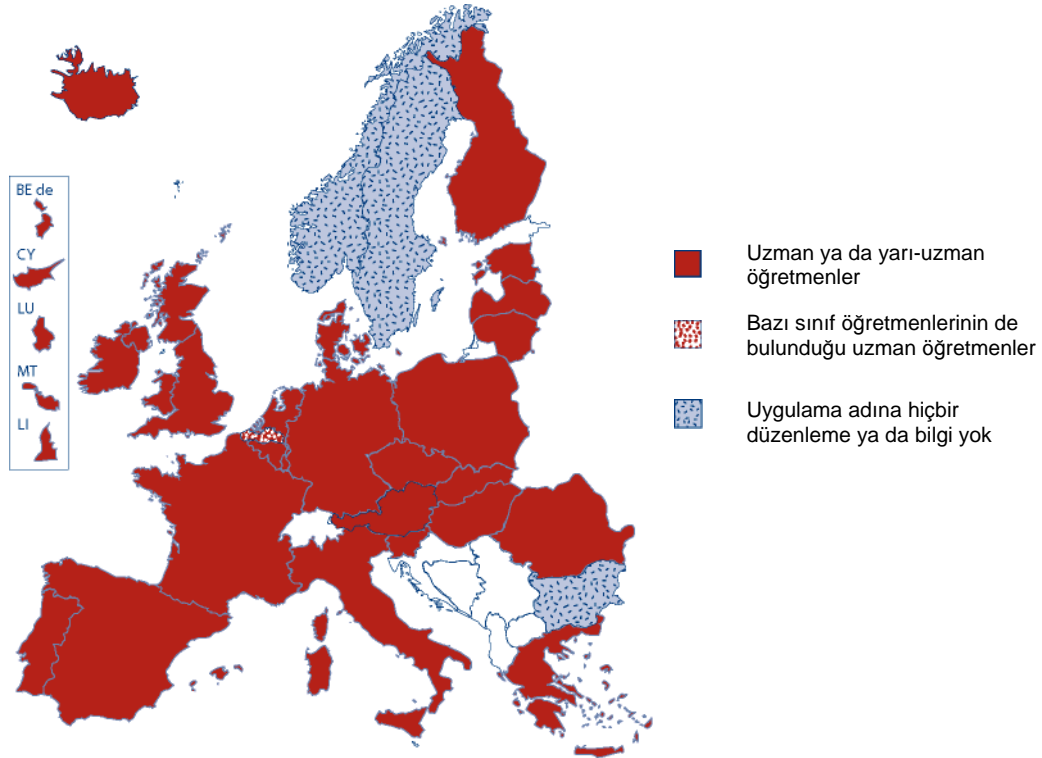
Bir diğer ülke grubunda, temel dağılım ilköğretim ve ortaöğretim arasında olmaktan çok ilköğretimin ilk 3-4 yıllarında ve genel zorunlu eğitimin ikinci yarısında yer alıyor. Bu ülkelerde, sınıf öğretmenleri sanat derslerini ilköğretimin en başlarında öğretirken, uzman öğretmenler daha sonradan devreye giriyor. Bu örneğin uygulandığı ülkeler Polonya, Portekiz ve İzlanda. Estonya'da, eğitimin temel aşamasında ve daha alt ikinci aşamasında katı bir bölünme söz konusu değil. Genellikle uzman öğretmenler ilk 3 yılda eğitim veriyor, ama uzman öğretmenleri, başlıca müzik olmak üzere, en başından almayı okullar seçiyor.

Üç ülkede de, yalnızca yarı-uzman ya da uzman öğretmenler sanat derslerini bütün seviyelerde öğretiyorlar. Bu ülkeler Danimarka (yarı-uzman öğretmenler), Almanya ve Litvanya. Malta'nın farklı bir sistemi var. Burada sanat derslerinin herhangi birisinde uzmanlaşan gezici sanat öğretmenleri bütün devlet ilköğretim okullarını düzenli bir biçimde ziyaret ediyor ve öğrencilere ders veriyor. Sınıf öğretmenleri okulda başka işleri olmazsa ders esnasında sınıfta bulunabiliyorlar. Drama, resim, müzik ve beden eğitimi (dansın da içerisinde bulunduğu) için gezici öğretmenler mevcut. Yine de, sanat dersleri bazen uzman öğretmen eşliğinde sınıf öğretmenleri tarafından da öğretilbilir.

Son olarak, bazı ülkelerde ilköğretimde (daha alt ikinci öğretimde) sanat derslerini kimin öğreteceği hakkında genel bir düzenleme ve yukarıda bahsi geçen ülkelerde olduğu gibi genel örnekler yoktur (örneğin Hollanda). Bulgaristan'da okula bağlı olarak hem sınıf öğretmenleri hem de sanat öğretmenleri sanat derslerini öğretebilir. Belçika'nın Hollanda dili konuşulan kuzey bölgesinde, İsveç ve Norveç'te de benzer bir durum mevcuttur. Belçika'nın Hollanda dili konuşulan kuzey bölgesinde, ilköğretim düzeyinde sanat dersleri okutmanın temel amacı öğrencilerin kendini ve öğrenmeyi keşfetmeleri olduğu için öğretmenler genelde uzman sanatçılar değillerdir.

Neredeyse her ülkede, daha alt ikinci eğitim kademesindeki sanat derslerini öğretmek için uzman öğretmenler işe alınır. Bunun birkaç istisnası da vardır tabii ki. Örneğin Avusturya'da, uzman öğretmenler sanat derslerini hem akademik ortaöğretimde (*Allgemeinbildende höhere Schulen*) hem de genel ortaöğretimde (*Hauptschulen*) öğretilmeleri gerekirken, uygulamada durum genel ortaöğretimler için her zaman böyle değildir. Daha sonrakinde, uzman öğretmenler bazen ekstra eğitimi olmadıkları derslerde de eğitim verirler (*Fachfremde Lehrer*). Dahası, yukarıda da bahsedildiği gibi, bazı ülkelerde ISCED 2'deki sanat derslerini kimin öğrettiğine dair genel bir düzenleme yoktur ve genel modeller hakkında bilgi mevcut değildir. İlgili ülkeler Belçika'nın Hollanda dili konuşulan kuzey bölgesi, Bulgaristan, İsveç ve Norveç'tir. Yine de, Belçika'nın Hollanda dili konuşulan kuzey bölgesinde hem sınıf öğretmenleri hem de uzman öğretmenler sanat derslerini bu düzeyde öğretilseler de, uygulamada çoğu okul bu amaç için uzman öğretmenleri işe alıyor.

Şekil 5.2 Daha alt ikinci kademedeki eğitimde sanat öğretmenleri,
2007/08

Kaynak: Eurydice.

5.2. Sanat öğretmenlerinin yetenek ve nitelikleri

Diğer öğretmenlerinkine benzer şekilde, sanat öğretmenlerinin eğitilmesi ve yetiştirilmesi iki aşamada düşünülebilir: başlangıç öğretmenlik eğitimi (böylece bir öğretmen statüsü kazanmadan önce eğitim) ve devamlı profesyonel eğitim. İlk aşamada, sanat öğretmen adayları farklı derslerde eğitim alırlar; ya da uzman öğretmenlerin durumunda, bir ya da iki belirli ders alanı hakkında eğitim alırlar ve nitelik kazanırlar. Ek olarak, birçok durumda sanat öğretmen adayları aynı zamanda profesyonel öğretmen eğitimi alırlar. Başlangıç öğretmenlik eğitimi birçok ülkede zıt reformlar ve Bologna Süreci'nden dolayı dönüşüm altındadır ⁽²⁵⁾; bu yüzden aşağıda verilen bilgi değişebilir.

Sınıf öğretmenleri genellikle profesyonel öğretmen eğitimlerinin parçası olarak sanat derslerinde eğitim alırlar (İstisnası için aşağıya bakınız). Uzman sanat öğretmenlerinde durum böyle değildir. Uzman sanat öğretmeni olmak için, çoğu ülkede sanat öğretmen adayları bir sanat dersinde (resim, müzik vb.) bir yüksek lisans ya da doktora derecesine sahip olmalıdırlar ve profesyonel öğretmen eğitimini tamamlamak zorundadır.

⁽²⁵⁾ Bologna Süreci için bakınız: http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html, ve *Higher Education in Europe 2009: Developments in the Bologna Process* (Eurydice 2009a) raporu.

Bu ya eş zamanlı ya da ardışık modele göre yapılır⁽²⁶⁾. Eş zamanlı model ağır basandır ya da Danimarka, Polonya ve Almanya'da bir seçenek olarak görülür. Sanatta uzman öğretmen eğitiminin ardışık modeli takip etme eğilimi gösterdiği ülkeler Estonya, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Finlandiya ve Birleşik Krallıktır (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda). Belçika'nın Almanca konuşulan bölgesinde, sınıf öğretmeni eğitimi için tek bir kurum bulunmaktadır; uzman öğretmenler çoğunlukla Belçika'nın Fransızca konuşulan kesimlerinde yetiştirilirler. Lihteynştayn'da öğretmen eğitimi için hiçbir kurum bulunmamaktadır. Bu yüzden bütün sanat öğretmenleri komşu ülkelerde (çoğunlukla İsviçre'de ve daha az oranda da Avusturya'da) yetiştirilirler.

Diğer Avrupa ülkelerinde uzman sanat öğretmeni olmak için iki temel yol vardır: Ya öğrenciler sanat dallarını uzmanlaşmış yüksek eğitim kurumlarında ya da fakültelerde öğrenirler (örneğin, güzel sanatlar fakültesinde, sanat akademilerinde ya da konservatuarlarda) ve daha sonra profesyonel öğretmen eğitimine katılırlar, ya da sanat dallarını profesyonel öğretmen eğitimlerinin bir parçası olarak çalışırlar. Örneğin Kıbrıs'da, ilköğretim okullarında öğretmenlik yapan uzman sanat öğretmenleri sanat dallarını eğitimlerinin bir parçası olarak çalışırlar. Oysa daha alt ikinci kademedeki öğretmeye çalışanlar genellikle özel bir alanda yüksek lisans derecesi alırlar. İspanya'da temel seviyede eğitim veren uzman müzik öğretmenleri, öğretmen yetiştirme kolejlerinde eğitilirler. Ortaöğretimdeki uzman öğretmenlerin eğitimi ardışık modeli takip eder. İrlanda'da, uzman resim öğretmeni olmak için öğrenciler ya Sanatta Eğitim ve Tasarım Öğretimi'nde yüksek lisanslarını tamamlarlar ya da resimde bir derece kazanırlar ve sonra Sanat ve Tasarım Eğitimi Öğretimi diploması kazanabilirler. Aynı şekilde Çek Cumhuriyeti ve Slovakya'da da öğrenciler iki şekilde uzman sanat öğretmeni olabilirler: Eğitim fakültelerinde çalışabilirler (sanat dalları öğretmen eğitimlerinin bir parçası olarak) ya da profesyonel sanatlar yüksek eğitim enstitülerinde çalışabilirler ve daha sonra ek olarak pedagojik eğitim alırlar.

Sınıf ve uzman sanat öğretmenleri için başlangıç öğretmenlik eğitimine yönelik kurallar ya da ulusal çerçevelerin varlıkları ülkeden ülkeye değişir. Öğretmen eğitimi için eğitimin içeriğinden sorumlu olan genellikle enstitüler olsa da, çoğu durumda programlarına belirli konuları ve dersleri dâhil ederler (etmelidirler). Çoğu durumda, ya ulusal standartlardır ya da öğretmen eğitimi için bütün kurumlar benzer eğitim uygularlar. Bir sonraki alt-kısımlar iki alan üzerinde duruyor: sanat derslerinde başlangıç eğitimi ve profesyonel öğretmen eğitimi. En sonda yer alan alt-kısım o halde sanat öğretmenleri için devamlı profesyonel gelişime dönecektir.

Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde sanat dersleri

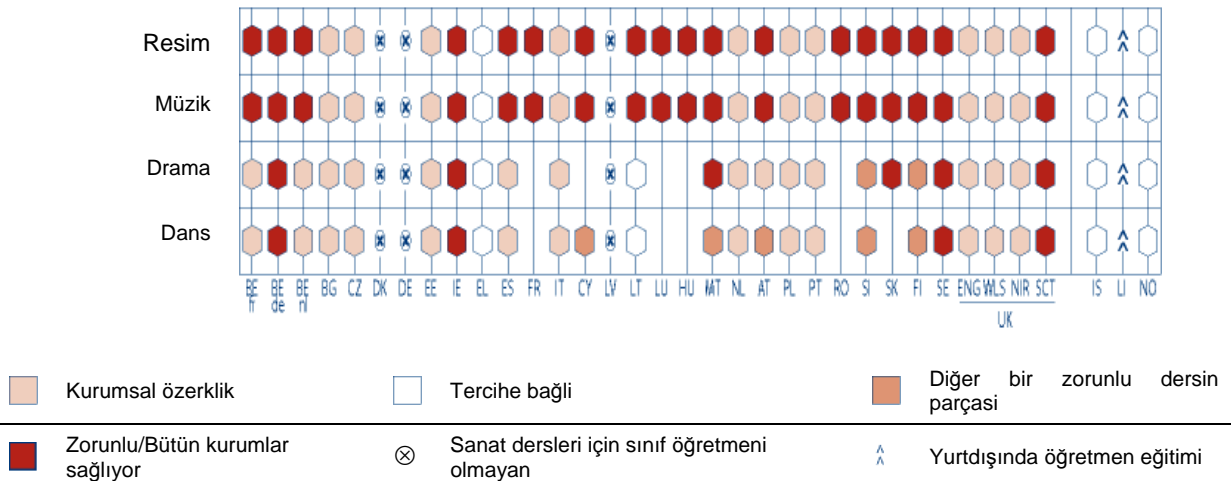
Ağırlıklı olarak ilköğretimde yer alan sanat öğretmenliği yapan sınıf öğretmenleri genellikle birden fazla sanat dersinde eğitim alır. Ülkelerin büyük çoğunluğunda, sınıf öğretmenlerinin eğitimi ve yetiştirilmesi için ulusal bir program vardır ya da bütün kurumlar benzer bir eğitimi öne sürer. Şekil 5.3'te gösterildiği gibi ulusal planı olan bütün ülkeler (İrlanda, Fransa, Kıbrıs, Litvanya, Macaristan, Malta Avusturya, Romanya, İsveç ve Birleşik Krallık (İskoçya)) ya da benzer eğitimin bütün kurumlar tarafından sunulduğu ülkeler (her biri sınıf öğretmeni eğitimi öneren sadece bir kurumla Belçika'nın Almanca konuşulan bölgesi ve Lüksemburg, aynı zamanda Belçika'nın Hollanda ve Fransız dili konuşulan bölgeleri, İspanya, Slovenya, Slovakya ve Finlandiya) resmi ve müziği zorunlu ders olarak koyarlar.

⁽²⁶⁾ Daha fazla bilgi için bu modellere bakınız, *Key Data on Education 2009*, Chapter D, Section on Teachers (Eurydice 2009b).

Drama Belçika'nın Almanca konuşulan bölgesinde, İrlanda'da, Malta'da, Slovenya'da, (Slovenya dilinin bir parçası olarak), Slovakya'da, Finlandiya'da, İsveç'te ve Birleşik Krallıkta (İskoçya) zorunludur. Dans Belçika'nın Almanca konuşulan bölgesinde, İrlanda'da, İsveç ve Birleşik Krallıkta (İskoçya) zorunlu bir derstir. Aynı zamanda, Kıbrıs, Malta, Avusturya, Slovenya ve Finlandiya'da beden eğitiminin bir parçası olarak zorunludur. Sanat dersleri aynı zamanda şekil 5.3'te gösterildiği gibi bazı ülkelerde tercihe bağlı ders olarak sunulur.

Sanat derslerinin zorunlu olmadığı ülkelerde, eğitim alan öğretmenlerin aldığı çok az bilgi mevcuttur. Birleşik Krallıkta (İngiltere), ilköğretimde sanat dersleri hakkında uygulanan ulusal bir anket (2002'de 1800 okulun katılımıyla gerçekleştirilen) araştırmadaki bütün sınıf öğretmenlerinin yüzde beşinin öğretmenlik eğitimlerinin başında hiç sanat eğitimi almadıklarını ortaya çıkardı (Downing ve diğerleri, 2003). Son zamanlarda eğitilen öğretmenler, başlangıç öğretmenlik eğitimleri sırasında en azından biraz sanat eğitimi almış gibiydiler. Buna ek olarak, müzikte görüldüğü kadarıyla diğer sanat derslerinde olduğundan daha fazla yeterlik olsa da, en çok kaygı müzik öğretme becerilerinin eksikliğindeydi. Bu anket yapıldıktan sonra, 2004'te HEARTS tarafından (Yüksek Eğitim, Sanat ve Okullar) ilköğretim okul öğretmenlerinin başlangıç eğitimlerinde sanat unsurunu daha güçlü hale getirme amacıyla bir proje başlatıldı (Daha fazla detay için bölüm 5.3'e bakınız).

Şekil 5.3 Sınıf öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde sanat dersleri, 2007/08

Kaynak: Eurydice

Ek not

Belçika (BE de): Öğretmenlerin çoğu Belçika'nın Fransızca konuşulan bölgesinde ve daha az oranda da Almanya'da yetiştirilir.
İspanya: ilköğretim okul öğretmenlerinin başlangıç eğitimi üniversite çalışma planı, bütün üniversitelerde ortak ulusal esas bir unsura sahiptir. Bu unsurun bir parçası devletin konu alanını oluşturur ve zorunlu karakteri 'sanatsal eğitim ve diktesi' şeklinde adlandırılır. Buna ek olarak, her üniversite diğer dersleri (zorunlu ya da tercihe bağlı) sanatla bağlantılı kılar.
Birleşik Krallık (İngiltere/Galler/Kuzey İrlanda): Öğretmen adayları için merkezi olarak belirlenmiş öğretim müfredatları bulunmasa da, öğrencilerin öğretmen olarak nitelik kazanmaları için karşılamaları gereken merkezi olarak belirlenmiş standartlar ya da yeterlikler vardır. Bu öğretmenlere etkili bir şekilde öğretmelerini sağlamak için yeterli ölçüde detaylı alan bilgisine sahip olmaları gerektiğini açıkça ortaya koyuyor.
Lihtenştayn: Öğretmen adayları çoğunlukla İsviçre'de ve Avusturya'da eğitilir.

Öğretmen eğitimi için kurumların özerk olduğu birçok ülke bulunmaktadır ve bunlar farklı öğretmen eğitim programları sunmaktadırlar. Sanat dersleri zorunlu ya da tercihe bağlı olabilir ve farklı dersler dâhil edilebilir. Bu derslerin zorunlu ya da tercihe bağlı karakterleri hakkındaki bilgi yalnızca birkaç ülkede mevcuttur. Estonya'da resim ve müzik genellikle sınıf öğretmenleri içindir (bunlardan yalnızca bir tanesini seçmeleri gerekir), fakat sınıf öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitimi genellikle resimde ve bazen de müzikte zorunlu tanıtıcı dersleri içerir. İzlanda'da, belirli bir ders zorunlu olmadığı halde, sınıf öğretmenliği için başlangıç öğretmen eğitimine katılan öğrenciler üç ders arasından seçim yapmak zorundadır: resim/müzik/drama ve dokuma/el sanatları. Aynı şekilde, Bulgaristan ve Çek Cumhuriyeti'nde yüksek eğitim kurumlarının özerk olmaları ve bu sayede uygulamalarının farklılaşmasına rağmen, sınıf öğretmen adayları sanat derslerinden birinde uzmanlaşmayı seçebiliyorlar. Yunanistan'da, mevcut ulusal program olmamasına ve sınıf öğretmenlerinin 1990'ların sonundan bu yana yalnızca tercihe bağlı sanat derslerini almalarına rağmen, daha önce yetiştirilen ve yaşça daha ilerde olan öğretmenler çalışmaları sırasında bir ya da iki zorunlu sanat dersi alıyorlar (resim, müzik tiyatro ya da dans). Norveç'te sanat dersleri 2003'ten bu yana bütün sınıf öğretmenleri için zorunlu değil.

Uzman öğretmenlerin durumunda ise, sanat öğretmeni olmadan önce belirli sanat derslerinde **beceri sergileyebilme** genellikle bütün muhtemel eğitim modellerinde bir gerekliliktir. Ancak, sanat becerilerine ardışık modelde daha çok önem verilir. Örneğin, Avusturya'da, genel ortaöğretimlerde ve akademik ortaöğretimlerde eğitim veren uzman sanat öğretmenlerinin yetiştirilmesinde fark vardır. Akademik ortaöğretimlerde eğitim veren uzman sanat öğretmenleri genellikle ardışık modele göre üniversitelerde yetiştirilirken, genel ortaöğretimlerde eğitim veren öğretmenler pedagojiye daha çok, sanat becerilerine daha az önem veren öğretmen yetiştirme kurumlarında (eğitim fakülteleri gibi) yetiştirilir. Sanat becerilerinin gösterimi merkezi olarak Bulgaristan ve İsveç'te düzenlenmemiştir.

Sanat öğretmenlerinin profesyonel öğretmen olarak eğitimleri

Hem uzman öğretmenler hem de sınıf öğretmenleri öğretilen sanat dersine göre **profesyonel öğretme becerilerini** edinmek zorundadır. Bu nedenle ülkelerin büyük çoğunluğunda, esas olarak ardışık modelde (profesyonel) sanatçılar olarak yetiştirilseler de uzman sanat öğretmenleri de bir noktada profesyonel öğretmen eğitimi almalıdırlar. Bu demektir ki, genel devlet okullarında (profesyonel sanatçıların birçok ülkede (örneğin, Yunanistan İtalya, Finlandiya, Slovakya ve Slovenya) yer aldığı yalnızca program dışı derslerde değil) eğitim verebilmek için profesyonel sanatçılar da profesyonel öğretmen eğitimini tamamlamalıdırlar. İstisnaları; konservatuar derecesi olan müzisyenlerin öğretmen niteliklerine sahip olmaksızın tam gün devlet ilköğretim okullarında ders verebildiği Yunanistan, doktora derecesi olan profesyonel sanatçıların genel devlet okullarında eğitim verebildiği Lüksemburg, profesyonel sanatçıların bölgesel eğitim izniyle eğitim verebildikleri Polonya ve okulların profesyonel sanatçıların eğitim verip vermeyeceklerine kendilerinin karar verdikleri İsveç. Ancak, Yunanistan'da, sanat eğitiminde kalite güvencesini geliştirmek için, uzman sanat öğretmenlerini de kapsayan bütün öğretmenler Sivil Personel Seçimi Yüksek Kurulu (ASEP) tarafından uygulanan rekabetli sınavlara katılmalıdırlar. Dahası, nitelikli öğretmenler olarak bir devlet okuluna atanabilmeleri için öğretmen diplomasına sahip olmaları bir ön koşuldur.

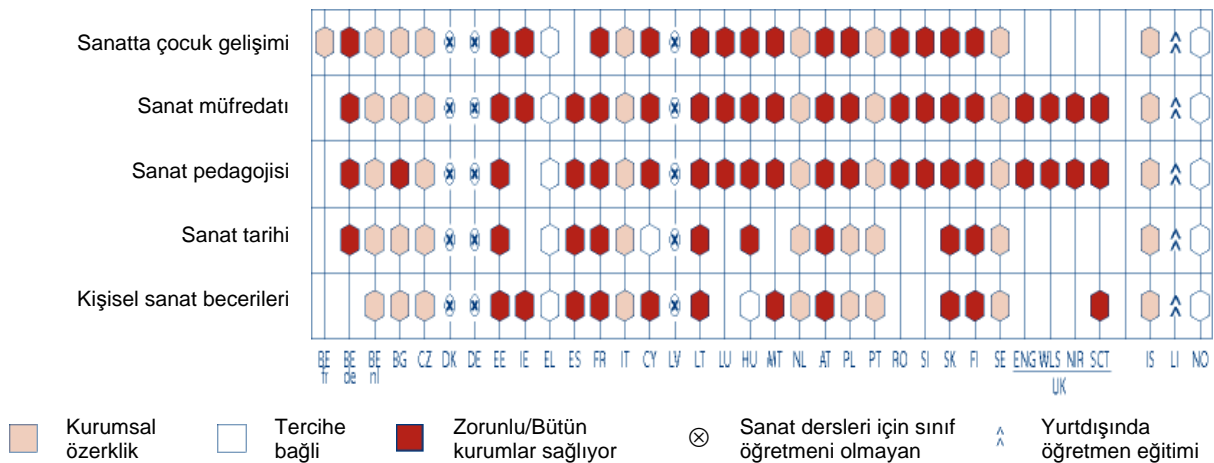
Birçok ülke (Belçika'nın Fransızca konuşulan bölgesi, Estonya, İrlanda, Litvanya, Macaristan, Hollanda, Finlandiya ve İzlanda) profesyonel sanatçılara gerekli eğitim nitelikleri ve ya geçici bir temelde öğretmen eğitimi olmadan öğretme hakkı veriyor. Örneğin, hiç vasıflı öğretmen olmaması durumunda. Yine de bu durumlarda, profesyonel sanatçılardan genellikle kalıcı bir statü kazanmaları

için belli bir zamandan sonra profesyonel öğretmen eğitimlerini tamamlamaları istenir. Hollanda'da, öğretmen vasfı kazanmadan önce, profesyonel sanatçılar "Sınıfta sanatçı" adı verilen sertifikalarına bağlı olarak eğitim verebilirler.

Profesyonel öğretmen eğitimi ele alındığında, şu çalışma alanları düşünülebilir: sanatta çocuk gelişimi, sanat müfredatı içeriği, sanat pedagojisi, sanat tarihi, öğretmen adayının kişisel sanat becerileri gelişimi ve öğrenci değerlendirilmesi (sonuncusu sadece uzman sanat öğretmenleri için geçerli). Şekil 5.4'te görüldüğü gibi, ulusal sistem ve programı olan çok az ülke (yukarıdaki listeye bakınız) sınıf öğretmenleri için zorunlu eğitimlerinde bu pedagojik alanlara yer veriyor.

Sınıf öğretmenlerinin hazırlanmasında öğretmen eğitimi için beş çalışma alanının bütün kurumlar tarafından sağlandığı ya da zorunlu olduğu ülkeler Fransa, Litvanya, Avusturya, Slovakya ve Finlandiya'dır. Estonya'da, yüksek eğitim kurumları özerk olduğu halde, bütün sınıf öğretmenleri bütün derslerde bir ölçüde eğitim alırlar. Öğretmen eğitimi için müfredat içeriğinin belirlenmesinin kurumlara bağlı olduğu ya da kurumların eğitim programlarında farklılaştığı ülkeler, Belçika'nın Hollanda dili konuşulan kuzey bölgesi, Bulgaristan (sanat pedagojisi zorunlu olsa da), Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, İtalya, Hollanda, Portekiz, İsveç, İzlanda ve Norveç'tir. Yunanistan'da, öğretmen eğitimi için listelenen bütün alanlar farklı kurumlarda ayrı seçenekler olarak sunulur. Norveç'te, öğretmen adayı zorunlu olmayan bir sanat dersi seçmesi halinde bazı alanların çalışılabilir olmasına rağmen, sınıf öğretmenlerine pedagojik eğitimlerinde sanata ilişkin tanımlı bir ders unsuru verilmez. Yine de, öğretmen eğitimi için, dramanın kestirme öğretim metodu olarak zorunlu kapsamı için ulusal müfredatta koşullar bulunmaktadır. Dahası, ulusal öğretmen eğitim programı, öğretmen eğitiminin öğretmen adaylarına estetik potansiyeli açıklamak, geliştirmek ve gerçekleştirmek için fırsat vermesi gerektiğini açıkça ortaya koyuyor.

Şekil 5.4: Sınıf öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde pedagojik çalışma alanları, 2007/08

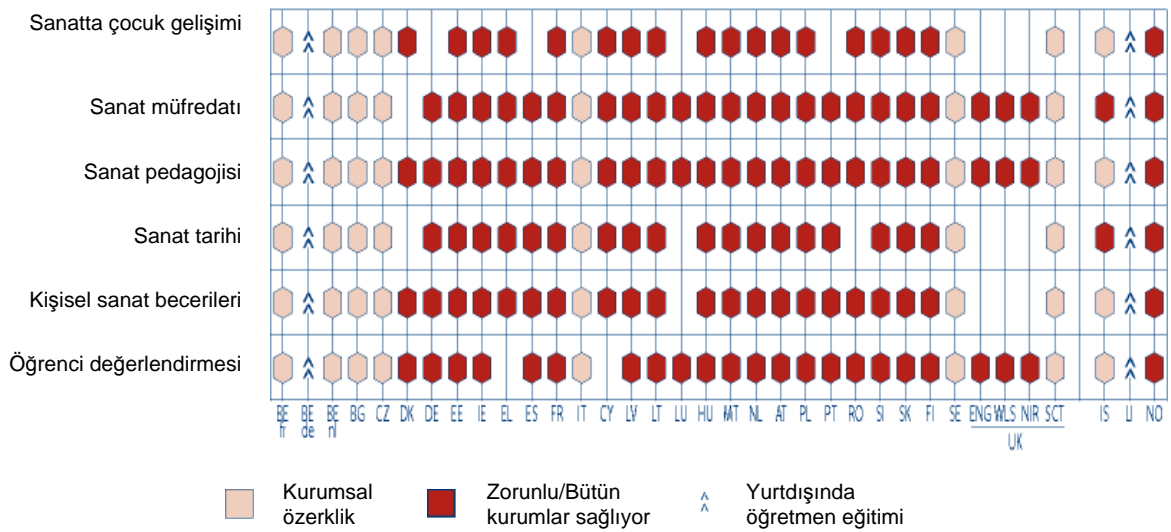

Kaynak: Eurydice.

Aynı şekilde, uzman sanat öğretmenleri için başlangıç öğretmen programları pedagojik alanların zorunlu ya da tercihe bağlı olma durumuna göre değişir. Şekil 5.5 listelenen alanların ulusal müfredat tarafından mı zorunlu hale getirildiğini, belirlenmiş bir ülkedeki uzman sanat öğretmenleri için öğretmen eğitiminin bütün kurumlar tarafından mı verildiğini ya da yüksek eğitim kurumlarının eğitimlerinin içeriğine karar verirken özerk olup olmadıklarını ve programlarında farklılaşp farklılaşmadıklarını gösteriyor.

Belçika (Fransız ve Hollanda dili konuşulan bölgeleri), Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, İtalya, Hollanda, Finlandiya, İsveç ve Birleşik Krallık (İskoçya) ve İzlanda'da öğretmen eğitim kurumları özerk ve hiçbir ulusal rehberlik sistemi ya da programı yok. Hollanda'da ve Finlandiya'da, öğretmen eğitimi için bütün alanlar yine de bütün kurumlar tarafından öğretilir. İzlanda'da, müfredatlarını kendi kararlarıyla tasarlayabilen, sanat derslerinde öğretmen eğitimi sunan iki yüksek eğitim kurumu bulunmaktadır (sanat müfredatı ve tarihi her ikisinde de öğretilse de).

Şekil 5.5 Uzman resim ve müzik öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde pedagojik çalışma alanları, 2007/08

Kaynak: Eurydice

Ek notlar

Resim ve müzik okullarda en yaygın olarak öğretilen dersler olduğu için, bu şekil başlıca uzman resim ve müzik öğretmenlerinin⁽²⁷⁾ profesyonel eğitimleri sırasında belirli pedagojik alanlarda zorunlu eğitim alıp almadığını gösteriyor. Ancak, bazı eğitim programları farklı sanat formlarına göre değişiklik gösterebilir.

Danimarka: Müzik öğretmenleri için öğrenci değerlendirme zorunlu değildir.

Yunanistan: Sanat derslerinde çocuk gelişimi müzik öğretmenleri için bir çalışma alanı değildir. Buna ek olarak, sanat müfredatı müzik öğretmen adayları için tercihe bağlı bir çalışma alanıdır.

⁽²⁷⁾ The Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC) profesyonel müzik eğitimi için ulusal sistemler üzerinde birkaç yıldır bilgi topluyor. www.bologna-and-music.org/countryoverviews web sitesi esas olarak 'Polifonia' ve 'Mundus Musicalis' projelerinin sonucudur. Müzik öğretmeni eğitim ve öğretimi üzerine daha fazla bilgi www.polifoniainn.org/invite ve www.menet.info adreslerinden elde edilebilir.

Yüksek eğitim kurumlarının özerkliklerine rağmen, listedeki alanların birçoğu uzman öğretmenler için ülkelerinin büyük bölümünün ulusal müfredatlarında zorunludur. Ne var ki, pedagojik alanın zorunluluğu öğretmen adaylarının illaki bu alanlarda kapsamlı bir eğitim aldığı anlamına gelmez. Örneğin, Kıbrıs'da, listedeki alanların çoğu öğretmen eğitim programlarında zorunlu olmasına rağmen, uzman öğretmenlere bu alanlarda daha genel ve yüzeysel bir eğitim verilir. Avusturya'da, akademik ortaöğretimlerde eğitim veren uzman öğretmenler genel ortaöğretimlerde eğitim verenlere oranla sanat tarihi ve kişisel sanat becerileri derslerinde daha derinlemesine eğitim alırlar.

Pedagojik alanlar başlangıç öğretmen eğitiminin farklı safhalarında öğretilir. Örneğin, Almanya'da, sanat pedagojisi, sanat tarihi kişisel sanat becerileri gelişimi öğretmen eğitiminin ilk aşamasında zorunludur; sanat müfredat içeriği ve öğrenci değerlendirilmesi hazırlık servisi (uygulamalı pedagoji eğitimi) sırasındaki temel başlıklardır. Fransa ve Lüksemburg'da, sanat tarihi gibi akademik dersler üniversite çalışmaları sırasında verilir. Oysa diğer konu alanları concours'dan (öğretmen adaylarının öğretmen statüsü kazanabilmek için geçmeleri gereken sınavlar) sonraki profesyonel öğretmen eğitiminin bir parçasıdır.

Sanat öğretmenlerinin devamlı profesyonel gelişimleri: günümüzdeki uygulama örnekleri

Daha deneyimli öğretmenlerin değişen öğretmen uygulamalarında daha büyük bir etkisi olacağı için birçok kimse sanat öğretmenlerinin devamlı profesyonel gelişiminin (CPD) özel bir hassasiyet gerektirdiğini savunuyor. CPD Avrupa ülkelerinin çoğunda öğretmenler için profesyonel bir görevdir⁽²⁸⁾. Ancak, sanat öğretmenlerinin CPD programlarına katılımı çoğu durumda ayrı olarak düzenlenmez. Bunun yerine, CPD üzerindeki genel düzenlemeler genellikle sanat öğretmenlerine uygulanıyor. Sanat öğretmenlerinin CPD'ye katılma imkânlarının olmadığı Danimarka bunun bir istisnası.

Sonuç olarak, sanat öğretmenlerinin CPD'ye katılımı hakkında çok az mevcut bilgi bulunmaktadır. Fransa'da öğretmenlerin alabileceği eğitim derslerinin ortalama %6'sı sanat ve kültürle ilgilidir. Finlandiya'da, 2005 değerlendirmesine göre (Piesanen ve diğerleri, 2007), temel ve genel üst ikinci öğretimde eğitim veren hizmet içi eğitimdeki öğretmenlerin sanat derslerine toplam katılımı arttı, fakat aynı zamanda bunların %24'ü de hiç katılım göstermedi. Katılmayan bütün öğretmenlerin toplam miktarı %13'tü. Slovenya'da, Ulusal Eğitim Enstitüsü sanat öğretmenleri için CPD'nin çok az ilgi çektiğini ve yeterince sık olarak tavsiye edilmediğini belirtiyor.

Aynı şekilde Birleşik Krallıkta (İngiltere'de) 2002'de ilköğretimde sanat eğitimi hakkında yapılan ulusal bir ankete göre, CPD programlarında daha fazla sanat başlığı olması gerektiğine dair yaygın bir görüş vardı (Downing ve diğerleri 2003). Şimdiye değin, Birleşik Krallıkta (İngiltere ve Galler) resim, zanaat ve modelcilikte uzman öğretmenler için devamlı profesyonel gelişim dersleri programı olan "Sanatçı Öğretmen Sistemi" var olmuştur. Sistem, kendi yaratıcı uygulamasını benimseyen sanat öğretmenlerinin sınıfta daha etkili ve mesleklerinden daha hoşnut olabilecekleri prensibi üzerine dayalıdır. Bu, sanat öğretmenlerinin sanat müzeleri, galeriler ve yüksek eğitim kurumlarındaki kişisel yaratıcı uygulamalarını gözden geçirmeleri ve geliştirmeleri için fırsatlar sunuyor.

⁽²⁸⁾ Key Data on Education 2009, Bölüm D, Öğretmenlerin Seçilmesi (Eurydice 2009b)'a bakınız.

Dahası, yine Birleşik Krallık'ta (İngiltere), Okullar için Eğitim ve Gelişim Ajansı (TDA) öğretmenlerin CPD'leri için ulusal bir strateji geliştirdi. Bu stratejinin bir parçası olarak, 2007-2010 akademik yılları için ulusal öncelikler belirlendi. Bu önceliklerden birisi alan bilgisini içeren pedagojidir. Buna paralel olarak, TDA 2006'da derslere özel çevrimiçi CPD fırsatlarını artırmak için bir girişim başlattı. İngilizce, tarih, müzik ve işletme dersleri bu girişimin ilk aşamasında seçildi. Ulusal Müzik Eğitmcileri Kurulu (NAME) ve Müzik Eğitim Kurulu (MEC) müzikle ilgili kısmı yürütüyorlar.

İtalya'da sanat öğretmenleri için CPD aktiviteleri özellikle drama ve müziğe odaklanır. Romanya'da eğitim kursları yılda üç kez yüksek seviyedeki profesyonel eğitim kurumları tarafından organize edilir. Kurslardan sonra, öğretmenler statülerinde daha yüksek bir derece elde ederler. Fakat ek bir nitelik kazanmazlar. Devamlı profesyonel gelişim müzik öğretmenleri için son derece tavsiye edilir ve yerel eğitim otoritelerince düzenlenir. Üç modüle bölünmüş toplam 270 saatlik bir eğitim vardır. Malta'da, Müfredat Yönetim Bölümü ve Eğitimde Kalite ve Standartlar için Yönetim Kurulu bünyesinde E-Öğrenim sanat öğretmenleri için yılda bir kez üç gün boyunca kursları organize eder. Bu yıllık eğitimler sırasında drama, resim, müzik ve beden eğitimi dersleri ve seminerleri olur. Bunlar bütün sanat öğretmenleri için devlet okullarında mecburidir, fakat özel okullardaki sanat öğretmenleri gönüllü olarak da katılabilirler. 2009'dan beri, zorunlu kurslar her yıl verilmelidir ama kurslara katılmak için çağrılmadıklarında sanat öğretmenleri gönüllü olarak katılmak için davet edilirler.

Norveç yüksek eğitim sisteminde, bir öğrenci sınıf öğretmenliği eğitim programını tamamladıktan sonra, Norveç okullarında verilen müzik ve sanatı da kapsayan herhangi bir dersi vermek için nitelikli hale gelir. Bu politikanın sonucu sanatta muazzam ölçüde nitelikli olanlar ve olmayanlar arasındaki uyumsuzlukta görülür. Bu problemle başa çıkmak için, bölge ya da şehir yetkilileri eğitim kadrosu için özel olarak CPD kurslarını organize eder ve belirli durumlarda bölge ya da şehir bu kurslara katılımı zorunlu kılar. Ancak, bölgenin ya da şehrin sanatta bu tür CPD kursları planlayıp planlamaması kendi kararlarına kalmıştır. Yine de, 2008'de Eğitim Departmanı tarafından geliştirilen yakın ulusal bir strateji, şehir ya da bölge yetkililerinin sanatta ve kültürde CDP kaynaklarına belli bir miktar (toplam miktar henüz belirlenmemiştir) para ayırmasını gerektiriyor.

5.3. Profesyonel sanatçıların öğretmen eğitim ve öğretiminde katılımı

Profesyonel sanatçıların sanat öğretmenlerinin başlangıç eğitimine katılımları genellikle seminerler verme ya da profesyonel sanatçıların sanat projelerine katılımlarını içerir. Ülkelerin çoğunda, profesyonel sanatçıların öğretmen eğitim ve öğretimine katılımlarını hızlandırmak için merkezi bir program yoktur, fakat yüksek eğitim kurumları onları davet edip etmemeye kendileri karar verir. İtalya ve Lüksemburg profesyonel sanatçıların öğretmen eğitimine gerçekte katılmadıklarını göstermiştir. Danimarka'da sadece tam akademik bilgi ve pedagojik donanıma sahip sanatçılar öğretmen adaylarına eğitim verebilir. Estonya'da, bunun aksine, sanat öğretmen adaylarına eğitim veren kadronun çoğunluğu yarı-zamanlı çalışan profesyonel sanatçılardır. Benzer şekilde, İspanya'da, profesyonel sanatçılar öğretmen adaylarının eğitimlerinde yer alabilir.

İlköğretimde sanat dersleri veren sınıf öğretmenlerinin eğitimine ilişkin olarak, 2004'te Birleşik Krallıkta (İngiltere'de) ilköğretim öğretmenlerinin başlangıç eğitimlerindeki sanat unsurunu güçlendirmek için HEARTS (Yüksek Eğitim, Sanat ve Okullar) projesi başlatıldı. 2004-2006 akademik yılları boyunca, İngiltere'deki 6 yüksek öğretim kurumuna müfredatlarına yeni sanat programları dâhil etmeleri için finansal ve uygulama desteği verildi. Proje, bazıları profesyonel sanatçıları da içine alan bir dizi aktiviteyi içerdi.

Devamlı profesyonel eğitim durumunda ise, çoğu Avrupa ülkesinde profesyonel sanatçıların davetinden sorumlu olan yine yüksek öğretim kurumları ve eğitim programları sunan diğer (kültürel) kurumlardır. Lüksemburg'da profesyonel sanatçılar CPD eğitimine katılmazlar. Kıbrıs'da, profesyonel sanatçıların CPD'ye katılımları ISCED 1 ve ISCED 2'de eğitim veren öğretmenlerin durumunda olduğu gibi farklı aşamalarda düzenlenir. ISCED 1 sanat öğretmenlerinin durumunda, profesyonel sanatçıları sunum için davet eden okul müdürleridir. ISCED 2 sanat öğretmenleri için, her dersin gözetmeni belirli seminerler vermesi için sanatçıları davet edebilir. İzlanda'da CPD, profesyonel sanatçıları içeren İzlanda Sanat Akademisi'nin sorumluluğundadır.

İspanya ve Portekiz'de, profesyonel sanatçılar CPD programlarına katılırlar da, öğretmenleri ve profesyonel sanatçıları eğiten sanat öğretmenleridir. Portekiz'de, profesyonel sanatçılar öğretmenler için CPD kurslarına katılabilmeleri için Hizmet İçi Eğitim Bilimsel-Pedagojik Kurul tarafından dağıtılan öğretmen sertifikasına ihtiyaç duyarlar.

Profesyonel sanatçıların CPD eğitimine katkıda bulunmasını kolaylaştıran merkezi programlar nadir. Birleşik Krallıkta (İngiltere ve Galler), Sanatçı Öğretmen Sistemi profesyonel sanatçılara sanat öğretmenleri için CPD eğitimine katılmalarını sağlarlar.

*

* *

Bu bölüm gösteriyor ki, sınıf öğretmenleri sanat derslerini temel seviyede öğretme eğiliminde iken orta seviyede sanat öğretmenleri ülkelerin büyük çoğunluğunda işe alınır. Buna ek olarak, öğretmen eğitimi hususunda, sanat derslerinin aday sınıf öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitimi programlarında her zaman değil ama çoğunlukla zorunlu olduğu ana hatlarıyla belirtilmiştir. Öte yandan, profesyonel öğretmen eğitimi uzman sanat öğretmenleri için her zaman değil ama çoğunlukla zorunludur. Devamlı profesyonel gelişim göz önüne alındığında, birçok ülkede çok az dikkat çektiği görülür. Son olarak, profesyonel sanatçıların öğretmen eğitimine katılımı yalnızca birkaç ülkede ulusal programlar tarafından desteklenir.

SONUÇLAR

Bu çalışma Avrupa'da ilköğretim ve alt orta öğretim kurumlarında sanat eğitimi üzerine kapsamlı ve karşılaştırmalı, güncel bir kaynak sunmaktadır. Sonuçlar bölümünün amacı ana karşılaştırmalı çalışmanın ana bulguları özetlemek ve bunları önceki araştırmalara bağlamaktır. Buna ek olarak, bu bölüm bulguların önemi anlamında sanat eğitiminin tüm alanlarında iş birliğinin önemini vurgulamayı hedeflemektedir.

Sorulan Sorular: Ne öğrendik?

Çalışmanın giriş bölümü var olan araştırma projeleri çerçevesinde bu kaynakta odaklanılacak soruların genel bir dökümünü sunmaktadır. Bu sorulardan bazıları bu çalışmada da sorulmuş ve sanat eğitiminin amacı ve yapısı, öğretmen eğitimi, öğrenci değerlendirmesi, profesyonel sanatçıların katılımı, sanat eğitiminde BİT kullanımı ve müfredat dışı etkinlikler gibi meseleler üzerinde özellikle durmuştur. Takip eden paragraflarda sanat eğitime dair bu önemli sorulara Avrupa ülkeleri bağlamında yanıtlar sunulmaktadır.

Ulusal müfredatta sanatın yeri nedir?

Önceki araştırmalar sanat eğitiminin müfredatlarda göreceli olarak düşük bir önemi olduğunu vurgulamaktaydı (Giriş'e bakınız.). Bu çalışmada sanat eğitiminin yapısına müfredat dahilinde bakılmış, sanat eğitime harcanan ders saatine veya sanat konularına, sanat ve müfredattaki diğer alanları arasındaki müfredatlar arası bağlantılara bakılmıştır.

Çalışma sanat-biçimi alanlarında müfredat dahilinde iki ana kavramsallaşma tespit etmiştir: bunlar birbirleriyle ilintili olarak görülebilirler ve dolayısıyla müfredat içinde bütünlük bir alan dahilinde kategori edilebilirler, veya alternatif olarak, her bir sanat konusu ayrı bir ders olarak da ele alınabilir. Ülkelerin yarısına yakın bir oranda sanat dersleri müfredat dahilinde "bütünlük" bir bölüm olarak düşünülmektedir, öte yanda diğer ülkelerde ise "ayrı ders" yaklaşımı benimsenmiştir. Yine de, sanat biçimleri alanları bütünlük bir alanın parçaları olarak bulunsa da, okullarda bunlar ayrı dersler olarak ele alınabilirler. Ek olarak bazı durumlarda, sanat konuları müfredat alanı veya başka zorunlu derslerin parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada tanımlanan bütün ana sanat dersleri ülkelerin büyük bir çoğunluğunda bir biçimde zorunlu olarak verilmektedir ve görsel sanatlar ile müzik tüm ülkelerde zorunludur. Buna mukabil, ülkelerin üçte ikisinde el-işi zorunlu sanat müfredatına dahil edilmiştir. Ülkelerin büyük bir çoğunluğunda, drama ve dans da dahil olmak üzere, bu tür sanat biçimleri alanları diğer zorunlu sanat-dışı dersler kapsamında bir bölüm olarak sunulmakta genellikle bu zorunlu dersler dil öğretimi veya beden eğitimi olmaktadır. Ülkelerin çok azında zorunlu sanat veya sanat-dışı müfredatın bir unsuru olarak medya ve mimari ayrı dersler olarak sunulmaktadır (Bölüm 2'ye bakınız.)

Sanat eğitime ayrılan zaman anlamında ise; ortalama Avrupa Ülkelerinin yarısında ilköğretim seviyesinde 50 ve 100 saat arası bir zaman dilimi ayrılmakta ve alt ortaöğretimde bu miktar 25 ve 75 saat olarak gözlenmektedir (Bölüm 2'ye bakınız). İlköğretim seviyesinde, bu zaman miktarı kesin olarak dil öğretimine, matematiğe veya fen bilimlerine (beşeri ve doğa bilimleri bir arada ele alınmıştır.) ayrılan süreden oldukça kısadır; ne var ki, ülkelerin büyük çoğunluğu beden eğitime veya yabancı dil öğretimine harcadığı zamandan daha fazlasını sanat eğitime harcamaktadır. Fakat, alt orta öğretim seviyesinde, sanat öğretimine harcanan zaman miktarı diğer konu alanlarıyla karşılaştırılınca yine düşme eğilimindedir. Bu eğitim seviyesinde, ülkelerin büyük çoğunluğu sanat eğitimi için dil öğretimine,

matematiğe veya fenbilimlerine (beşeri ve doğa bilimleri bir arada ele alınmıştır.) ayrılan süreden daha az bir süre ayırmakla kalmayıp yabancı dil öğretimi ve beden eğitimi derslerine de sanat eğitimine oranla daha fazla süre ayırmaktadırlar (Avrupa Eğitim Ana Verileri 2009, Şekiller E2 ve E3'e bakınız). Dolayısıyla, bu çalışma her ne kadar önce ki araştırmaların bulgularıyla sanat eğitime ortaöğretimde harcanan sürenin azlığı anlamında uyuşsa da, bu resim ilköğretimde daha karışık görünmektedir. Yine de, ülkeler arasında anlamlı derecede çeşitlilikler mevcuttur. Üstelik, bazı ülkeler okullarına bir iki yıllık bir zaman dilimi gibi uzun bir dönemde müfredatlarında bir esneklik sağlamaktadır ve diğer ülkeler ise okullarına her ders konusu için ne kadar zaman ayrılması noktasında özerklik sunmaktadır.

Bir çok eğitim sisteminde, öğrencilerin yıl sonunda veya belli bir eğitim aşamasında gerekli bilgi ve yeterlikleri edinmemeleri durumunda bir yılı tekrar etmeleri gerekebilir. Fakat, bir iki istisnai durum dışında, tüm bu ülkelerde sanat eğitimi derslerinde düşük bir not, uygulamada, öğrencinin okulda geçme-kalmasında bir sonuç doğurmamaktadır. Sanat eğitime dolayısıyla düşük bir ağırlı verilmekte ve öğrencinin takip eden eğitim aşamasına geçmesi anlamında ciddi bir kıstas olarak görülmemektedir (Bölüm 4'e bakınız).

Sanat ve diğer dersler arasındaki ilişkiye gelince, Avrupa ülkelerinin üçte birinde böyle bir müfredatlar arası bağlantıdan söz edilebilir. Bu tür girişimlerin var olduğu durumlarda ise, bu ya tüm müfredatın bir hedefi olarak öne çıkmakta veya belli bir müfredatlar arası bağlantı olmakta (örnek olarak, kültür eğitimi) veya sanat müfredatının kendi içinde bulunmaktadır. Bazı durumlarda, müfredatlar arası bağlantıları pekiştirme sanat müfredatının amaçlarında açıkça ifade edilmektedir ve bazı durumlarda ise müfredatlar arası bağlantılar yerel veya okul seviyesinde kurulabilmektedir (Bölüm 2'ye bakınız).

Sanat eğitiminin amaçları nelerdir?

Önceki araştırmalara benzer olarak bu çalışma sanat eğitiminin ana hedefleri konusunda Avrupa ülkeleri arasında kayda değer derecede büyük bir anlaşma mevzu bahistir. Tüm ülkelerin sanat müfredatlarında genç insanların sanatsal becerilerini geliştirmelerini, anlayış ve bilgilerini pekiştirmelerini sağlamaları hedefleri şaşırtıcı değildir. Ayrıca bir çok ülke eleştirel bakışı geliştirme, kültürel mirasın anlaşılması, bireysel ifade ve yaratıcılık (hayal kurma, problem çözme ve risk alma) hedeflerini sanat müfredatı dahiline yerleştirmiştir. Yaygın olarak görülen diğer hedefler ise sosyal beceriler, iletişim becerileri, sanattan zevk alma, farklı sanat biçimleriyle uğraşma ve medya, performans ve sunum ve çevresel farkındalık olarak öne çıkmaktadır (Bölüm 1'e bakınız).

Çalışma aynı zamanda ülkeler arasındaki bazı farklılıkları da ortaya çıkarmış, farklı türde amaçları olan ülkeleri tespit etmiştir. Üç amaç ülkelerin yarısından daha azında belirlenmiştir: özgüven ve özsaygı; sanat yoluyla yaşam boyu öğrenmenin pekiştirilmesi; ve sanatsal yeteneği tespit etmek.

Sanat eğitimi müfredatının bölümleri olarak belirlenen öğrenme amaçlarının yanı sıra, sanat ve kültür eğitimiyle ilişkilendirilebilecek genel müfredat amaçları da bulunmaktadır. Amaçlarını genel müfredat dahilinde belirten ülkelerde genellikle kültürel ve yaratıcılık hedefleri, özellikle yaratıcılık, kültürel miras ve çeşitliliği öğrenmek ve bireysel ifade becerilerinin geliştirilmesi hedefler dahilinde bulunmaktadır.

Sanat eğitimi için öğretmenler nasıl hazırlanmaktadır ve onlara becerilerini güncellemek için ne tür olanaklar tanınmaktadır?

Öğretmenler, sanat eğitimi de dahil olmak üzere, eğitimin kalitesinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Çalışmada gösterildiği üzere, sınıf öğretmenleri sanat derslerini ilköğretim seviyesinde verirken, sanat alan öğretmenleri, ülkelerin büyük çoğunluğunda bu dersleri vermektedir (Bölüm 5'e bakınız). Yine de okullar büyük oranda ilköğretim seviyesinde bile uzman alan öğretmenlerini işe alma konusunda özerkliğe sahiptir.

Öğretmen eğitimi konusunda ise araştırma sınıf öğretmenlerinin birden fazla sanat alanında eğitim aldıklarını, bu alanların ise çoğunlukla görsel sanatlar ve müzik olduğunu göstermektedir. Bu genellikle sanat pedagojisi ve sanat müfredatı alanında eğitimleri kapsamaktadır ve daha az oranda sanatla çocuğun gelişmesi eğitimini, sanat tarihi ve kişisel sanat becerileri konularını içermektedir. Fakat, her ne kadar sanat konuları aday sınıf öğretmenlerinin eğitimlerinde zorunlu olsa da bu hizmet öncesi öğretmen eğitimi programı için her zaman geçerli değildir. Dolayısıyla, bazı ülkelerde, uygun bir sanat eğitimi almayan sınıf öğretmenlerinin sanat konularını öğretmek zorunda kalmaları mümkündür. Fakat, sanat derslerinin zorunlu olmadığı ülkelerde, sınıf öğretmenlerinin ne tür bir eğitim aldıkları konusunda hali hazırda çok az bilgi bulunmaktadır.

Öte yandan, uzman öğretmenlerin durumunda ise, belirli sanat alanında/alanlarında sanat becerilerini göstermek sanat öğretmeni olmadan önce tüm öğretmen eğitimi modellerinde bir ön şarttır. Fakat sanat becerileri genelde bir sonraki modelde daha fazla vurgulanmaktadır. Üstelik, profesyonel öğretmen eğitimi çoğunlukla, her zaman olmasa da, sanat alan öğretmenleri için zorunludur.

Devamlı profesyonel gelişim (DPG) Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğunda öğretmenler için mesleki bir görevdir. Ne var ki, sanat öğretmenlerinin DPG programlarına katılımları ayrı olarak çoğu durumda düzenlenmemektedir. Bunun yerine, DPG genel uygulamaları sanat öğretmenlerine çoğunlukla uygulanır. Sonuç olarak, sanat öğretmenlerinin DPG çalışmalarına katılımları ve onlara sunulan olanaklar konusunda az bilgi bulunmaktadır. Yine de, böyle bir bilginin var olduğu durumlarda, sanat öğretmenleri için DPG programlarının bir çok ülkede az ilgi gördüğü gözlenmektedir (Bölüm 5'e bakınız). Sanat eğitiminin kalitesine dair bazı ulusal gözlem raporları sanat öğretmenlerinin etkin ve verimli hizmet-içi eğitimlere katılma ihtiyacı duydukları gerçeğini vurgulamaktadır. Bir düzine ülkede bulunan bu raporlar sundukları sonuçlara öğrencilere verilen sınavlar, okul denetimleri veya araştırmalarından varmaktadır (Bölüm 4'e bakınız).

Profesyonel sanatçılar sanat eğitime katılmakta mıdır? Öyleyse, nasıl?

Giriş bölümünde ele alındığı üzere, sanat eğitime profesyonel sanatçıların müdahil olması önceki bir çok araştırmada önerilmiştir. Bu sebeple, bu çalışma Avrupa ülkelerindeki uygulamaları analiz etmiştir (Bölüm 5'e bakınız). Bulgular profesyonel sanatçıların genellikle ilköğretim ve alt ortaöğretim seviyelerinde öğretme işine çok da girmediklerini göstermektedir. Ne var ki, bu durum için istisnalar bulunmaktadır; ve bazı ülkeler profesyonel sanatçıların geçici mahiyette her hangi bir pedagojik formasyon veya öğretmen eğitimi almadan okullarda sanat eğitimi vermesine izin vermektedir. Yine de, bu durumlarda, profesyonel sanatçılar tam zamanlı statüde çalışabilmek için bir öğretmen eğitimi sürecini genellikle tamamlamak durumundadır.

Bu aynı zamanda profesyonel sanatçıları sanat eğitimine müdahil etmenin en yaygın yolunun, kültürel alan ziyaretleri (özellikle müzeler ve galeriler), sanatçı ve okullarla çalışan sanat organizasyonları da dahil olmak üzere, profesyonel sanat organizasyonları ve/veya sanatçılar arasındaki işbirliğini pekiştirmekten geçtiği anlamına gelmektedir. Tüm ülkeler bu tür girişimleri desteklemektedir, fakat bu tür uygulamaların ulusal, yerel veya okul seviyesine entegre edilmesi gerekmektedir (Bölüm 3'e bakınız).

Profesyonel sanatçıların öğretmen eğitimine katılımları konusuna gelince, bu genelde atölye çalışmaları, seminerler veya profesyonel sanatçıların öğretmen eğitimi okullarına veya üniversitelerine sanat projeleriyle katılımı olarak önümüze çıkmaktadır. Ülkelerin büyük bir çoğunluğunda, profesyonel sanatçıların öğretmen eğitimine katılımını destekleyen merkezi bir program bulunmamaktadır. Bu sebeple, Avrupa ülkelerinin çoğunda sanatçıların öğretmen eğitiminde etkin bir rol almaları yüksek öğretim kurumlarının ve diğer (kültürel) kurumları sorumluluğu dahilinde bulunmaktadır (Bölüm 5'e bakınız).

Öğretmenler sanat eğitiminde öğrenci gelişimini ölçmekte midir? Öyleyse, nasıl?

Sanat alanlarında öğrenci performansının değerlendirilmesi oldukça güç bir mesele olarak ele alınmış. Bu nokta sanat eğitiminin kalitesini gözlemleyen bazı güncel ulusal raporlarda vurgulanmaktadır. Öğrencilerin değerlendirilmesi sorumluluğu ana olarak öğretmendedir. Yine de, bu merkezi veya bölgesel eğitim otoritelerince bir çerçeve dahilinde belirlenmekte ve ülkeye göre az ya da çok detaylandırılmaktadır. Bazı eğitim sistemlerinde, merkezi veya bölgesel otoriteler ölçme kriterlerini açıkça belirtmektedir. Bir ölçme kriteri öğrenme hedeflerinden, genellikle ölçülecek konudan ve ilgili performans/gereklilik seviyesinden oluşmaktadır. Özetle, çoğu ülkede öğretmenlerin kendisi öğrencileri değerlendirebilmek için ölçme kriterlerini belirlemektedir ve bunu yaparken müfredatta belirtilen öğrenme hedeflerini esas alarak bir kriter oluşturmuşlardır. Bu durumda, öğretmenlerin okul yılları boyunca tutarlı bir ölçme süreci oluşturabilmeleri için uygun bir destek almaları elzem görünmektedir. Bu destek farklı boyutlarda olabilir: ulusal yönergeler, okul seviyesinde öğretmen çalışma gurupları, vs (Bölüm 4'e bakınız).

Ülkelerin çoğu bir veya birden çok türde ölçme skalası önermekte, çoğunlukla nümerik not skalalarının yaygın olduğu ortaöğretimde tavsiye etmektedir. İlköğretim seviyesinde bir düzine civarında ülkedeki en yaygın uygulama sözel yorumların kullanılmasıdır.

Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamakta kullanılan belli başlı önlemler ve öğrenci performansları sonunda başvurulan skalalar birçok ülkede bulunmaktadır. Bazıları oldukça standarttır; örnek olarak, pekiştirme sınıflarını oluşturmada veya düşük performans sonucunda sınavları yeniden uygulama noktasında kullanılırlar. Üstün başarı durumlarında ise, öğrenciler ek-müfredat etkinliklerine veya yarışmalara katılmaya teşvik edilir veya konservatuvarlar gibi özel sanat kurumlarına devam etmek konusunda yönlendirilebilirler. Etkin olabilmek için, bu önlemler öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olmak durumundadır. Bu sadece etkin bir değerlendirme süreci ile sağlanabilir.

Ulusal sanat müfredatında veya belli bir eğitim projesinde BİT kullanımı teşvik edilmekte midir?

Giriş'te vurgulandığı üzere, güncel çalışmalar sanat eğitimi müfredatları geliştirme üzerindeki baskıyı, öğrencilerin yaratım süreçlerinde BİT kullanımları anlamında vurgulamaktadır. Bu çalışma gerçekten de sanat müfredatlarında BİT kullanımının bir çok ülke tarafından teşvik edildiğini ve öğrencilere fırsatlar sunulduğunu göstermektedir. Bu genel ifadenin ötesinde, BİT'in yeri ve önemi müfredat dahilinde tüm ülkelerde geniş çapta değişiklik göstermektedir. BİT müfredatlar-arası bir başarı hedefi ve/veya sanat eğitiminin parçası olarak açıkça belirtilebilir. Bazı sanat dersleri BİT kullanımını önermek konusunda daha belirgindir; görsel sanatlar, medya sanatları ve müzik bu dersler örnek olarak verilebilir (Bölüm 2'ye bakınız).

Ayrıca, bazı ülkeler sanat eğitimi dahilinde BİT kullanımını destekleyen belirli projeleri rapor etmiştir. Bazı durumlarda, bu projeler eğitimde BİT kullanımı veya sanat eğitimi pekiştirme amaçlı organizasyonlar veya kurumlarca yönetilmektedir. Ek olarak, bazı ülkelerde özel politikalar ve girişimler sanat eğitimi geliştirme odaklı okullara online belgeleme kaynakları ve yazılımları gibi elektronik kaynakları sağlamak için düzenlenmiştir (Bölüm 3'e bakınız).

Sanat eğitiminde ek-müfredat etkinlikleri eğitim otoritelerince teşvik edilmekte midir?

Neredeyse tüm Avrupa ülkeleri sanat alanında ek-müfredat etkinlikleri sağlamaları için okulları teşvik etmektedir. Bu ülkelerden bazılarında bu tarzda hizmetlerin sağlanması için özel öneriler bulunmaktadır. Dolayısıyla bu ülkelerde okullar, örnek olarak, müfredat planında sanat doğasının seçmeli ek-müfredat etkinliklerini koyma konusunda yönlendirilebilir. Bu tür etkinliklerin öğrencilerin okul çalışmalarında ne derece etkin oldukları ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Bazı ülkelerde, ek-müfredat etkinlikleri tamamlayıcı ve destekleyici etkinlikler olarak görülürken, diğer ülkelerde genel olarak, özellikle bireysel gelişime katkı sağlamak anlamında, tüm eğitim sürecine katkı sağlayan etkinlikler olarak benimsenmektedirler. Farklı sanat biçimlerinde öneriliyor olsalar da, en çok müzik alanında bu etkinliklerin sunulduğu gözlenmektedir (Bölüm 3'e bakınız).

Bu tür etkinliklere eşit ulaşım, çocukların bu etkinliklere katılabilmeleri için ailelerin para ödediği ülkelerde bir sorun olarak göze çarpmaktadır. Bazı durumlarda, ödenen para miktarı ebeveynin sosyo-ekonomik durumuna göre değişebilmektedir. Bazı ülkeler ulusal veya yerel hükümetlerin ek-müfredat etkinliklerine katılımı desteklemek için tam burs veya destek sağladığını rapor etmektedir.

Sanat eğitiminin gelişiminde iş birliğinin önemli rolü

Sanat eğitiminin sürdürüldüğü güncel kurumsal ve organizasyonel bağlamdan örnekler, etkin bir eğitimin ancak okullar ve karar mercileri oyuncuları arasında iş birliği bir yaklaşımın gerekliliğine ve önemine işaret ediyor. Bu işbirliği sadece eğitim kurumları arasında değil aynı zamanda sanat alanından profesyonelleri de kapsamaktadır.

Öğrencilere sanatı birinci elden deneyimleme şansı tanıyabilmek için, bir taraftan okullar ve eğitim otoriteleri arasında bir işbirliği kurulması gerekmekte ve öte taraftan sanatçılar ile sanatı destekleyen kurumlar arasında işbirliği yapılmalıdır. Bazı ülkelerde eğitim ve kültür sorumluları aynı bakanlıkta bulunmaktadır (Bölüm 1'e bakınız). Bu işbirliği köprülerinin etkin bir biçimde atılabilmesi için başarılı bir

uygulama olarak görülebilir. Diğer ülkelerde ise işbirliği yapan birimler ve farklı bakanlıklar sanat ve kültür eğitimini pekiştirmek için kurumlar oluşturmuştur. Ülkeden ülkeye amaçları değişebilen bu kurumlar, eğitim ve sanat dünyaları arasında ortaklıklar geliştirme amacıyla: projeler yapmakta; elde edilen sanat eğitimiyle ilgili bilgileri paylaşmakta; belirli eğitsel kaynakları sağlamakta ve sanatçıları okul programlarında desteklemektedir, vs (Bölüm 3'e bakınız).

Bazı ülkelerde ise okullar ve kültürel kurumlar arasındaki işbirliği teşvik edilmekte ve ek-müfredat sanat etkinlikleri ile okullarda yeni çalışma yöntemleri yaratma çabası güdülmektedir (Bölüm 3'e bakınız). Daha genel olarak, sınıf öğretmenleri ve sanat akademileri gibi uzmanlaşmış kurumların öğretmenleri arasındaki işbirliği her iki eğitim bağlamındaki eğitim çalışmalarının pekiştirilmesine yarayacaktır.

Profesyonel sanatçıları öğretmen eğitimine müdahil etmek veya DGP programlarına almak sanat eğitiminin kalitesini elbette arttıracaktır. Yukarıda da işaret edildiği üzere, ne var ki, çok az ülkeden gerek DGP gerekse öğretmen eğitiminde profesyonel sanatçıların katılımını destekleyecek merkezi bir program rapor edilmiştir (Bölüm 5'e bakınız).

Bir çok ülkede, sanat biçimleri müfredatta bütünleşik bir alanda kategori edilmiştir (Bölüm 2'ye bakınız). Bu sanat eğitiminin müzik ve görsel sanatlar gibi çeşitlilik sunan alanları kapsadığını ve neredeyse tüm durumlarda tek bir öğretmen tarafından öğretildiği anlamına gelmez. Bir çoğunun sanat eğitiminden sorumlu olduğunu anımsayınca, bu okul öğretmenleri ile yapılan işbirliği bu sebeple gereklidir. Aynı ihtiyaç dans ve drama gibi diğer zorunlu dersleri düşününce ortaya çıkmaktadır.

Yaratıcılığı desteklemek neredeyse bütün sanat müfredatlarında açıkça vurgulanan bir amaçtır. Bu amaç bir çok müfredatta aynı zamanda genel bir amaç olarak göze çarpar (Bölüm 1'e bakınız). Okulun diğer öğretmenleri ve sanat öğretmenleri arasındaki verimli işbirlikleri bu müfredat hedefinin başarılmasında yardımcı olabilir. Daha genel anlamıyla, bütün öğretmenler arasında bu tür işbirliği çalışmaları müfredatlar-arası konuların önemle teşvik edildiği bütün eğitim sistemlerinde hayati bir rol oynamaktadır.

SÖZLÜKÇE

Ülke kodları

EU-27	Avrupa Birliği
BE	Belçika
BE fr	Belçika – Fransız Topluluğu
BE de	Belçika – Almanca konuşan Topluluk
BE nl	Belçika – Flaman Topluluğu
BG	Bulgaristan
CZ	Çek Cumhuriyeti
DK	Danimarka
DE	Almanya
EE	Estonya
IE	İrlanda
EL	Yunanistan
ES	İspanya
FR	Fransa
IT	İtalya
CY	Kıbrıs
LV	Letonya
LT	Litvanya
LU	Lüksemburg
HU	Macaristan
MT	Malta

NL	Hollanda
AT	Avusturya
PL	Polonya
PT	Portekiz
RO	Romanya
SI	Slovenya
SK	Slovakya
FI	Finlandiya
SE	İsveç
UK	Birleşik Krallık
UK-ENG	İngiltere
UK-WLS	Galler
UK-NIR	Kuzey İrlanda
UK-SCT	İskoçya
EFTA/EEA ülkeleri	Avrupa Ekonomik Alanı'nın üyeleri olan Avrupa Serbest Ticaret Birliği'nin üç ülkesi
IS	İzlanda
LI	Lihteynştayn
NO	Norveç

İstatistik Kodlar

: Veri yoktur

ŞEKİLLER TABLOSU

---

1. Bölüm: Sanat ve Kültür Müfredatı: Gelişim ve Sorumluluk için Hedefler	17
Şekil 1.1: Sanat ve kültür müfredatı yaratmak için sorumluluk seviyeleri, ISCED 1 ve 2, 2007/08	18
Şekil 1.2: Sanat ve kültür müfredatının ana amaçları ISCED 1 ve 2, 2007/08	19
2. Bölüm: Sanat Müfredatının Organizasyonu	23
Şekil 2.1: Sanat biçimlerini müfredatta ayrı veya entegre olarak ele alan müfredatlar ISCED 1 ve 2, 2007/08	Error! Bookmark not defined.
Şekil 2.2: Farklı sanat derslerinin ulusal müfredattaki yeri, ISCED 1 ve 2, 2007/08	27
Şekil 2.3: Zorunlu sanat eğitiminde minimum ders saati, sayı, okul yılı ve ülke, tam zamanlı zorunlu genel eğitimde, ISCED 1 ve 2, 2007/08	30
4. Bölüm: Öğrenci Değerlendirmesi ve Öğretim Kalitesinin Gözlemlenmesi	51
Şekil 4.1: Tüm alanlar için ölçme kıstasları, ISCED 1 ve 2, 2007/08	53
Şekil 4.2: Sanat konuları için ölçme skalaları, ISCED 1 ve 2, 2007/08	56
Şekil 4.3: Notlama skalaları: değerler tanımları, ISCED 1 ve 2, 2007/08	57
5. Bölüm: Sanat Öğretmenleri: Eğitim ve Öğretim	65
Şekil 5.1: İlköğretimde uzman ve sınıf sanat öğretmenleri, 2007/08	66
Şekil 5.2: Alt orta öğretimde sanat öğretmenleri, 2007/08	68
Şekil 5.3: Hizmet öncesi eğitimde sınıf öğretmenleri için sanat eğitimi, 2007/08	70
Şekil 5.4: Sınıf öğretmenleri için hizmet öncesi eğitimde pedagojik çalışma alanları, 2007/08	72
Şekil 5.5: Görsel sanatlar ve müzik öğretmenleri için hizmet öncesi eğitimde pedagojik çalışma alanları, 2007/08	73

KAYNAKÇA

Austrian Presidency of the EU, 2006. *European Specialist Conference: Promoting Cultural Education in Europe. A Contribution to Participation, Innovation and Quality*. Conference report. Graz, 8-10 June 2006. Federal Ministry for Education, Culture and Science: Vienna.

Bamford, A., 2009. *An Introduction to Arts and Cultural Education Evaluation*. Unpublished paper commissioned by Creativity, Culture and Education (CCE). The report formed the basis of the recommendations adopted by the EU's Open Method of Co-ordination group on the synergies between culture and education in June 2009.

Bamford, A., 2006. *The Wow Factor: Global Research Compendium on the Impact of the Arts in Education*. Berlin: Waxmann Verlag.

Black, P. & William, D., 1998. Assessment and Classroom Learning. *Assessment in Education*, 5(1), pp.7-74.

Council of Europe, 2005. *The Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society*, Council of Europe Treaty Series No. 199, Faro, 27 October 2005.

Council of Europe, 2008. *White Paper on Intercultural Dialogue: 'Living Together as Equals in Dignity'*. Launched by the Council of Europe Ministers of Foreign Affairs at their 118th Ministerial Session, Strasbourg, 7 May 2008.

Council of the European Union, 2007a. Resolution of the Council of 16 November 2007 on a European Agenda for Culture. *Official Journal of the European Union* C 287, 29.11.2007, pp. 01-04. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:287:0001:0004:EN:PDF> [Accessed 26 August 2009].

Council of the European Union, 2007b. Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 15 November 2007, on improving the quality of teacher education. *Official Journal of the European Union* C 300, 12.12.2007, pp. 06-09. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:300:0006:0009:EN:PDF> [Accessed 26 August 2009].

Council of the European Union, 2008. *Council Conclusions on the Work Plan for Culture 2008-2010*, 2868th Education, Youth and Culture Council meeting, Brussels, 21 May 2008, Available at: http://www.eu2008.si/si/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC2.pdf [Accessed 26 August 2009].

Creativity in Education Advisory Group, 2001. *Creativity in Education*. Dundee: Learning and Teaching Scotland.

Cultuurnetwerk Nederland, 2002. *A Must or a-Muse – Conference Results. Arts and Culture in Education: Policy and Practice in Europe*. Report of the European Conference, Rotterdam, 26-29 September 2001. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland.

Department for Children, School and Families, UK (DCSF), 2007. *The Children's Plan: Building Brighter Futures* (Cm. 7280). London: DCSF. Crown Copyright.

Department for Culture, Media and Sport, UK (DCMS), 2008. *Creative Britain: New Talents for the New Economy*. London: DCMS. Crown Copyright.

Downing, D., Johnson, F. & Kaur, S., 2003. *Saving a Place for the Arts? A Survey of the Arts in Primary Schools in England*, LGA Research Report 41. Slough: NFER.

European Commission, 2007. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic And Social Committee and the Committee of the Regions on a European Agenda for Culture in a Globalizing World*. COM(2007) 242 final.

European Parliament, 2009. *European Parliament Resolution of 24 March 2009 on Artistic Studies in the European Union*. INI/2008/2226.

Eurydice, 2006. *Specific Educational Measures to Promote all Forms of Giftedness at School in Europe*. Working document. Brussels: Eurydice.

Eurydice, 2009a. *Higher Education in Europe 2009: Developments in the Bologna Process*. Brussels: EACEA/Eurydice P9.

Eurydice, 2009b. *Key Data on Education in Europe 2009*. Brussels: EACEA/Eurydice P9.

Eurydice, 2009c. *National Testing for Pupils in Europe: Objectives, Organisation and Use of the Results*. Brussels: EACEA/Eurydice P9.

Harlen, W., 2004. A Systematic Review of the Evidence of Reliability and Validity of Assessment by Teachers Used for Summative Purposes. In *Research Evidence in Education Library*. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London.

International Society for Education through Art, 2006. *Joint declaration of the International Drama/Theatre and Education Association (IDEA), International Society for Education through Art (InSEA) and International Society for Music Education (ISME)*. UNESCO World Arts Conference, Lisbon, 6 March 2006. Available at: http://www.insea.org/docs/joint_decl2006.html [Accessed 18 May 2009].

KEA European Affairs, 2009. *The Impact of Culture on Creativity*. Study prepared for the European Commission, Directorate General for Education and Culture. Brussels: KEA European Affairs.

Learning and Teaching Scotland, 2004. *Creativity Counts: A Report of Findings from Schools*. Dundee: Learning and Teaching Scotland.

National Advisory Committee on Creative and Cultural Education (NACCCE), 1999. *All Our Futures: Creativity, Culture and Education*. Available at: <http://www.cypni.org.uk/downloads/alloutfutures.pdf> [Accessed 22 May 2009].

National Assembly for Wales (NAfW), 2001. *The Learning Country: A Comprehensive Education and Lifelong Learning Programme to 2010 in Wales*. Cardiff: NAfW.

Piesanen, E., Kiviniemi, U. & Valkonen, S., 2007. *Follow-up and Evaluation of the Teacher Education Development Programme. Continuing Teacher Education in 2005 and its Follow-up 1998-2005 by Fields and Teaching Subjects in Different Types of Educational Institutions*. Occasional Papers 38, University of Jyväskylä, Institute for Educational Research.

Robinson, K., 1999. *Culture, Creativity and the Young: Developing Public Policy*. Cultural Policies Research and Development Unit Policy Note No. 2. Strasbourg: Council of Europe.

Sharp, C. & Le Métails, J., 2000. *The Arts, Creativity and Cultural Education: An International Perspective* (International Review of Curriculum and Assessment Frameworks Project). London: Qualifications and Curriculum Authority.

Taggart, G., Whitby, K. & Sharp, C., 2004. *Curriculum and Progression in the Arts: An International Study. Final report* (International Review of Curriculum and Assessment Frameworks Project). London: Qualifications and Curriculum Authority.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO), 1999. *Appeal by the Director-General for the Promotion of Arts Education and Creativity at School as Part of the Construction of a Culture of Peace*. Available at: http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=9747&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html [Accessed 22 May 2009].

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO), 2006. *Road Map for Arts Education*. The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century, Lisbon, 6-9 March 2006.

EKLER

2007 Yılından Sonra Sanat Eğitiminde Planlanan veya Uygulanan Değişiklikler

Belçika – Fransız Topluluğu

(Herhangi bir veri bulunamadı)

Belçika – Alman – Konuşan Topluluğu

2007 yılında tüm eğitim ağlarındaki öğretmenlerden oluşan bir çalışma grubu beceri aktarımını merkez alan eğitim müfredatının tümünü yeniden değerlendirdi. Bu kişiler ilköğretim ve orta öğretim sonuna kadar geliştirilmesi ve ulaştırılması gereken becerileri belirterek her bir disiplin veya disiplin grupları için çerçeve programlar (*Rahmenplane*) geliştirdiler. Bu çerçeve programlar, 2008 yılı Haziran ayında bunları onaylayan meclise sunuldu ve tartışıldı. bu çerçeve programlar 2002 dokümanlarının yerini almaktadır. Diğer çeşitli disiplinlerin yanı sıra, müzik ve sanat alanlarında da ulaştırılması gereken amaç ve hedefleri belirten bu doküman temel becerilerin geliştirilmesi yolunda eğitimde aslında yeni bir yansımadır.

Buna ek olarak, hükümet geleneksel okul örgütü dışında faaliyet gösteren Müzik Akademisini (Interkommunale Musikakademie der Deutschsprachigen Gemeinschaft (zorunlu olmayan, yarı-zamanlı sanatsal eğitim veren bir kurum olarak eğitim sistemi içine aktarmayı planlamaktadır. Müzik bu kurumun ana faaliyet alanı olacaktır, fakat bu kurumda tiyatro, sahne sanatları ve aralıklarla dans eğitimi de verilecektir.

Yarı zamanlı sanatsal eğitimin sağlanması hususundaki bu kararname teklifi ile, 2009 yılının birinci yarısında mecliste tartışılıp onaylanacağı için, hükümet müzik akademisinin yasal dayanağını güçlendirmek ve her şeyden evvel personele daha fazla istihdam güvencesi vermek istemektedir. hükümet, bu yöntemle, özellikle de sanat konuları öğreten akademik personel ve idari personel arasında daha fazla birliktelik oluşturmayı ümit etmektedir.

Belçika – Flemenkçe Topluluğu

Planlamalar, Flandra'da yapılan 2006 yılındaki bir Sanat, Kültür ve Tasarım Değerlendirmesine göre hazırlanmaktadır. Bu rapor Flandra'daki sanat ve kültür eğitiminin mevcut durumunu değerlendirmektedir. Rapor var olan hükümlerin ve bunların uygulamasının zayıf ve güçlü yanlarını tanımlamakta ve yedi nokta üzerinde öneri sunmaktadır.

- Politika ve uygulama
- Bütçe ve finansman
- İşbirliği ve paylaşım
- Yarı-zamanlı sanat eğitimi (DKO)
- Ulaşılabilirlik
- Mesleki gelişim ve öğretmen eğitimi
- Ölçme ve değerlendirme

Önümüzdeki yıllar içinde uygulamaya konulmak üzere bu farklı noktalarda değişiklikler hazırlanmaktadır. Eylül 2010 yılından itibaren hayata geçirilecek olan orta öğretim için hazırlanmış

yeni bir çapraz müfredat çerçevesi özgün değişiklikler arasındadır. Yeni müfredatta temel yeterliliklere özel bir önem verilmektedir. Sanat ve kültür gelişimi, Flaman eğitim politikasının başlangıç noktasını (eğitimin diğer insanlarla ilişkilerde kişisel gelişime ve çok kültürlü, demokratik bir toplumda iştirak etme becerisine odaklanması gerektiği gerçeği) dikkate alarak, farklı bağlamlara dahil edilecektir.

Bulgaristan

Ülkede, müfredat ve ders programlarının sanat ve kültür eğitimiyle ilgili olası düzenlemeleri konusunda devam eden bir tartışma mevcuttur. Bu tartışmanın amacı, gelecekte sadece okuldaki sanat dersleri kapsamında değil aynı zamanda mümkün olduğunca müfredatın geri kalanında da eğitimin kültür ve yaratıcılık boyutunu güçlendirme ihtimalini incelemektir.

Çek Cumhuriyeti

2004 yılında 2011/12 yılına kadar zorunlu eğitimin tüm kademelerinde bütünüyle uygulanması gereken bir müfredat reformu başlattı. 2004 Yılı Eğitim Hareketi, eğitimin temel amaç ve ilkelerini tanımlamakta ve müfredatta yeni bir yaklaşım getirmektedir: ulus ve okul düzeyinde iki aşamalı bir müfredat sistemi. Ulus düzeyinde; Temel Eğitim için Çerçeve Eğitim Programı (FEB BE), bir veya daha fazla eğitim sahasından, çapraz müfredat temasından ve bütüncü eğitim alanlarından oluşan dokuz temel eğitim alanını (sanat ve kültür eğitim alanı da dahil) tanımlamaktadır. Ayrıca eğitim alanlarının zorunluluğu içeriğini bir başka deyişle müfredatı ve beklenen çıktıları açıkça belirtmektedir. Okul düzeyinde; okullar FEP BE 'i temel olarak kendi eğitim programlarını hazırlamaktadırlar.

Danimarka

(Herhangi bir veri bulunamadı)

Ancak, Çocuk ve Kültür Ağı'nın görevlerinden biri müzelerin mevcut kültür eğitimine ve müzelerdeki eserlere erişimin sayısallaştırılmasına dayanan eğitim materyalleri geliştirmek için okullardaki sanat derslerine yönelik öneri ve yenilikler sunmaktır. Bu da gelecekte okulların bu materyalleri derslerde kullanmalarını kolaylaştırabilir.

Almanya

(Herhangi bir veri bulunamadı)

Estonya

Ulusal müfredatın yeni bir modeli hazırlık aşamasındadır ve uygulaması 2010 yılı eylül ayından itibaren başlamalıdır. Bu yeni müfredat genel amaçlar, konuların öğretim hedefleri ve öğrenim çıktıları arasında daha iyi bağlantı kurmalıdır aynı zamanda farklı konuları da dahil etmelidir. Görsel sanatlarda amaç, sanat tarihini öğrencilerin uygulamalı sanat çalışmaları için duygusal ve motive edici bir başlangıç noktası olarak daha verimli kullanmaktır. Müfredatta yaratıcı ve analitik düşünme vurgulanmakta ve çağdaş tekniklerin ve araçların kullanımı teşvik edilmektedir. Müzik söz konusu olduğunda ise amaç, uygulamalı yaratıcı faaliyetlerin (şarkı söyleme, müzik yapma, doğaçlama gibi) üzerinde daha fazla durmaktır.

İrlanda

İlköğretim Düzeyinde: Bu düzeydeki sanat müfredatıyla ilgili değişiklikler uygulanmaya devam edilmektedir.

2003 yılından itibaren Eğitim Bilimleri Bölümü ilköğretim okuluna aşamalı bir şekilde okul genelinde önemli bir soruşturma alanı olarak değerlendirme kalitesini içeren Okul Geneli Değerlendirme denetim modelini tanıtmaktadır. Denetim raporları değerlendirme yöntemleri, değerlendirme sıklığı, değerlendirme yaklaşımlarının uygunluğu ve değerlendirme bilgisinin bildirimi ve kaydı hakkında yorumda bulunmaktadır. Müfettişler bir okulun değerlendirme kalitesi hakkında raporlama yaparken sanat eğitiminin farklı unsurlarında kullanılan değerlendirme yaklaşımlarını göz önünde tutmaktadırlar.

Okul geneli değerlendirmenin ve öğretmenlere yönelik daimi mesleki gelişim ve ölçme materyallerinin gelişimi gibi okullara sağlanan desteğin elverişliliğinin ölçmede uygulamayı ve sanat eğitiminde kalite güvencesini geliştirmeye ve iyileştirmeye devam etmesi beklenmektedir.

Ortaöğretim Düzeyinde Sanat: Alt aşamada (*Junior* Devresinde) müfredat yeniden gözden geçirilip düzenlenmiştir ve şu an uygulanma aşamasındadır. Gözden geçirilen bu müfredat sanat eğitiminin kültür yönü üzerinde daha fazla durmaktadır. Değerlendirme gereksinimleri bu yeniden dengeleme doğrultusunda gözden geçirilmektedir.

Üst aşamada (*Senior* Devresinde) Sanatta Bitirme Sertifikası müfredatı gözden geçirilmiştir ve müfredat uygulanmaya konmayı beklemektedir. Müfredat uygulanır uygulanmaz, BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) çalışmasının gelişimi beklenmektedir.

Ortaöğretim Düzeyinde Müzik: Alt aşamada (*Junior* Seviyesinde), sanatta olduğu gibi, müfredat yeniden gözden geçirilip düzenlenmiştir ve uygulamaya konmayı beklemektedir. Ulusal Eğitim Teknoloji Merkezinin (NCTE) yakın zamanda müzik ve müzik teknolojisinin öğretimi ve öğreniminde BİT' in kullanımına destek vermesi planlanmaktadır ancak henüz herhangi bir zaman belirlenmemiştir.

Yunanistan

Ülkede, sanat ve kültür eğitimi konusunda öneriler sunulmuştur. Bu öneriler şunlardır: her okulda sanat atölyesi oluşturma, tüm gün sanat eğitimi veren ilkokullar kurma ve sanat okullarını yayma ve daha da geliştirme.

2000 yılında her bir sanat dalı için ayrı ayrı yeni öğretim materyalinin dağıtımı (interaktif bir öğrenmeyi mümkün kılan) ölçme standartlarının gözden geçirilmesine katkıda bulunmuştur.

İspanya

2006 yılı Eğitim Kanunu'nun (LOE) yeni düzenlemeleri ve hükümleri uygulanma aşamasındadır.

Bu kanunu takiben, her bir çalışma alanının değerlendirme kriterleri ilköğretim düzeyindeki aşamaya göre tanımlanmıştır. Zorunlu ortaöğretim düzeyinde ölçme kriterleri ilk üç yıl için aynıken dördüncü yıl hem görsel ve plastik sanatlar eğitimi hem de müzik eğitimi açısından farklıdır. Beden eğitiminde ise ölçme kriterleri yıllık belirlenmektedir.

2008/9 eğitim öğretim yılından itibaren standartların izlenmesine gelince, Değerlendirme Enstitüsü ve Özerk Toplulukların ilgili kurumları hem bölgesel hem de ulusal düzeyde öğrenciler ve okullar hakkında temsili veri toplamak amacıyla genel tanımlayıcı değerlendirmeler yapmaktadırlar. Bu değerlendirmelere henüz “kültürel ve sanatsal yeterlilikler” dahil edilmemiştir.

Fransa

Fransa'da sanat eğitiminde ve gelişimi hedefleyen mevcut ve geleceğe yönelik düzenlemeler iki yol izlemektedir: birincisi, neyin öğretildiği üzerine ikincisi ise müfredat dışı faaliyetler üzerinedir. İlk etapta, sanat tarihinin öğretimi 2008 yılı eylül ayı itibariyle ISCED 1.seviyede zorunlu hale getirilmiştir ve 2009 yılı Eylül ayından itibaren ISCED 2.seviyede de zorunlu olacaktır. Bu yeni öğretim uygulaması, doğa bilimlerine mi, sosyal bilimlere mi, spor veya teknolojiye mi ait olup olmadığına bakılmaksızın farklı konularca yürütülen sanatsal ve kültürel boyutlar üzerine kurulmaktadır. Sonuç olarak, bu her bir disiplinin müfredatı bu disiplinlerin yapı ve nitelik bakımından katkılarını ayrı ayrı sıralayarak değişmektedir. Bu müfredat değişikliği mevcut sanat ve kültür eğitimi derslerine (plastik ve görsel sanatlar ve müzik gibi) dahil edilmektedir. Bu değişiklikte devlet genel zorunlu eğitimin kültür boyutunu geliştirmeyi, çeşitli sanat dallarına tarihe ilintili olarak sanatsal dayanak noktaları getirmeyi ve tüm öğrencilere kaynağını sanat eserlerine dayandırmış kültürel bir alt yapı vermeyi ümit etmektedir. Ek müfredat etkinliklerini göz önüne alınca, yeni bir araç olarak, eğitici ilişik program zaten meydana gelmiş çeşitli icraatleri geliştirmekte ve yapılandırmaktadır. Program öğretmenlerin bağlılıklarına dayanmaktadır ve çok sayıda ortalığı dış kurum ve derneklerle seferber hale getirmektedir. Bu programa göre, öğrenciler gönüllülük esasına dayalı olarak ev ödevleri konusunda bireysel olarak yardım alabilmekte ayrıca okul derslerinin bitiminde haftanın dört günü ikişer saatten olmak üzere spor, sanat ve kültür faaliyetlerine katılabilmektedirler. Bu değişiklik sadece bazı öğrenciler için olmak üzere 2007 yılı Eylül ayında ISCED 2.seviyede ve 2008'den itibaren ISCED 1.seviyede de uygulamaya çoktan konulmuştur.

İtalya

2009-2010 eğitim öğretim yılı itibariyle, 28 Mart 2003 yılı 53. kanun maddesi gereğince hem eğitimin ilk aşamasında (ISCED 1-2) Müfredat Talimatlarının hem de ortaöğretim üst kademenin ilk iki yılı için hazırlanmış “kültür eksenli” teknik dokümanların tamamen sistematik uygulamasının olacağı okul yönetmelik ve programlarının reformuyla ilgili kesin uygulama sürecektir.

2008 yılı Ekim ayında İtalyan Hükümeti, İtalya'nın ulusal eğitim sistemini düzenleyen bir yasa tasarısını (“Üniversiteler ve eğitim konusunda acil önlemler” başlıklı 137/2008 sayılı kanun hükmü) onaylamıştır. Bu yasa tasarısı ülkedeki devlet okullarında, özellikle de ilköğretim düzeyinde, önemli değişiklikler öngörmektedir.

İlköğretim okullarında, iki sınıf arasında rotasyon yapan üç öğretmenin mevcut sistemlerinin haftada yirmi dört saat ders verecek tek bir sınıf öğretmeniyle değişimi zorunludur. Bu düzenlemeyle, önerilen sanat derslerinin diğer görsel sanat derslerinden farklı olma ihtimali çok azdır.

Ayrıca ortaöğretim alt ve üst kademedede, “davranış notu” bölümünün yeniden getirilmesi gereklidir böylece öğrencilerin davranış notlarındaki düşük notlar sene sonundaki sınavlardan başarısız olduğu anlamına gelecektir. İlkokul ve orta okullarda belli bir puanlama sisteminin uygulanması zorunludur.

Eğer bir öğrenci sanat dersleri de dahil herhangi bir dersten geçer not alamazsa bir üst sınıfa geçemeyecektir.

Kıbrıs

(veri bulunamadı)

Ancak, Eğitim ve Kültür Bakanlığı toplumsal değişimleri yansıtmak için müfredatta güncelleme yapmayı sürekli olarak düşünmektedir. Kıbrıs'ın kısa bir süre önce Avrupa Birliğine girmesi ve yabancı işçilerin ve ailelerinin sürekli artan göçleri nedeniyle toplum değişikçe kültürler arası eğitime ve öğrencilerin kültürel kimliğinin kazanımına daha fazla odaklanan bir müfredat için giderek artan bir ihtiyaç oluşmaktadır.

Letonya

2007 yılında Kültür Bakanlığı "kültür eğitimi" teriminin sadece profesyonel müzik ve sanat eğitimini içermediğini, daha kapsamlı bir anlamı olduğunu söylemiştir. Bakanlığa göre, kültür eğitimi yaşam boyu öğrenmenin bir parçası olmalıdır. Kültür Bakanlığı, "kültür eğitimi" teriminin hem Kültür Bakanlığı'nın hem de Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın sorumluluğunu kastettiğini vurgulamaktadır ancak şu ana kadar bu iki bakanlığın işbirliği kalıcı bir ortaklık ve eşgüdüm yerine geçici bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu yüzden Kültür Bakanlığı aynı yıl içinde bu konuda bir politika geliştirmek üzere çalışma başlatmıştır: "Kültür eğitiminin gelişiminde ulusal program" (Valsts programa kultūrizglitības attīstībai). Bu politik programın gelişimi hem Kültür Bakanlığı'nın hem de Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın sorumluluğundadır.

2008 yılında Kültür Bakanlığı, Letonya Kültür Kanonunun gelişimini başlatmıştır. Böyle bir Kanonun geliştirilmesinde Danimarka'nın bu konudaki tecrübesi büyük bir rol oynamıştır. Uzmanlara göre, Kanon eğitim amaçları bakımından çok yararlıdır ve eğitimde değerler sistemi olarak hizmet edebilir.

Litvanya

2008 yılında Çocuklar ve Gençler için Kültürel Eğitim Anlayışı uygulanmak için bir hareket planı kabul edilmiştir.

Aynı sene içinde, Sürdürülebilir Kalkınma için Bütünleştirilmiş bir Program başlatılmıştır.

2006 yılından itibaren kültürel ve bilişsel / eğitsel faaliyetler için öğrenci başına düşen finansman her geçen yıl artmaktadır.

Lüksemburg

2008 yılında, sanat eğitiminde 6 ve 8 yaş grupları için hedef kazanımlar tanıtılmıştır.

Macaristan

Macar Yaratıcı Sanatçılar Topluluğu ve Genç Sanatçılar Atölyesi yardımıyla, profesyonel sanatçıların okulları ziyaretine yönelik bir çerçeve oluşturma planı var olmaktadır. Ancak finansal sebeplerden dolayı bu plan henüz hayata geçirilmemiştir.

Malta

2008 yılı Eylül ayı itibariyle Sanat okulu, müzik Okulu ve Drama Merkezi bir Sanat Yüksek Okuluna katılmaktadır. Bu yüksek okul çapraz disiplinli etkileşime ve çapraz disiplinli derslerin daha da gelişimine olanak sağlayacaktır. Okullar arasındaki bu ağ aynı zamanda diğer yüksek okullar için de kaynak sağlayacaktır ve iyi bir şebekeleşme sayesinde bağlantılar yaratıcılık ve sanat alanlardaki gelişim ve faaliyetlere destek sağlamalıdır. Hükümet de Ulusal Orkestra, Manoel Tiyatrosu, Aziz James cavalier Merkezi ayrıca Malta üniversitesi ve MCAST (Malta Sanat, Bilim ve Teknoloji Yüksek Okulu) gibi okullar ve kuruluşlar arasında daha fazla ağ kurmayı teşvik etme niyetindedir. Uzun vadede amaç; müzik, drama, sanat ve dans eğitimine de özel bir ilgi göstererek genel müfredata dayalı öğrenmenin gerçekleştiği okullara sahip olmaktır.

Hollanda

Diğer Avrupa ülkeleriyle işbirliği içinde sanat eğitimi konusunda bir Avrupa portalı için plan geliştirilmektedir. Tasarlanan bu portalın bir parçasını sanat ve kültür eğitimiyle ilgili terimler sözcüğü oluşturacaktır. Cultuurnetwerk zaten bu sözcüğün deneme sürümünü yapmaktadır. Daha fazla bilgi için adrese bakınız: <http://www.cultuurnetwerk.nl/english/index.html>

Avusturya

2007 yılında, sanat ve kültür için bir uzmanlık merkezi olan EDUCULT Vienna, Eğitim, Sanat ve Kültür Bakanlığı tarafından hazırlatılan "Çeşitlilik ve Birliktelik – Avusturya'da Kültür Eğitimi (Vielfalt und Kooperation- kulturelle Bildung in Österreich) adlı bir rapor yayımlamıştır. Raporda, alanda önemli kişileri de dahil ederek nitel araştırmalara dayanan bir dizi öneri sunulmuştur ve raporda aşağıdaki üç öneri sunulmuştur.

Kanıt – dayalı Politika: etkili ölçümler yapmanın yanı sıra anlaşılır karar vermeyi de sağlamak amacıyla sistematik bir şekilde deneysel nicel ve nitel veri toplayarak sanat ve kültür eğitiminde kanıt dayalı politika için bir temel oluşturma.

Görünürlük Politikası: yeni ortakları kapsayan toplum söylemlerine (ekonomi, bilim, temsilcileri gibi) de yoğunlaşarak eğitim camiasının yanı sıra bireyin görünürlüğü içinde sanat ve kültür eğitiminin olumlu etkilerini oluşturma.

Sembolik Politika: sanat ve kültür alanında aktif rol alan kişilerin fedakarlıklarını aleni olarak doğrulama.

Okul düzeyinde kültür eğitimini geliştirmeye ilgili önerilere gelince, raporda öğretim projesinin teşviki kültür eğitimi ile kültürlerarası eğitimin çabalarını birleştirilmesi önerilmiştir. Raporda sanat ve kültür eğitiminin yeterli zamana ve alana ihtiyacı olduğu ve bu yüzden de kısıtlı bir zaman diliminde tatmin edici bir şekilde gerçekleştiremeyeceği savunulmaktadır. Bazı okullar proje tabanlı öğrenmenin farkına varmış durumdadırlar bu yüzden de devam eden sürecin bir parçası olarak farklı açı ve metotlar içeren temalar geliştirmektedirler. Diğer bir öneri de mülteci çocukları Avusturya eğitim sistemiyle bütünleştirmek için kültür eğitimi ve kültürlerarası eğitimi zorunlu bir araç olarak kullanma şeklindedir. Bazı okullarda zaten gerçekleşmiş olan proje tabanlı öğretimin yaygınlaştırılması ve kültür eğitimi ile kültürlerarası eğitimin birleşiminin gelecekte sistemli bir şekilde uygulanması ümit edilmektedir.

Polonya

Ülkede şimdilerde genel eğitim için yeni temel bir müfredat geliştirilmektedir. Önerilen değişiklikler tüm dersleri ilgilendirmektedir ve müfredat değişikliğine neden olacaktır. Bu yeni temel müfredatın 2009 yılı Eylül ayına kadar hayata geçirilmesi beklenmektedir.

Portekiz

2008 yılının sonundan itibaren Milli Eğitim Bakanlığı profesyonel müzik ve dans eğitiminin yeniden yapılanması üzerine, bu eğitim alt sisteminin bir değerlendirmesini yaptıktan sonra, çalışmaya başlamıştır. Planlanan değişiklikler vazifenin izahıyla (neler yapılması gerektiğiyle) ilgilidir: katılım yasal açıdan önemsenmelidir, farklı sanat dallarının ders programları dikkate alınmalıdır ve son olarak ilgili sanat derslerinin programlarının oluşturulması veya ayarlanması öngörülmektedir.

Romanya

Milli eğitim, Araştırma Ve Gençlik Bakanlığı haftada iki saat okutulacak olan Romen dili, kültür ve medeniyeti seçmeli dersi için onay vermiştir. Romanya'da üniversitesi öncesi eğitimin üç kademedeki oluşmuş yapısı şu şekildedir: ilköğretim dört sene, *gimnaziu* (ilköğretim ikinci kademe) dört sene, *liceu* (lise) dört sene. Müfredat iletişim becerilerini geliştirerek, Romen tarihinin önemli anları hakkında bilgi vererek, ulusal kültürel değerleri tanıtarak ve Avrupa değerleri çerçevesinde kendi kimliklerini oluşturarak Romen öğrencilerin Romen dili, kültürü ve medeniyetiyle temasını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Slovenya

İn 2007 yılında, Milli Eğitim Enstitüsü ve Kültür Bakanlığı ile işbirliği neticesinde Milli Eğitim ve Spor Bakanlığı aşağıdaki hedefleri kabul etmiştir.

- Eğitim sisteminde kültür eğitiminin oynadığı rol hakkında farkındalığı artırmak.
- Kültürel okur-yazarlık düzeyini yükseltmek.
- Eğitim ile kültür sektörü arasında bağlantılara kurmak.

Ülkede, 2007 yılından itibaren kültür eğitimi ile ilgili geniş çaplı bir kamu danışma organizasyonu, kültür koordinatörlüklerine yönelik seminerler, bilgi yayımı, kültür eğitiminde araştırma çalışmalarının başlatımı ve taslak dokümanların hazırlığı gibi çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyetlerin sonuçları arasında şunlar yer almaktadır:

- 2008/09 eğitim öğretim yılı ilköğretim ikinci kademedeki sanat dersleri düzenlenmiştir.
- 2009-2010 yılları arasında Kültür Eğitimi Politikası oluşturmaya yönelik bir projenin hazırlıkları başlamıştır.
- "Çapraz Müfredat bağlantıları" bölümünde, kültür eğitiminin rolünü belirten bir metnin bütünleştirilmesi önerisi kabul edilmiştir ve bu durum ilköğretim ve lise öğrencilerini ilgilendirmektedir.

Slovakya

2008 yılı Mayıs ay'ı 245 sayılı kanunu takiben, temel sanat okulunun kurucuları arasında Belediyeler ve Özerk Bölgeler bulunmaktadır.

2008-2009 yılından itibaren ISCED 1. 2. ve 3.seviyede yeni müfredata geçilmiştir. Sanat eğitimiyle ilgili en önemli değişiklik sanata özgü değerlendirme puanlarının getirilmesidir.

2008 yılında, tüm öğretmenlerin CPD ile ilişkilerinde yeni bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşım öğretmenlerin mesleki ve alan bilgisini geliştirmek amacıyla eğitimde yaşam boyu öğrenmeye dayanmaktadır. Bu düşüncenin hayata geçirilmesinde okul idari çalışanlarının tutumu ve okul binalarının durumu rol oynayacaktır.

Finlandiya

Ulusal temel müfredatın etkililiği Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2007-2008 eğitim ve araştırmaya yönelik gelişim planına göre incelenmektedir. 2009 yılı Nisan ay'ında, milli Eğitim Bakanlığı temel eğitimde ders saatlerinin dağılımı ve genel ulusal hedefler konusunda öneriler sunmak üzere bir çalışma grubu tayin etmiştir. Düzenlemede bahsi geçen hedeflerden biri, müfredatta sanat derslerinin rolünü sağlamlaştırmaktır.

2008 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı geniş tabanlı bir danışma konseyini eğitim personelinin devam etmekte olan eğitimlerini geliştirmek üzere yetkilendirmiştir. Konseyin görevi, eğitim personelinin öğretim ihtiyaçlarını önceden görme, devam etmekte olan eğitimin durumunu ve gelişim ihtiyaçlarını takip etmektir.

İsveç

2008-2009 yıllarından itibaren okul ve öğretmenlerin her bir öğrencinin her bir dersteki gelişim ve kazanımlarıyla ilgili yazılı belge sunmaları zorunludur. Bu da her bir öğrencinin takibini güçlendirmeli ve veli ile öğrencilere verilen bilginin kıymetini artırmalıdır.

Birleşik Krallık – İngiltere

2008 yılı Eylül ayında 11 ila 16 yaş arasındaki öğrenciler için yeniden düzenlenmiş bir müfredat tanıtılmaya başlanmıştır ve müfredat 2011 Eylül ayına kadar tamamen uygulanma yolundadır. Düzenlenmiş bu müfredat öğretimde daha az kuralcı, daha esnek bir çerçeve sağlamak ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamak için daha fazla faaliyet alanı oluşturmak üzere tasarlanmıştır. Müfredattaki en önemli değişikliklerden biri müfredatın hedef ve beceriler konusunda yeni bir odak noktası yaratmasıdır. Bu değişiklik yaşamda ve öğrenimde başarılı olmak için gerekli olduğu düşünülen bireysel öğrenme ve düşünme becerileri için yeni bir çerçeveyi içermektedir. Bu çerçeve, yaratıcı düşünme becerisini de kapsayan altı grup beceriden oluşmaktadır ve sanat dersleri de dahil tüm derslerde çalışma programlarını desteklemek ve tamamlamak için tasarlanmıştır.

2007 yılı başlarından itibaren Okul Eğitim ve Kalkınma Dairesi (TDA) öğretmenlerin mesleki ve alan bilgisini geliştirmek amacıyla bir proje üzerinde çalışmaktadır. Proje online olarak sürekli mesleki gelişim materyallerinin (CPD) kalkınma aşamasını içermektedir ve drama mevcut dalgalanmadaki

derslerden biridir (2008-2009). Drama aşaması drama öğretmenleri için İngiltere'nin önde gelen bir derneği olan Ulusal Tiyatroca yürütülmektedir.

Birleşik Krallık – Galler

2008 yılı Eylül ayında yaşları 3 ila 9 arasında değişen öğrenciler için yeniden düzenlenmiş müfredatın uygulaması başlatılmıştır ve 2011 Eylül ayında da müfredat tamamen hayata geçirilecektir. Müfredat daha az kuralcı olan konu içeriğiyle öğretmenlere daha fazla esneklik kazandırmayı amaçlamaktadır ve tamamen 3 ila 9 yaş aralığını kapsayan bir beceri çerçevesi içermektedir. Bu çerçeve sanat dersleri de dahil tüm müfredat derslerine temel oluşturmakta ve öğrenme ve ilerleme konusunda tutarlı bir yaklaşım getirmeyi hedeflemektedir. “Yaratıcı düşünme” faslına çerçevenin birçok bölümünde, özellikle de “Düşünmeyi geliştirme” ve “İletişimi geliştirme” bölümlerinde değinilmiştir.

Bunun yanı sıra, “Foundation Phase” 3 ila 7 yaş grubu çocuklar için öğrenmede oyunun önemine odaklanan yeni bir yaklaşımdır. Bu 2008 yılı Ağustos ayından itibaren tanımlaya başlanmıştır 2011’de de tamamen uygulamaya geçilecektir. Değerlendirme öğretmenlerin günlük etkinlikleri sırasında çocukları gözlemlemesiyle gerçekleşecektir. “Foundation Phase Çıktıları” süreç sonunda öğretmen değerlendirmesini desteklemek amacıyla geliştirilmiştir. Her bir öğrenme alanı için altı adet çıktı mevcuttur ve bir alan özellikle yaratıcı geliştirme üzerinedir. Bu alan sanatta, el işlerinde (el sanatlarında), tasarımda, müzikte, dans ve oynamada yaratıcı, imgesel ve anlamlı etkinlikler sağlamaktadır.

Birleşik Krallık – İskoçya

İskoçya şu sıralar “Mükemmeliyetçi Müfredat” olarak bilinen 3 ila 8 yaş grubunun müfredatının önemli ve bütünsel bir değerlendirmesini yapmaktadır. 2008 Ocak ayında şimdilerde sanat ve tasarım, dans ve müziği içine alan Davranışçı Sanat’ı savunan bir eğitim camiasınca az sayıda resmi taslak sözleşme yapılmak üzere çıkarılmıştır. Bu taslak deneyim ve çıktılar sözleşmeyi takiben yeniden gözden geçirilmiş ve son hali 2 Nisan 2009’da yayınlanmıştır. Okullar 2009 yılı Ağustos ayı itibarıyla bu yeni müfredatı uygulamaya koymaya başlayacaklardır.

Ulusal müfredatın (3 ila 18 yaş grubu için olan) düzenlemesini takiben, düzenlemelerin tamamen Mükemmeliyetçi Müfredatın hedeflerini destekleyici olduğunu göstermek amacıyla dikkatler şimdilerde değerlendirmeler ve nitelikleriyle ilgili yeni düzenlemelere odaklanmaktadır.

İzlanda

2008 yılı sonbahar döneminde, ilköğretim birinci kademe, ikinci kademe ve lise aynı zamanda sanat okullarında tüm sanat eğitimlerinin kapsamlı bir incelemesi ve değerlendirmesi başlatılmıştır. İnceleme UNESCO Sanat Eğitiminde Yol Haritası’na dayandırılmıştır ve ilk olarak bir anket ve eğitim sisteminin veri haritasını ikinci olarak da yüzeysel bir değerlendirmesini içermekteydi. İstenen öneriler doğrultusunda ve 2008 yılında getirilen eğitim sistemine yönelik yasa değişikliklerini takip ederek sanat eğitiminde daha ileri bir düzenleme ve ulusal müfredat klavuzlarının tekrar gözden geçirilmesi öngörülmektedir. Raporun son hali 2009 sonbahar döneminde yayınlanacaktır ve İngilizce versiyonuna da ulaşılabilecektir.

Buna ek olarak, zorunlu eğitim konusunda yeni bir mevzuat diğerleri arasından, iç ve dış değerlendirme dahil olmak üzere, kalite güvencesi mevcut rejimini tanıtarak kabul edildi.

Ayrıca, yine 2008 yılında öğretmen eğitimi üzerine yeni bir mevzuat öğretmenlerin eğitime ve yetiştirilmesine yönelik önemli düzenlemeler getirerek kabul edildi. Mevzuatın genel amacı, öğretmenlerin eğitimini ve sanat konularında da olmak üzere tüm konularda uzman eğitimini geliştirmektir.

Lihtenştayn

(Herhangi bir veri bulunamadı)

Norveç

2009 yılından bu yana, Norveç'te kalıcı resmi bir CPD (SGM-Sürekli Mesleki Gelişim) sistemi için yeni bir strateji mevcuttur. Bu sistem içinde belli derslere ulusal öncelik verilmiştir; diğer dersler ise yerel ihtiyaçlara bağlı olarak öncelik kazanabilmektedir. Stratejinin ilk döneminde (2009-2012), eğer yerel yöneticilerde kabul ederse sanat SMG eğitiminde seçilebilecek derslerden olacaktır.

Ayrıca, 2009 yılı Nisan ayında, Norveç Hükümetini tarafından Resmi bir Raporun kabul edilmesiyle ilk ve ortaöğretimdeki öğretmenler için yeni bir formasyon programı geliştirilmiştir. 2010 yılı sonbahar döneminden başlayarak öğretmen adayları yeni müfredata göre eğitilecekler ve yeni düzenlemeler adı altında öğretmen yeterlilikleri konusunda fikir birliğine varılacaktır. Bu süreçte sanatta da öğretmenlerin pedagojik eğitiminin düzenlenmesi muhtemeldir. Bunun bir örneği şu şekildedir: öğretmenler en az 30 kredilik bir bileşen elde ettikleri dersleri verme hakkını elde edebileceklerdir.

**EĞİTİM VE KÜLTÜR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YÜRÜTME AJANSI**

P9 EURYDICE

Avenue du Bourget 1 (BOU2)
B-1140 Brussels
(<http://www.eurydice.org>)

Yönetici editör

Arlette Delhaxhe

Yazarlar

Nathalie Baıdak (coordination); Anna Horvath

Harici Uzmanlar ve Yazarlar

Caroline Sharp (NFER); Caroline Kearney (European Schoolnet)

Ulusal Betimleyicilerin Editörleri

Olga Borodankova, Ana Sofia De Almeida Coutinho, Daniela Kocanova

Düzenleme ve Grafikler

Patrice Brel

Yapım Koordinatörü

Gisèle De Lel

EURYDICE ULUSAL BİRİMLER

BELÇİKA

Unité francophone d'Eurydice
Ministère de la Communauté française
Direction des Relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/002
1080 Bruxelles
Birim katkısı: Toplu çalışma; uzmanlar: Toplu çalışma.
Uzmanlar: Roland Gerstmans, Mauice Demoulin: Teftiş -
*Enseignement secondaire de plein exercice et/ou de
l'enseignement secondaire en alternance*

Eurydice Vlaanderen / Afdeling Internationale Relaties
Ministerie Onderwijs
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II – laan 15
1210 Brussel
Birim katkısı: Toplu çalışma

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Agentur für Europäische Bildungsprogramme VoG
Postfach 72
4700 Eupen
Birim katkısı: Leonhard Schifflers (uzman)

BULGARISTAN

Eurydice Unit
European Integration and International Organisations
Division
European Integration and International Cooperation
Department
Ministry of Education and Science
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Birim katkısı: Armine Surabyan (Uzman, genel eğitim birimi)

ÇEK CUMHURİYETİ

Eurydice Unit
Institute for Information on Education
Senovážné nám. 26
P.O. Box č.1
110 06 Praha 1
Birim katkısı: Andrea Lajdová;uzman: Jan Slavík

DANIMARKA

Eurydice Unit
CIRIUS
Fiolstræde 44
1171 København K
Birim katkısı: Toplu çalışma

ALMANYA

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
EU-Büro des Bundesministeriums für Bildung und Forschung
(BMBF) / PT-DLR
Carnotstr. 5
10587 Berlin

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Lennéstrasse 6
53113 Bonn
Birim katkısı: Brigitte Lohmar

ESTONYA

Eurydice Unit
SA Archimedes
Koidula 13A
10125 Tallinn
Birim katkısı: uzman; Anu Tuulmets (Öğretim görevlisi,
Talin Üniversitesi, Sanat Enstitüsü)

İRLANDA

Eurydice Unit
Department of Education and Science
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Birim katkısı: Toplu çalışma

YUNANISTAN

Eurydice Unit
Ministry of National Education and Religious Affairs
Directorate of European Union Affairs
Section C 'Eurydice'
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2168)
15180 Maroussi (Attiki)
Birim katkısı: Athina Plessa-Papadaki (Avrupa Birliği
çalışmaları kurumu yöneticisi) Litsa Mimoussi

İSPANYA

Unidad Española de Eurydice
Centro de Investigación y Documentación Educativa (CIDE)
Ministerio de Educación
c/General Oraa 55
28006 Madrid
Birim katkısı: Toplu çalışma

FRANSA

Unité française d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement
supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la
performance
Mission aux relations européennes et internationales
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Birim katkısı: Thierry Damour; uzman: Vincent Maestraci
(*Inspecteur général de l'éducation nationale – IGEN*)

İZLANDA

Eurydice Unit
Ministry of Education, Science and Culture
Office of Evaluation and Analysis
Sölvhólgötu 4
150 Reykjavik
Birim katkısı: Gunnar J. Árnason

ITALYA

Unità italiana di Eurydice
Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia Scolastica
(ex INDIRE)
Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca
Via Magliabechi 1
50122 Firenze
Birim katkısı: Alessandra Mochi; uzmanlar: Gaetano Cinque
(*Dirigente Scolastico, Liceo Scientifico 'Annibale Calini',
Brescia*); Rolando Meconi (*Dirigente scolastico istruzione
artistica, DG per gli ordinamenti del sistema nazionale di
istruzione e per l'autonomia scolastica – MIUR*)

KIBRIS

Eurydice Unit
Ministry of Education and Culture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Birim katkısı: Christiana Haperi;
uzman: Eliza Pitri (Nicosia Üniversitesi, Sanat Eğitimi
Fakültesi, öğretim üyesi)

LETONYA

Eurydice Unit
LLP National Agency – Academic Programme Agency
Blaumaņa iela 22
1011 Riga
Birim katkısı: Viktors Kravčenko;
uzmanlar: Aiva Neimane (edebiyat eğitimi uzmanı (ve İlze
Kadike (görsel sanatlar uzmanı) Devlet Eğitim İçeriği
Merkezinden (önceki; Müfredat Geliştirme ve Sınavlar
Merkezi)

LIHTEYNŞTAYN

Informationsstelle Eurydice
Schulamt
Austrasse 79
9490 Vaduz
Birim katkısı: Marion Steffens-Fisler

LITVANYA

Eurydice Unit
Ministry of Education and Science
A. Volano g. 2/7
01516 Vilnius
Birim katkısı: Dalia Šiaulytė (Eğitim Bakanlığı); Liliana
Bugailiškė (Litvanya ulusal UNESCO birimi
sekreteriyasından)

LUXEMBOURG

Unité d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation
professionnelle (MENFP)
29, Rue Aldringen
2926 Luxembourg
Birim katkısı: Josée Zeimes, Mike Engel

MACARISTAN

Eurydice Unit
Ministry of Education and Culture
Szalay u. 10-14
1055 Budapest
Birim katkısı: Dóra Demeter (koordinasyon); uzman: István
Bodóczy

MALTA

Eurydice Unit
Directorate for Quality and Standards in Education
Ministry of Education, Culture, Youth and Sport
Great Siege Rd.
Floriana VLT 2000
Birim katkısı: Raymond Camilleri (koordinasyon); uzman:
Sina Farrugia Micallef (Eğitim görevlisi)

HOLLANDA

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
IPC 2300 / Kamer 08.047
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
Birim katkısı: Raymond van der Ree;
Marjo van Hoorn (Cultuurnetwerk Nederland, Utrecht)

NORVEÇ

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
Department of Policy Analysis, Lifelong Learning and
International Affairs
Akersgaten 44
0032 Oslo
Birim katkısı: Toplu çalışma

AVUSTURYA

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur – I/6b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Birim katkısı: Michael Wimmer, Anke Schad (EDUCULT
Institut für Vermittlung von Kunst und Wissenschaft, Vienna);
Tanja Nagel

Polonya

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Birim katkısı: Joanna Kuzmicka, Beata Platos
(koordinasyon); uzman: Anna Dakowicz-Nawrocka (Milli
Eğitim Bakanlığı)

PORTEKİZ

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação
Gabinete de Estatística e Planeamento da Educação
(GEPE)
Av. 24 de Julho, 134 – 4.º
1399-54 Lisboa
Birim katkısı: Guadalupe Magalhães;
uzman: Isabel Susana Sousa

ROMANYA

Eurydice Unit
National Agency for Community Programmes in the Field of
Education and Vocational Training
Calea Serban Voda, no. 133, 3rd floor
Sector 4
040205 Bucharest
Birim katkısı: Veronica – Gabriela Chirea, Alexandru
Modrescu, Tincuta Modrescu; uzmanlar: Adrian Braescu
(Eğitim, Araştırma ve Yenilik Bakanlığı); Lucia Costinescu
(Bucharest Ulusal Müzik Üniversitesi – Öğretmen Eğitimi
Bölümü - DPPD & Uluslar arası İlişkiler ve Avrupa
Programları Böl.); Lacramioara Pauliuc ve Ștefan Pacearca
(Bucharest İl Denetim Okulu)

SLOVENYA

Eurydice Unit
Ministry of Education and Sport
Office for Development of Education (ODE)
Masarykova 16/V
1000 Ljubljana
Birim katkısı: Tatjana Plevnik; Bölüm 1 uzmanı: Primož
Plevnik (Ulusal Eğitim Enstitüsü); Bölüm 2 uzmanı: Dr.
Ursula Podobnik (Ljubljana Üniversitesi, Eğitim Fakültesi)

SLOVAKYA

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Staré grunty 52
842 44 Bratislava
Birim katkısı: Toplu çalışma

FINLANDIYA

Eurydice Finland
Finnish National Board of Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Birim katkısı: Olga Lappi-Hokka, Petra Packalen; uzmanı:
Mikko Hartikainen (Eğitim Bakanlığı, Fin Eğitim Kurulu)

İSVİÇRE

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
103 33 Stockholm
Birim katkısı: Toplu çalışma

TÜRKİYE

Eurydice Unit Türkiye
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara

Birleşik Krallık

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough SL1 2DQ
Birim katkısı: Catherine Higginson

Eurydice Unit Scotland
International Team
Schools Directorate
2B South
Victoria Quay
Edinburgh
EH6 6QQ
Birim katkısı: Alan Ogg (ulusal uzman)

EACEA; Eurydice

Avrupa'da Okullarda Sanat ve Kùltür Eğitimi

Brùksel: Eurydice

2009 – 104 p.

ISBN 978-92-9201-232-8

doi:10.2797/75644

Tanımlayıcılar: Sanat eğitimi, mùfredat, reform, òđretmen eğitimi, òđrencilerin değerlendirilmesi, EFTA, Avrupa Birliği

